

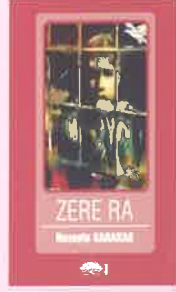
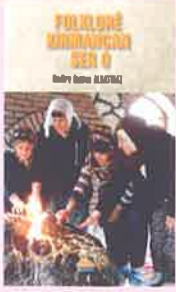
ŞEWÇILA

3 kovara edebî hunerî 5 wisar 2014

Mihanî Licokic	: Zembîlfiroş û Gulxatûne
Hemîd Hozan	: Zembîlroş
Hêlîn Anter	: Fotograf
Hacer Petekkaya	: Eşq
Roşan Lezgîn	: Derheqê Xasî de
Bîlal Zîlan	: Zebtnameyê Şewan
Necîbe Kirmizigul	: Eşqê May û Pîyê Mi
Hesen Şêr	: Gazinc
Firat Cewerî	: Kevoka Sipî
Newzat Valêrî	: Dewran
Şeyda Asmîn	: Berdel
Adir Dêrsimij	: Mergê Maya Mi
Uzlem Akan	: “Tarîyîya Adirî de”

12

ŞEWÇILA

Kovara Edebî Hunerî
Hûmare: 12, Wîsar 2014

Wayîr û Berpîrsîyar

Sahîbî ve Sorumlu Mûdür:

Sîdîqî Zilan

Edîtor-Redaktor

Mîzanpaj:

Roşan Lezgîn

Resmî Qapaxan:

Arîf Sevînc

Pêardîşê Qapaxî:

Hebûn Okçu

Çap (Baskî):

Berdan Matbaacılık, Güven
Sanai Sitesi,
C Blok No: 239,
Topkapı / İstanbul
Tel: 0 212 613 12 11

Vaya/Fiyat: 5 TL

Adrese:

Elazığ Cad. Diyar Galeriya
C Blok, No: 9
Yenişehir / Diyarbakır
Tel: 90 (412) 223 03 69

E-mail:

rlezgin@hotmail.com

*Berpîrsîyariya
her nuşteyî ya
noştoxî/nuştoxe
bi xo ya!*

Wendoxê delalî,

Ma hîrê serrê xo tamam kerdî, linge eşte serra çarine.
Hîrê serrê dekerdeyî, hîrê serrê bixeyr û bereketî. Ma hêvî-
dar ê ke serrê ma ra ver nînan ra weşêr bê.

Mi verê cû zî çend rey behs kerdo ke averşîyayîşê mile-
têk de rolê kesan, rolê kadroyan rolêko sereke yo; reye esta
yew merdim beno yew millet. Muhîm o yo ke merdim nameyê
miletî ser o bifikirîyo, şexsê xo de milletî bi ca bikero.

Eke milletêk xo mîyan ra kadroyanê xo yê winasîyan nê-
vejo, o millet zemanî reyde mîyanê miletanê bînan de helî-
yeno, mîyan ra darîyeno we, vîndî beno şîno. Yan zî tim binê
linganê şarî de pelixîyeno.

Rast nîyo ke merdim heme şarî, komelî pêro ra hasasî-
yetêko berz hêvî bikero, xora mumkin zî nîyo. Mîyanê her
miletî de tim tayê kesan pêşengî kerda, vernîya milletî
akerda, mîyanê milletî de hasasîyet ardo meydan. Şert nîyo
ke na pêşengîye îlahîm tena yew kes bikero. Zafê reyan grû-
bêk însanî ke ma eşkenê înan ra vajin "kadroyê milletêk",
eynî sey dereyanê ke kendalanê cîya-cîyayan ra herikênê û
resenê pê, benê çem û royî, bi no qayde damaranê herikî-
yayîşê gonîya milletî anê meydan, milletî kenê gane.

Serra 2009 de gama ke ma keyepelê www.zazaki.net
akerd, nuşteyo tewr verên de mi dergûdila behsê hewceyîya
"kadroyan" kerdbi. Dima ronayîşê komela Ziwan-Komî, ve-
tişê rojnameyê *Newepelî*, û helbet kovara ma ya edebî hu-
nerî *Şewçila*, eslê xo de heme seba nê fikrê bingeyênî
vejîyayî meydan. Yanî seba ke vejîyayîşê kadroyan rê zemîn
amade bikerê. Mi o wext vatbi, eke ma yew "merkez" ronin,
yew merkezo aktîf ke sey hênîyê esîlanê verarda koyanê ma
tim biherikîyo, muheqq ma aver şînê, kadroyê ma virazî-
yênê; eseranê huner û edebîyatê ma ra yew derya yeno
meydan.

Wendoxê erjayeyî,

Şîma zî vînenî ke her hûmara ma de çend nuştoxê ma yê
neweyî daxilê karwanê ma benê; hêdî-hêdî edebîyatê ma ra
yew derya yeno meydan. Bitaybetî cinîyê ma yê ciwanî bi
qelema xo ya rengên, şêrîn û nazike nê warî de bi hawayêko
pêt cayê xo gênê.

Heta hûmarêna bîmanîn weşîya huner û edebîyatî de.

Dîyarbekir, 16.03.2014

TEDEYÎ

Roşan Lezgîn, Bi Kirdkî Zembîlfiroş û Gulxatûne	3
Mihanî Licokic, Zembîlfiroş û Gulxatûne	7
Hemîd Hozan, Zembîlroş	19
Mehdî Özsoy, Gerreyê Feqîrî	24
Bilal Zilan, Zebtnameyê Şewan	26
Hêlîn Anter, Fotograf	27
Hacer Petekkaya, Eşq	28
Roşan Lezgîn, Derheqê Xasî û Eseranê <u>Ey</u> de	29
Necîbe Kirmizigul, Dinya	46
Necîbe Kirmizigul, Eşqê May û Pîyê Mi	47
Şermîn Kanhan, Mehzûniye	57
Hesen Şêr, Gazinc	58
Firat Cewerî, Kevoka Sipî	59
Newzat Valêrî, Dewran	67
Şeyda Asmîn, Berdel	68
Adir Dêrsimij, Mergê Maya Mi	73
Uzlem Akan, “Tarîfyaya Adirî de”	79

BI KIRDKÎ ZEMBÎLFIROŞ Û GULXATÛNE

| Roşan LEZGÎN |

Hûmara yewendesine ya Şewçila de menzumeya *Mem û Zîne* ke Mehdî Özsoyî 1976 de bi kirdkî nuşta weşanîyabî. Na hûmara de zî şima do di versiyonanê Hikayeta Zembîlfiroş û Gulxatûne bi kirdkî biwanê ke hetê di şairanê kirdan ra bi hawayê adaptasyonî nusîyayê. Destan yan meselayê ke şîrkî û bi qafîye qisey benê, normal o ke yewna lehçe yan zîwanî de bi şeklê adaptasyonî binusîyê.

Edebîyatê kurdan de esero tewr namdar *Mem û Zîn* a ke Ehmedê Xanî destanê Memê Alanî ver nuşta. *Mem û Zîne* sertacê edebîyatê kurdan a. La mi gore *Mem û Zîne* ra dima, belkî esero diyin *Hikayeta Zembîlfiroş û Gulxatûne* bo. Nê her di eserî zî wina xalis milkê kurdan ê.

Mem û Zîne hîna zaf dîwanan de, bitaybetî mîyanê cematê elfî de ameya vatiş. *Hikayeta Zembîlfiroş û Gulxatûne* zî helbet dîwanan de ameya vatiş la esas zafane verê rîtmê erbaneyî de bi fekê derwêşan şarî rê ameya wendiş. Mesela, yeno mi vîr serranê hewtayan de hamnanî badê cuwînan, babaderwêşî bi kincanê xo yê sipîyan ameyne dewan ra gêrayêne. Meydanê dewe de, binê darêk de niştêne ro. Bi rîtmê erbaneyanê zengilinan ke xişexişê xo reyde zerrîya merdimî ra ciqlîlî ardêne, na *Hikayeta Zembîlfiroş û Gulxatûne* wina fesîh û zelal, sey qesîde wendêne.

Meselaya *Zembîlfiroş û Gulxatûne* sey qisaya *Yûsif û Zuleyxa* meselayêka edebî ya zaf estetîk a, meselaya eşqê qedexeyî ya. Na mesela de hîna zaf seba şarî mesajî estê ke hetê nefsê cinsî ra xo bipawê. La *Mem û Zîne* zaf komplîke ya; îdarekerdiş ra bigîrîn heta bi eşqê dinyewî û eşqê îlahî, mesajê xorînê cîya-cîyayî tede estê. Mesela, eşqê Tacdîn û Sitî eşqê dinyewî yo la eşqê Memî û Zîne îlahî yo. Tacdîn û Sitî dinya de resenê pê, zewq û sefa vînenê, benê wayîrê keye û kulfetî. La *Mem û Zîne* na dinya de tena hîrê rey; reya verêne Newroze de, dima gama ke Mîr Zeydîn şino sey firsend vînenê û bi nimitkî resenê pê, reyke zî gama ke *Mem û Mîr Zeydîn* setrenc kay kenê, bi netîceyê hîlekarîya Bekî dûrî ra yewbînan vînenê. Eşqê înan beno eşqêko derûnî û cuya înan heme bi kul û keder vîyarena. Pêresayîşê înan dinya de ney axret de pêresayîşêko ebedî yo.

Xususîyetê nê her di eseran, terzê edebîyatî ra, mesela, hetê heceyanê înan ra zî cîya yo. *Mem û Zîne* seba ke dîwan de, wextêko sakîn de, bi şîrkî vajîyena coka des heceyan ser o ameya mundiş. La seba ke *Zembîlfiroş û Gulxatûne* hîna zaf bi

meqam û bi şeklêko pratîk yena wendiş coka heşt heceyan ser o munîyaya. Şîrê edebîyatê şarî zafane wina heşt heceyan ra yenê pê. Yanî *Mem û Zîne* xususiyetanê edebîyatê cematê elîfî, *Zembîlfiroş û Gulxatûne* xususiyetê edebîyatê şarî nişan dana.

Meselaya *Mem û Zîne* Cizîre de, meselaya *Zembîlfiroş û Gulxatûne* Farqîn (Silîvan) de vîyarta. Her di zî tarîxê îdarî yê kurdan de bajarê muhîm ê; Farqîn paytextê Dewleta Merwanîyan (983–1085), Cizîre zî merkezê Mîrektîya Botanî (... -1847) yo. Mezêlê Memî û Zîne nika têkişte de bajarê Cizîre de yê. Û xora “Kela Zembîlfiroşî” zî merkezê Silîvan (Farqîn) de nika ha payanî ra û bi nameyê xo sey abîdeyêk şahidîya na mesela kena.

Her kes vano, meselaya Zembîlfiroşî û Gulxatûne dewrê Dewleta Merwanîyan de qewimîyaya. Heta tayê cigêrayoxî derheqê na mesela de melumatanê bidetayan danê. Mesela, Azîz Samur tezê xo yê lîsansê berzî bi nameyê “Destana Zembîlfiroş û Gulxatûnê” ke Unîversîteya Artuklu de kerdo û bi kurmanckî nuştê de tayê çimeyan nişan dano û vano, nameyê Zembîlfiroşî Seîd o, na mesela zî serra 994 de qewimîyaya. Vano Seîd lajê Hesên Nesrudewle Ehmedê lajê Merwanî yo, wexto ke babîyê ey Farqîn de hukimdar bîyo, o zî bîyo walîyê Dîyarbekirî.

Dewleta Merwanîyan de dewro ke tewr weş û bisefahet vîyarto, dewrê hukimdarîya Hesên Nesrudewle Ehmedê lajê Merwanî yo ke tam 52 serrî (1011-1062) hukimdarî kerda. Wexto ke Nesrudewle Ehmed verê mergî de beno, perseno vano “*Bî çend serrî ke ez hukim kena?*” Vanê “*Bî 52 serrî.*” Vano, “*Ney! Bî 104 serrî. Çunke şewê Farqînî rojan ra weşêr bî.*” Yanî wazeno ke rojan cîya şewan cîya hesab bikero, îşaretê zewq û sefahetî keno. Zemanê Dewleta Merwanîyan de Farqîn gelêk aver şino. Pirdê Malabadê ancî Dîyarbekir de Pirdo Desçime ke nika zî sey eseranê muheşeman payanî ra yê, nê dewrî de virazîyayê.

Eke na mesela dewrê hukimdarîya Nesrudewle Ehmedî de yan zî qedêrêk verê ey qewimîyaya, o wext demê ey de na mesela sey qîsa ameya mundiş û kewta fekan. La sey yew eserê nuşteki, vanê reya verêne Feqîyê Teyran (1590–1660) nuştê. Dima nuştêxê Mewlidê Kurmancî Mela Husênê Bateyî (1675-1760) nuştê. Ey dima zî metno tewr hîra yê Mûradxanê Bayezîdî (1737-1794) yo. Nînan ra metnê Mela Husênê Bateyî rasterast nuşteki peyda nêbeno, di versiyonê ke nîsbetê ey benê estê ke yew cira Albert Socinî (1844-1899) yew zî Qanatê Kurdoyî (1909-1985) arêdaya.

Metnê ke tercumeyê kirdkî bîyê û reya verêne na hûmara Şewçila de weşanîyenê ra yê Mihanî Licokicî metnê Mûradxan Bayezîdî ver nusîyayo. Metnê orijînal yê Mûradxanî 128 çarane yê, exlebê xo her çarane de hîrê rêzê verênî bi eynî qaffîye, rêza çarine zî qaffîyeyanê muxtelifan de nusîyaya. Zafê rêzanê metnê Mûradxanî heşt heceyan ra yenê pê. Mesela wina:

Xatûn ji dûr ve dibînît + 8
Heyran û bêhuş dimînît + 8
Perdeyê li ber xwe dihelînît + 10
*Gazî dikit Zembîlfiroş + 8**

Seke aseno rêza hîrêyine des hece ya la yê bînî heşt hece yê. Zafê cayanê bînan de, hem qafîye hem heceyan de, heta ke misrayan de bîle bi no qayde seqetî estê. Belkî zî no kemîyayîş û zêdîyayîşê tayê heceyan wexto ke herfanê erebkî ra transkribeyê latînkî bîyo, o çax vejîyayo meydan.

Mihanî metnê Mûradxanî ke kovara *Pale* de weşanîyayo ver, tîya ra da-pancês serî verê cû Swêd de metnê xo bi hawayê çaraneyan ney bi şeklê beytan (di-rêzan) nuşto, metnê ey de 253 beytî estê. Mihanî zî sey Mûradxanê Bayezîdî mesela tamam û kamil qisey kerda. Labelê senî ke metnê Mûradxanî de seqetî estê, metnê Mihanî de zî seqetî zaf bî. Mesela, zafê rêzikê Mihanî heşt heceyan ser o awan bîbî la gelêk cayan de heceyê ey zêdîyaybî yan kêmiyaybî. Ancî qafîye de tayê cayan de rêzanê ey pêngîrewtêne yan zî tena herfa peyêne seypê bî. Hetê rastnuştîşî ra zî problemê xo estbî. Coka sere ra heta peynî neke tena hetê rastnuştîşî ra esas hîna zaf hetê hece û qafîye ra, hetê zerafetê vatişê şîrkî ra, ez bidetay ser o xebitîyaya. Çunke no metn reya verên a ke weşanîyeno coka mi o heq xo de dî ke ser o bixebitî la hetêk ra zî helbet mi waşt ke wa bêqusur bo. Wendişê tewr peyênî de mi heme beytî numre kerdî, tayê çekuyê ke belkî her kes fehmnêkero mi sey bold îşaret kerdî û bin de manaya înan nuşte. Tewr peynî de, ez û Mihanî ma pîya ronîştî, rêze bi rêze ma kontrol kerd, cayê ke îcab kerd ma ancîna mudaxele kerd. Axir badê ke Mihanî bikeyf-weşîye metnê xo wina tamam dî, êdî ma qerar da ke biweşanin.

Mihanî Licokic 1952 de dewa Licê Licoke de ameyo dinya. Ey mekteb nêwendo la dewa xo de wendişê medrese de hetanî kitabê *Nehcul Enam* wendo. 1986 de şîyo Swêd, 1988 ra dest pêkerdo bi kurdkî (kirdkî û kurmancî) nuşto. Mewlidê Xasî transkrîbe kerdo, ancî yew kitabê eyê sanikan û deyîran ke zafê înan kovara *Vate* de vejîyaybî zî weşanîyayo.

Hemîd Hozanî emser dest pêkerdo terzê metnanê kurmanckî yanî terzê Feqîyê Teyran û Mela Husênê Bateyî û Mûradxanê Bayezîdî de nuşto. Metnê ey zî ne tam tercume ne zî newe ra nuştîş o, merdim vajo "adaptasyon" hîna rast beno. Metnê Hemîd Hozanî de her hîrê misrayê verênî yê çaraneyan eynî qafîye de, rêza çarine ya heme çaraneyan zî yew qafîye de nusîyaya. Nê hetî ra Hemîd Hozanî sadîqê metnanê orijînanal mendo. La metnê ey zî sey yê Mihanî hende bîntîzam nêbi. Mesela, herçiqas zafaneyê rêzan heşt heceyan de bî zî ancî tayê cayan de heceyan pêngî-

* "Bêjeya Kurdan: Zembîlfiroş (II)", *Pale*, sal: 2, Hejmar: 4, Payiz 1979, r. 16

rewtêne. Hetê rastnuştîş û ahengê vengî ra zî problemê xo estbî. Coka ma nê metnî ser o zî gelêk xebitîyayî. Peynî de ma hem numre da çaraneyan hem zî sey metnê Mihanî, tayê çekuyê ke belkî fehm nêbenê, sey bold îşaret kerdî û manaya înan nuşte.

Hemîd Hozan 1974 de dewa Dara Hênî Perazî de ameyo dinya. 1986 de dewa Dingilhewa ya Licê de dest bi wendişê medresa kerdo. Dima wendişê xo merkezê Dîyarbekirî de devam kerdo. 1987 de dîplomaya mektebê verênî teber ra girewta. 1995 de Lîseya Îmamxetîbî ya Dîyarbekirî ra mezun bîyo. 1997 de bi hawayêko resmî dest bi wezîfeyê îmamtî kerdo, hîrê serrî Pasur, hewt serrî Çêrmûge, nika zî qezaya merkezê Dîyarbekirî Peyas de îmamtî keno. 2003 de Fakulteya Îşletmeyî ya Unîversîteya Anadoluyî ra mezun bîyo. Serra 2009 ra nat dest bi nuştîşê kirdkî kerdo. Tayê nuşte û şîrê ey keyepelê www.zazaki.net, rojnameyê *Newepelî* û kovara *Şewçila* de weşanîyayê.

Her di versiyonê kirdkî yê *Hîkayeta Zembîlfiros û Gulxatûne*, bi şeklê ke nika weşanîyayê, hem hetê sinetê şîre ra, hem hetê zerafet û letafetê qiseykerdişê mesela ra hem zî hetê şuxulnayîşê ziwani ra di metnê gelêk baş û nadîde yê. Seke yeno zanayîş edebîyatê kirdkî de metnê ke wina bi terzê edebîyatê klasîkî nusîyayê zaf tayê. Coka nê her di metnî hem edebîyatê ma dewlemend kenê hem zî hetê ziwani ra îsbat beno ke kirdkî de her hawa edebîyat nusîyeno. Her di metnî zî edebîyatê ma rê xeyrên bê.

— **Dîyarbekir, 12.03.2014**

Resim: Arif Sevînc

ZEMBÎLFIROŞ Û GULXATÛNE

| Mihanî LICOKIC |

1. Ey meclisa bi zewq û xoş
Suhbet beno, bide ci goş

2. Tera bigî feydewo **boş**
Kena behsê **Zembîlfiroş**

3. Zembîlfiroş lacê mîran
Ew laceko beşîrîhan

4. Wahîrê koşk û dîwanî
Şew û roc keno seyranî

5. Roc û şewe kêfweşî ya
Reqs û dîlan û şahî ya

6. Zerrî de çin yê tu **hêşî**
Ew nêbyo **tûşê** nêweşî

7. Şewêke şewê **yenî** bî
Hewnêkew ecêb yê dîbî

8. Hewnê xwu de ew bermabî
Zerr û kezeb **weremnabî**

9. Cênîyê cê ci ra persayne:
“Camêrd ti çira bermayne?”

10. Çîy’ ver eno terso **dijwar**
Çira zarî, qîrî, hewar?”

11. Şazade vano, “Nazenîn
Min dî hewnêkewo şêrîn

12. Min dî yew qesra zermîn
Ti b’ **xêlî** mîyan de **meşîn**

13. Min hewn de waşt bêrî cênî
Ez û ti biker seyranî

14. Bî **dergevan** horî bîzor
Nêverdayne ez bêrî cor

boş, -e: zaf, zêde ra, xeylê

Zembîlfiroş (n): zembîlroş, o ke zembîlan
roşeno

hêş (n): êş, dej, jan

ew (n): zemîrê kesê yewinî “o (n)”

tûş: sorankî de manaya girewtîş, rastê ci
ameyîş

yene (n): îne (bi tirkî: cuma)

weremnayene: masnayene (bi tirkî: şişirmek)

dijwar, -e: çust, -e, çêrr, -e, yeman, -e

xêlî (m): bi tirkî: duvak

meşîn (n): rayşîyayene (bi tirkî: yürümek)

dergevan, -e: xizmetkar, -e (bi tirkî: kapıcı)

horî (m): cinîyê cenetî

15. Va, teber be, ti nêşnê **bal**
Bibî derwêş, **xirxe qerpal**
16. Meverde qet roce, nimac
Bibe feqîr, nanî r' muhtac
17. Meverde zerrê feqîran
Aya be la ne zê mîran
18. Xwu meke qeyd û zencîrî
Qîyam de teng û êsîrî
19. **Go** roc bêro ti go bimirê
Enî qesr û bexçey çî rê?
20. Malê dinya tehl û tirşî
Başî bike qey cay weşî
21. Min dî **hagirêk kileser**
Dinya ra ew hame teber
22. Hewn de ez **sota yê arî**
Loma min qîrî û zarî."
23. Cênî vana: "Roşnê çiman
Ti goş mede hewnê şewan
24. Pî hukimdarê zemanî
Wayrê **leşgerê** giranî
25. Şore **nêçîr** bike jîyan
Verade **tûl** û tajîyan
26. Nêçîr bike, bike seyran
Xezalan tepîşe heyran
27. To dest a hezar leşgerî
Kêf û seyran **fenê** verî."
28. Bi acizî, zerr birîndar
Zerrê ey sot aya nazdar
29. Şazade vano: "Ey **hurmet**
Ti ro min meke nesîhet
30. Rih şêrîn o bi **jîndarî**
Vernî ma de **goro** tarî
31. Ger feqîran hukim kerî
Qebre de ez go se kerî?"
32. Seyîn ez cewabê Homay
Bi yê gunan mehşer de ray?"
33. Nazenîn mîrî vîna
Cayê hesran gunî yena
34. Leze kena ver bi teber
May û pî kena bixeber

bal (n): het, ver, leye (bi tirkî: yanı)
xirxe (n): xirqe
qerpal, -e: kinca diratîye (bi tirkî: yırtık-ırtık)
go: do, ko (partikelê demê amayoxî)
hagir (n): adir (n)
kile (m): kile (m) (bi tirkî: alev)
sotene: veşnayene (bi tirkî: yakmak)
ar (n): adir (n)

leşger, -e: esker, -e
nêçîr (n): seyd (n), şıkar (n)
tûle (n): tajiyê seydî
fenê: sey, zey (bi tirkî: gibi)
hurmete (m): cinî (bi tirkî: kadın)
jîndarî: ganîfî (bi tirkî: canlılık)
gor (n): mezal, qebre (bi tirkî: mezar)

35. Vendena dadîy mîrî yo
Vana: "Lacê to hewn dîyo
36. Destê ci dinya ra serdî
Şew û roc bermiş û derdî."
37. Lez wuşte dadîya delal
Pîy ci ra va hal û hewal
38. Va: "Bîya hekîm, **cindaran**
Yan berê serê zîyaran."
39. Dinya çim de bîya sîya
Boy çikyawa û teng bîya
40. Pî rûnişt û wezîrî dor
Venda lacî ew ard bi cor
41. Vano: "Laco, zanayê min
Kerem ke bê text, cayê min
42. Tace rûnî sereyî ser
Hukim bike, miletî ser
43. Bêre rûşe ti cayê min
Hukmê to ze **şênayê** min
44. Hukimdarîy xwu bimocne
Zerrê neyaran bisojne."
45. Badê zehf pers û cewabî
Qey xatirê dad û babî
46. Bî espar ke şoro nêçîr
La biderd bî ew kubar mîr
47. Hîkmetê Homay ra **banî**
Espar qey kêf û seyranî
48. Merdeyêk dî, naw' **dardestan**
Verê ci daw' bi goristan
49. Persa û va: "Merde kam o?"
Va: "Lacê walî bi nam o."
50. Ciwan bî, jo xorto **bedew**
Bê nêweşî merd xwu rê ew
51. Şazade bî peya ze **gul**
Dardest naye xwu serê mil
52. Girote **ta** qebr û mekan
Hesrê yê qet nêbî sekan
53. Qey meyîtî yê fikro **kûr**
Kêf û seyranî şîyî dûr
54. Ne vîr de nêçîr û nîşan
Halê ci bîbî perîşan
55. Yê çim gina goro tarî
Qebra tenga kûr û barî
56. Tim axînî antê yeqîn
Qebra kûre vîr de miqîm

cindar, -e: kesê ke cinan merdîman ra gênê
şênayî (m): şayî (m)
banî: biewnî, nîfyade, qayîtkê
dardeste (m): tabute (m)
jo: yew

bedew, -e: rindek, -e, xasek, -e, wêşik, -e
gul (n): gule (n) (bi tirkî: kurşun)
ta: heta
kûr, -e: xorîn, -e

57. Zembîlfiroş lacê mîrî
Şîyo serê qebrê kûrî
58. Vîrê mergî boy **çikite**
Şîyo keye zerrîşikte
59. Pî ra va: "Babo ez çî ray
Nêwazena malê dinyay
60. Ez bena evdêk **xirxedoş**
Risqê xwu ez bi **selfiroş**
61. Babo ti bê min azad 'ke
Tevlî tûtan û **pîreke**
62. Madem ke tim merg o, **meşde**
Nêwazena halo weş de."
63. Wexto no veng şî bi mîrî
Yê lacê xwu ser kerd qîrî
64. Biacizî yê dir xeber
Hêrs bi û qîra lacî ser:
65. "Bi Homay ez nêdana to
Cênî **tevlê** tûtanê to
66. **Seyîn** înan to dim şanî
Ver bi halê perîşanî?"
67. Zembîlfiroş bî bendewar
Hesrî çiman ra amey war
68. Va: "Babo ez hêvî kena
Beg û mîretî nêkena
69. Wazenî min bike serbest
Tût û cênî bide min dest
70. No rahîrê min zehf baş o
Goş bide min ez ne şaş o
71. Sond bo nameyê to ser o
Nêrûşena textî ser o
72. Ez ne zalim ne zulmekar
Bibî feqîr, xirxe qerpal
73. Selan biroşî keye-keye
Tûtanê xwu kena weye
74. Bi nê karî risqo helal
Wa borê cênî û minal."
75. Xelq û alem; pîr, wezîrî
Pêro pîya vanê mîrî:
76. "Wa şoro ta ku bibo **jîr**
Tehm bikero halo feqîr
77. Destê yê û cênî têra
Wa bigeyrê ê دنیا ra
78. Eyro nîno xeberdanî
Go ageyro bi poşmanî."

çikite: peysayene (bi tirkî: kesilmek)
xirxedoş, -e: xirxedoş (mecazen, derwêş)
selfiroş, -e: rotoxê/a selean
tevlî: pêra (bi tirkî: ile)
pîreke (m): cinî

meşde (n): siba (bi tirkî: yarın)
tevlê: pêra (bi tirkî: ile)
seyîn: senî (bi tirkî: nasıl)
jîr, -e: zekî, -ye; bîaqil, -e

79. Paşa vano: “**Bûka** jîre
Mirdî de bena feqîre?
80. Yan ti rûşena textî ser
Koşke ra nêşina teber!”
81. Veyve va: “Tace seran a
Bêmêrde ez bêxwedan a
82. Neçar a ez, halê m’ nexoş
Ez qurban bi Zembîlfiroş.”
83. Wexto babî bîyne goşdar
Veyve ra no qise bi zar
84. Warr kerdêne hesrê çiman
Bî hezîn bi derdo giran
85. Zembîlfiroş wuriştî pay
Bi hurmet miç kerd destê bay
86. Xatir waşt yê hemînan ra
Bi kêfweşî şî bi ray ra
87. Wuşt we, şî herem û saray
Miç kerdî dest û lingê may
88. Va: “Ma kenê hêvî, rica
Seba ma ti bike du’a
89. Kewt teber qesre ra hema
Tût û cênî day xwu dima
90. Şarî na ro şîn û girîn
Qey yê heme bîyê hezîn
91. Zembîlfiroş kewto teber
Ca verda yê kul û keder
92. Cênî û tûtî tedir ê
Geyrenê risqo helal rê
93. A raye ro şî çend rocî
Selfî viraştî şew-rocî
94. Viraşt zembîlê ciwanî
Kubar xortê biîmanî
95. Heta **Farqîn** bi çimî dî
Ko de jo kox bi tenî dî
96. Va: “Bêrê, ma bewnî tera
Ma rê weştir o zey sera
97. Tûtî ewca kerdî **amoş**
Yê zembîlî eştî xwu doş
98. Kolan bi kolan hergû roc
Selfî çarnay yê şew û roc
99. Henî day bi **bixul** û rûn
Henî day bi sole w sabûn
100. Risq da arê heta bî şew
Resa tûtan, kêfweş o ew
101. Reyna zembîlî viraştî
Girofî eştî xwu paştî
102. Zembîlanê xwu çarneno
Kolan bi kolan vendeno

bûke (m): veyve (m) (bi tirkî: gelin)
Farqîn (n): Silîvan

amoş, -e: sakîn, -e, bêveng, -e
bixul (n): belxul (n), savar (n)

103. Gul Xatûne çim gina ci
Zerrê ya ca de pera ci
104. Perde ant û da ê **goşî**
Ya vanda Zembîlfiroşî
105. Va: "Xudamên, şorê bilez
Vazdêne war bi lez û bez
106. Bîyarê dîyar bi selan
Bi çî yê, yê selê **ciwan**?"
107. Xudame bivazd û lez şî
Xwu resna Zembîlfiroşî
108. Ew ro qesre açarnabî
Xanime xwu xemelnabî
109. Xanime va: "Ey minewer
Kerem bike bêre **rover**
110. Sela pîle bi zern bance
Sela qice bi çî, vace?
111. Ti goş bide vatişê min
Ro to helal bo canê min
112. Ez to pîl kerî ey delal
Qesr û qonaxan de bi mal
113. Kerem 'ke, lacê feqîrî
Bêre serê textê mîrî
114. Keyf bike bi **zîlfê herîr**
Badê ez to kena wezîr."
115. Lacek vano: "Eya Xatûn
Nêwazena mal û **hebûn**
116. Qayîl nîya bi no vatiş
Bi min tehl o eno rotiş."
117. Xatûne va: "Laco feqîr
Ti bêre serê textê mîr
118. Rotiş berze peyê goşî
Meremne firsetê weşî."
119. Xatûna bêmerhemete
Hagir zerrî de takewte
120. "Ma vernî de yo qîyamet
Ez qet nêkena xîyanet
121. Heta dinya ra bar kena
Kesî r' xîyanet nêkena
122. Zerrê Hoday nêverdena
Firseto weş nêwazena
123. De medecne xanim ti min
To de çin ya temayê min
124. Ti heqê selan bide min
Tûtî nika geyrenê min

goşî (n): goşeyî, kenarî
ciwan, -e: sorankî de rindek, -e, xasek, -e
rover (n): aver (bi tirkî: ileri)

zîlfê herîrî: zulfê birîsmînî (bi tirkî: ipek zülûfler)
hebûn (n): estbîyene (bi tirkî: varlık)

125. Yê min estê tûtf w cênî
Veyşan mendê ko de tenî
126. Rehme ro halê min bike
Hema g' roşn o, min azad ke."
127. Xanim vana: "Birûqeytan
Ez se kena hende selan?"
128. Ez wazena kêf û seyran
Zewq û sefa, ez bi heyran!
129. Wurze leze bê serê cay
Verekê min de bike kay
130. Zerrê min ha sebê to **geş**
Ca meverde no kêfo weş."
131. "Xanima gerdên bi mûran
Lewî zey gulanê sûran
132. Ser û sîmay bêqisûr î
Tersê min yê ma ra corî
133. Xatûnê, ti weş xatûn a
Beşnê to darê zeytûn a
134. Çimê to arê êtûnî
Tersê mi Rebê corînf
135. Xatûnê, **şox û şepalê**
Gunşêrînf, çimxezalê
136. Ti ze jo gulê bexçî ya
La ez **rêwîyê** keyî ya
137. Rehme bike ro feqîran
Zerrê xwu meke êsîran
138. Ti ro mîrf helal û xoş
Yê de bibe mest û serxoş
139. Xanimê, ez tobedar a
Wahîrê erz û eyal a
140. Keye de vayşan ê tûtf
Vanê hela self rotî?
141. Timay min tu çî de nîya
Ez feqîr, dûr ra **hamîya**."
142. Xanim va: "Min ra bawerî
Ez to hefs û zindan kerî!
143. Cênî, tûtan mevîne hew
Min hete be bi roc û şew."
144. Zembîlfiroş vinderto pay
Destî acor, venda Homay:
145. "Rica to **warê** erdî ra
Min xelesne nê derdî ra
146. Xanim, min nêkerdo nimac
Ka mesîne, şêrf desmac

vereke (m): bi tirkî: koyun, kucak
geş, -e: şên, keyfweş, akerde (bi tirkî: açıl-
mış, gelişmiş, canlı)
şox: şuh

şepale (m): şêra ciwane
rêwî, -ye: raywan, -e (bi tirkî: yolcu)
hamayene: ameyene (bi tirkî: gelmek)
war, -e: wayîr, -e (bi tirkî: sahip)

147. Da ra û şî serê banî
Pê ku xwu berzo vengani
148. Banî ser ra xwu eşî bi war
Cebraîl bi emrê Cebâr
149. Baskê xwu da ver, hame erd
Risqê tûtan bi ci rê derd
150. Şîne keye ew desteveng
Ver bi tûtan ew zerreteng
151. Dî tûtî bi kêf û şahî
Va no hîkmetê Îlahî!
152. Werêkew weş tûtan ver de
Ha wenê, çewt bîyê ser de
153. Va cênî ra: "Eno çi yo?
No wero weş yê kamî yo?"
154. Bi **hewayîş** û nîm yarî
Va: "Homay ma rê eşî warî."
155. Zembîlfiroşî va: "Hurmet
Dê min ra vace no hîkmet."
156. Cênî vana: "Evdê Homay
Hîrê esparî bî di ray
157. Va, 'Yê kamî yê bi no **kewn**
Veyşani ra nêkewtê hewn?'
158. Yîne ra jo şeklê mîran
Halê ma rê bî derdgirani
159. Esparêke şîrawitbî
Cayê ma ci rê nawitbî
160. Eno risq yê da ma û şî
Tûtî wenê bi kêfweşî."
161. Ma agêr xanima rinde
Lacek rema, tenî mende
162. Bermena hem bîya bêhoş
Dest ra vecya Zembîlfiroş
163. Va: "Xulam û xizmetkaran
Bikuwê ro çol-beyaran
164. Kuçe bi kuçe bigeyrê
Selfiroşî peyda kerê
165. Şîma eyro fermanbar ê
Zembîlfiroşî biyarê
166. Biyarê, nêdeco delal
Bidî şîma ez milk û mal"
167. Zerey Xatûne veyşeno
Dî ku mîre dûr ra yeno
168. Mîre di vernîy esparan
Zereteng; bi xem-xîyalan
169. Xatûne şî va: "Ey heval
Çay' to decaw' mîrew' delal?"
170. Çi narehetî to ser de?
Ez qurban bî lingan ver de."

hewayîş (n): huyayîş (n) (bi tirkî: gülmek)
kewn (n): rewşe, hal (bi tirkî: durum)

çay: kura (bi tirkî: nere)

171. Mîre vano Xatûne ra:
"Gava ez hamew' rahîr a
172. Min dî, tûtî veyşanî ra
Bermişê yîne min vîr a
173. Min va 'Kam ê enê tûtî
Veyşan, bêzad û bêqûtî?'
174. Va, 'Babê tûtan derwêş o
Şîyo ku selan biroşo
175. Namey yê Zembîlfiroş o
Homay ver ew tim bêhoş o
176. Ew feqîr o, xirxe **dîr** a
Bi şew û roc nêkuno ra
177. Eyro ha nîyamew ware
Nêzanê çi hamew sere.'
178. Nêzanê weş o yan nêweş
Derdê yê ra kewtê bêheş
179. Ez vana yê peyda kerî
Yîne tîya bi ca kerî
180. Biyarî qesra binexşe
Wa bivînê cuya weşe."
181. Gul Xatûne va: "Ti mîr ê
Ti warê rehme y', ti jîr ê
182. Qey xulamane nêkenê ray
Înan biyarê qey Homay?"
183. Mîrî ferman da fêslêke:
"Xalî kerê jo qesrêke
184. Înan biyarê, ca kerê
Cuya înan zey ma kerê."
185. Çend xulamî bi esparî
Ardî derwêş û mindalî
186. Ardî qesre de kerdî ca
Nîzdê Xatûne bî, ewca
187. Xanime **hawnêna** mîrî
Nêzana ku çi **tevdîrî**
188. Di mîyanê a serxoşî
Bireso Zembîlfiroşî
189. Mîrî venda: "Wezîro jîr."
Va: "Demeyke ma şin nêçîr."
190. Gul Xatûne bi na xeber
Dî ku mîr sûke ra teber
191. Venda **carî** bi kêfxoşî:
"Vende cênî Zembîlfiroşî."
192. Gul Xatûne wuşte xwu ser
A cênîke arde xwu ver

gava: gama

dîr: dirate, dirnaye (bi tirkî: yırtık)

hewnayene: ewnîyayene (bi tirkî: bakmak)

tevdîr (n): tedbîr

carî (m): carîya (m)

193. Gul Xatûne bi jîrîtî
Cênî kerde pey kilîfî
194. Cênîke bermena çendî
Sebê tûtan, sebê mêrdî
195. Xanime bi hîlebazî
Xwu xemelna bi **dilxwazî**
196. Qey hewesê pîs û betal
Şî zere linge bi **xirxal**
197. Kewte binê cay cêneke
Hêvî germ kero vereke
198. Zembîlroş hame teber a
Tûtî pêro kewtîbî ra
199. Dî cênî binê lihêfî
Şî bi zerrweşî, rikêfî
200. Destê xwu eşt destê cênî
Xirxalî kerde şingînî
201. Lacekî tersê Homay ra
Kerd qîrî mîyanê cay ra
202. Va: "Xatûna **dev bi kenî**
Ez risîya wa, sey tenî
203. Wurze teber be, key min ra
Cênî ça wa, vace min ra
204. Mebe sebebê mergê min
Mebe keder di cergê min."
205. Va: "Ey neyarê nefesê xwu
Mebe sebebê hefsê xwu!
206. Ti neçar ê qey îşê xwu
Pê ma bêrin ser heşê xwu
207. No hal de eke bêro mîr
To bikero qeyd û zencîr
208. Zulm ro cênî w tûtan kerî
Ez o înan zindan kerî!"
209. Xanime wuşte şî teber
Bi acizî, kul û keder
210. Cênî pey de şîrawite
Bi zerrêka narehete
211. Zembîlfiroş vano: "Cênî
Ewca rûşe emşo tenî
212. Meşde tîya ra bikun ray
Şin cayke bi îznê Homay."
213. Şewe qedya ku roc hame
Mîre zî nêçîr ra hame
214. Wezîran dir kom bî pîya
Va: "Selroşî biyarê tîya

dilxwazî: zerrwaştîşîye
xirxal (n): bi tirkî: halhal

dev bi ken: (îbare bi kurmanckî yo) ma-
naya "fek bi huyayîş" de (bi tirkî: güleryüzlü)

215. Biyarê ê paşazadî
Çimray ci yê pî û dadî
216. Espar kerê bi esparî
Bi def-zirna, kêf û yarî
217. Emrêke hamewo min rê
Zembîlfiroş waştow xwu rê
218. Ew zî lacê padîşa yo
Dîndar û welî Homa yo."
219. Mîr û wezîrî wuştî ca
Vendab' lacî, ardbî ewca
220. Ew berd serê textê mîrî
Derûdor şah û wezîrî
221. Zembîlfiroş mend **heyirî**
Çiman de bî hesr û girî
222. Va, "Mîre min erzeno ar
Cehnemo kûr, germo xidar!"
223. Mîre vano: "Bi Homay to
Eno emir dawo bay to
224. Ew wazeno to delalî
Ma pîya şin bi hevalî."
225. Mîrî kaxid cêbê xwu ra
Va: "Pî to wazeno min ra.
226. Nêşkero bêemrî kero
Wahîrê ordî w leşger o!"
227. Xulaman estor kerdî kar
Ew bi cênî kerdî espar
228. Tûtî day yîna vereke
Şî ver bi qesra beleke
229. Zembîlfiroş kewto teber
Gul Xatûne ci rê xeber:
230. "Binimne, ez hêvîdar a
Eşkera mek, şermezar a!"
231. Yê va: "Bi ê pêxemberî
No sir mi dir şino herrî
232. Qet kes nêbeno xeberdar
Heta rih laşê min de kar
233. Vacên a gerdenzerrîne
Wa min ra bibo emîne
234. Ez ne gêc a, ne har û **dîn**
Homay ver de bibî **şermîn**."
235. Bi şew û roc tim şîne ray
Bi keyf û şahî, bi heway
236. Amey resay Dîyarbekir
Bîy peya di verê qesir

çimray, -e: pawa, paba, (bi tirkî: gözû yolda kalan, yolu gözleyen)

heyirî: heyretmende, şaşbîyaye

dîn, -e: gêj, -e, bom, -e, delu, -ye

şermîn, -e: şermezar, şermende

237. Lacekî miç kerd destê bay
Alem keno medhê Homay
238. Bajar de bî kêf û şahî
Bi reqs û dîlan, şênahî
239. Xortî kenê kêf û şahî
Extyarî medhê Îlahî
240. Lac hameyo xizmetê bay
Pêro kêfweş, zerehîray
241. Zembîlfiroş bîyo hakim
Hem adil o hem zî alim
242. Vera bi zulmê nebaşa
Şew derwêş o, bi roc paşa
243. Bi hakimî dem û zeman
Kerd xizmetêko bêeman
244. Merg rocêke ma dir bimeş
Ma go pîya şin cayko weş
245. Se w neway serrî bî derbas
Badê hezar hîcrî xilas
246. **Mûradxan** waneno bi meş
Bi şî'r û bi vatişo weş
247. Min hewl da ku bê kemanî
Tadî, biyarî ziwani
248. Kurmancî ra tada kirdî
Kerde la ra hurdî-hurdî
249. Tadaye ena çîroke
Bi tehmê awê Licoke
250. Kovara *Pale* çime bî
Edeb de nimûne bî
251. Destê Mihanî ra tamam
Ende eşkawa, weselam
252. Qey qicanê çimbelekan
Ê zarweşê zey melekan
253. Fenê bilbilan biwanê
Dîrokê kurdan bizanê

Mûradxan: Mûradxanê Bayezîdî (1737-1794)
ke hîkayeta Zembîlfiroş û Gulxatûne nušta.

dîrok (n): tarîx (n)

ZEMBÎLROŞ

| Hemîd HOZAN |

1. Ey dil ti bê ancî **bicoş**
Reyêke cam ra mey **binos**
Ma vaj qiseyê Zembîlroş
Wa bişnawê hikayetî

2. Zembîlroş lajêko rast bi
Zey Yûsuffî husn û semt bi
Bi keye û bi kulfet bi
Homa dayoxê qismetî

3. Zembîlroş lajo feqîr bi
Her daîm Homa di vîr bi
Rotişê **selkan** rê jîr bi
Kar kerdê bi nê sin'etî

4. Karê ey sel û sepet bî
Rotişê ey bi senet bî
Her selê ey yew **wereq** bî
Karê ey tim meşxeletî

5. Tim viraştê **zembîl** bi **best**
Berdê bazaran ey bi qest
Nefeqê tutan kewtê dest
Razî bi tim bi qismetî

6. Qeder **torrê** xwu vawena
Gul Xatûne ey vînena
Bi zerr û can ey **sînena**
Kewna hêvîyê muhbetî

7. Eşqî xatûn mubtela kerd
Carîya r' sir eşkera kerd
Va, lajî zerrê m' se ra berd?
Bêhewn menda bi aşiqî

8. **Qerwaşe** ra vana, şo war
Tî şo ey ra vaje bi zar
Bixapêne biya dîyar
Biqedênî nê hesretî

coş (n): heyecan, keldayîş, girêyayîş
nos: afiyet (bitaybetî şimitişê çiyê meşrubî de)
sele (m): sepeta girde ke tûrê valêre ra mûnenê
wereq (n): kaxid (tîya de pere, yanî pereyo kaxidên)

zembîl (n): sepeta/sela ke gilover virazîyaya
bestene: girê dayene
sînayene: hes kerdene, evîndar biyene
qerwaşe (m): cinî yan kênaya xizmetkare

9.	Vengê Zembîroşî dana
Mîr selkan wazeno vana
Lajek feqîr o, weş zana
Ê ci rê kenê hîletî	15.	Laj Homayê xo rê raşt o
Xirabîye ra xo taşt
Bi qelb û canê xo waşt
Ti xelas 'ke na zehmetî
10.	Xatûne yena dîyarî
Bi huyayîş hem bi yarî
Vana nan û man biyarî
Meymanê ma biqîmetî	16.	Xatûn vana, çare çin o
Şerm meke bêre nivîno
Wa zerrdare to bivîno
To ra bigêro lezetî
11.	Vano, wa xatûne weş bo
Keyê mîrî roşn û geş bo
Yewa xwu hezar û şeş bo
Lajek nêzano haletî	17.	Laj vano, tersena bêrî
Di heramî bêr dîyarî
Adir do bivaro ma rî
Ma biker xo rê tewbetî
12.	Ber akerdî kêbervanî
Va 'z roşena seba nanî
Qismet çî bo, dinya fanî
Ya Reb ti vînenî çewtî	18.	Xatûn va, lajo bîyanî
Ez vana ke ti bizanî
To ard ke lezet bivînî
Qey ti nêzanî muhbetî?
13.	Gama dî ber pey de girewt
Nivîn rakerd ser de bî çewt
Mil şî ver o rengê yê kewt
Va 'z do bivînî zehmetî	19.	Laj vano, xatûna zerrdar
Êyê zerre meke dîyar
Ma Homay rê mek şermezar
Risipî bin, qîyametî
14.	Qerwaşe bi fen û hîlan
Lajî bena oday mîran
Çi fîtnê yo, ya Reb eman
Kesî nêdayo wesfetî	20.	Xatûn vana, berz xeyalan
Bêre mîyanê nivînan
Ti boy bike zulf û xalan
Ma ra dûr o axîretî

geş, -e: şên, keyfweş, akerde (bi tirkî: şen, mutlu, açılmış, gelişmiş, canlı)

nivîn (n): ca (bi tirkî: yatak)

taştene: traş kerdene (tîya de manaya tew-bekerdîşî de)

zerrdare (m): sînayoxe, evîndare, aşîqe, zerrîkewtîye, a ke zerrî girewta

heramî (n): çîyo ke helal nîyo

bîyanî (n): xerîb, pêşe

zulf û xalî (zh): biskî

21. Laj vano zulfê **herîrî**
Wa pîroz bê, ê yê mîrî
Çi hedê lajê feqîrî
Dest berzo nê mehremetî

22. Vana, bike keyf û seyran
Bivîne reyhan û seyan
Şeker **bisipe** bi lewan
Seke şimenî şerbetî

23. Vano, xatûn, ê temamî
Ti ya, sey şekerê Şamî
Namehremî mi r' heram î
Neke vînena qebhetî

24. Vana, la bike derzîne
Tewre de rûnê zeytûne
Wa nêhelo bike pîne
Qey nêkenî îcabetî?

25. Lajek vano, lê xatûnê
Riweşikê, çimzeytûnê
Qam-elîfê, por-titûnê
Derdê mi nan û kulfetî

26. Xatûn vana lo **rewalo**
Ger to r' hacet zerrn û mal o
Ti çî biwazî helal o
Bes bike ti nê hacetî

27. Vano, ez parse nêkena
Homayê xo ra tersena
Zerrn û malî pê se kena
Karê m' zembîl û sepetî

28. Xatûn vana, ez nêweş a
Eşqê to ra ez serxweş a
Ez aşiq a, ne derwêş a
Bes, meke mi rê şîretî

29. Lajek vano, ez derwêş a
Eşqê **şeyda** ra serxweş a
Dîwane û Zembîlroş a
Çimray mendeyê m' kulfetî

30. Vana, mi zerr û gan sotî
Wina rehet şînê kotî?
Ma hema lolî nêpotî
Ez to rê dana muhletî

31. Laj xo rê vîneno hacet
Vano ez şêrî teharete
Ez do bigêrî yew awdest
Dûrî de, nê eybîyetî

32. Xatûne zaf şox û mest a
Lajî rê zerr û can besta
Yew misîne na ey dest a
To rê bikerî xizmetî

herîr (n): birîsm, hevrişm (bi tirkî: ipek)
sipitene: misnayîş (bi tirkî: emmek)
qam-elîfe (m): derga barîye, yanî qama xo
sey herfa elîfî
rewal (n): xorto pêt, hêzdar

şeyda (m): eşqê îlahî, eşqê homayî
dîwane (n): xînt, gêj, bom
çimray, -e: pawa, paba, (bi tirkî: gözû yolda
kalan, yolu gözleyen)

33. Laj vejyeno **meclise** ra
Şino serbanê **kela** ra
Çare çinî yo kotî ra
Şiro, nêzano haletî
34. Gama ke dî zerr bermena
Hesranê çiman varnena
Fikirya va ez se kena
Vendeno Şahê Qudretî
35. Va, ey Padîşayê mubîn
Ya delîl û ya hazirîn
Ti şa kenî qelbê hezîn
Ti xelaskarê zehmetî
36. Ya xaliqê zehmet kesîr
Ya alimê qelbê zemîr
Heme sirran ti pê xebîr
Fettahê berê şefqetî
37. Fettah ti yî mifteh di dest
Ti xaliq î, her çî to dest
Yew hew mi xo bi to wa best
Ti mi mebe helaketî
38. Kerman Eyub helesnawo
Şarî Wisif herênawo
O Yemen ra xelesnawo
To ard serê selteneî
39. Gama Îbrahîm eşto ar
To adir ci rê kerdo yar
Bîy gulî û vilî û dar
Masey zî bî zîyaretî
40. Mûsa mîyanê derya de
To yew rayîr akerd tede
Fir'ewn û lejkerî têde
To fetesnay bi îbretî
41. Yunus pîzeyê masî de
Yew weslêk kê m nêbî tede
To o na ro **bejayî** de
Bawer kena bi **sidqetî**
42. Bawer kena nê vateya
Tofan ame girewt dinya
Nûh û gemî mendî tenya
To Cûdî kerd meskenetî
43. To xelesnay pêro heme
Xelaskarî to rê name
Ez do xo berzî na game
Bi to ya hewle w quwetî
44. Laj raşt bi Homayê xo rê
Heqî keramet da ci rê
Xo **birce** ra eşt, va mi rê
Lazim o şêrî sin'etî

meclise (m): tîya de manaya "oda" de
kela (m): qel'a (bi tirkî: kale)
bejayî (m): bi tirkî: kara, kırsal

sidqetî (m): sedaqet, bi samîmîyet girêdaye
birce (m): bi tirkî: burç

45. Ê xaliqê celle eza
Va Cebrailî ra leza
Şo evdê mi big bêeza
Ci rê bike sîyanetî

46. O Cebrailo **melaket**
Ameyo war bi îtaet
Ê ey rê kerdo îneyet
Ey ronano b' selametî

47. Şukr û minet Ey rê keno
Reyna selkan virazeno
Pê nan û man herînenno
A dinya de bi rehetî

Resim: Arif Sevînc

melaket (n): melek, -e, ferîşte, ferîştâ

GERREYÊ FEQÎRÎ

| Mehdî ÖZSOY |

Mên yow zêngîn dapyûr rocêk
Mi gerre kerd sê yow gêcêk

Da ra şîya qereqoli
Ronşite b' yow vêrg boz qoli

Çîm xwu tadê ûnya mi ra
Va "Sen söyle!" pê emir a

Mi darb xwu mot, ûnya tira
Va "Kim vurmuş, söyle!" mi ra

Mi va, vate w gerrê xwu c' îr
Binê vinderd, dima bi cîr

Va "Jandarma, gidin köye.
Selam edin benden beye.

Biraz gelsin karakola."
Mi çi zûnên kotû bela

Zengîn ûme va "Merhaba.
Suçumuz ne ki acaba?"

Ûnya kutik, vêrg va "Buyur."
Qoltux mot ci, va "Beg otur."

Bîyû sê yow hêkel pay ra
Vêrg îfade girot bêg ra

Şimît di cixarê, di çay
Va "Tamam!" mi beg ra "Hay hay!"

Xatir waşt, va "Güle güle."
Feqîrê m' îr bî yow gule

Qêra va "Ulan düzû!
—Sende var mı insan yüzü?"

Va "Götürün savcı beye!"
Gêrû a, mi va "Beg niye?"

Va "Bak, bir de konuşuyor!
Vallahi sabrım taşıyor!"

Dêst dê kelepçû r' cendermû
Va "Yürü!" pê emir fermû

Savci bêg va "Yakına gel!"
Ûnya îfadûn ma, bel bel

Va "Niçin vurdun adama?"
Ûnya darbûn mi ra dima

Va "Yok mu senin raporun?
Bak kırılmış ağız, burun!"

Ez şawutû xestexûne
Ûme yow vêrg pîr, selxûne

Va "Senin hiçbir şeyin yok.
Adam mısın? Bokoğlu bok!"

Ûmeya sawcî het pêser
Mi aqil xwu rind ard pêser

Mi va haw ça la rapor yi
Doxtor beg îz vêcyab pêr yi

Savci bêg va "Oğlum dinle!
Kurtuluşun birkaç günle.

Bak adamın raporu var.
Üç aylıktır, ona yalvar."

Va, "Kanundur, ne yapayım!"
M' îz va "Beg! Ax, yoktur dayım!"

Tam des yo aşm mi hebs pawit
Rocêk mudîr xeber şawit

Gardîyûn ez berdû yi het
Mudîr bêg va, "Oğlum, evet.

Bak kurtuldun. Hak kaybolmaz!
Sanma haklı belli olmaz."

Mudir çî zûn hal sinî bi
Hebs heq mi nêb, ayê bîn bi

Î' îz nîzûn sinî qanûn a
Pê în aqil xwu nezûn a

Wa feqîr hûnc nivîn hûnû
Pê qanûn nîşkên zengînû

Aqil ûme va merhaba
Pê se kîr ig bad xirab a

Hal hewal mi ûna b' bira
Newe bîyû aya hûn ra

Zaf zûnayê bên vêrg qay nûn
Paştgêr zêngînûn û qanûn

Hal feqîrû zaffin sê mên
Zengîn altunîn û sîmên

Mehdî binus dêrd feqîrû
Xort bên ayê cavêrd pîrû

ZEBTNAMEYÊ ŞEWAN

| Bîlal ZÎLAN |

8.

adirêk veşeno
bê dû, bê duman
kilêk perrena zerrîya şewe
bê hes, bê hesîs!
çekuyî veşenî mi fek de
çiman de cemedîyenê hesrî
tena bêvengîye esta emşo
tena tenatîye

9.

xatirê to
nêmend cayê mi ewta de
çim akerde merde
na evîne
vilişîyaye sey vewre
herekîyaye rîyê mi ro
bîye şermeyo ke şermênok
mîyanê lewan de
mehcubîyetêko bêpeynî

10.

vîr
sêya ke bereqîyena zereyê mi de
serapa girewto ez esîr
beno yew îlik
tede bi hezaran "ez" aseno
gineno zerrîya mi ro
beno eşqêko birîndar
ne weş beno, ne zî mireno
beno nalîyêka zîze
zimeno fekê mi de

Dîyarbekir, 2013/2014

FOTOGRAF

| Hêlîn ANTER |

Şima peyê masa di ronîşte yî. Taxima sîya û îşlîgo sipî toradaye yê. Ez namê aye nêzana la verê to di ronîşta ya. Ti nêewnîyenî aye ra, ewnîyenî mi ra, ez zana. Ez çimanê to ra zana. Eynî sey a roje. Roja ki bîbî hîrê rojî ki ez ameyibî bajare şima. Bajarê to. Bajarê kew û kesk. Kew û kesk şîyî zereyê yewbînî, kê nêzono kesk kamca di qedîyeno kew kamca di dest pêkeno. Kew û kesk, nemrek yew hawa di reqîsînî, yew hawayo sivik boya înan têmîyon keno, çew nêzono kam boy yê kamî ya.

Zereyê baxçeyî di yew keye bi. Baxçe ra hîrê-çar derence ra pey yew balkona girdî, balkoni di zî yew somyaya texteyinî-estbî. Dara tuyêri sê şemsîya balkoni ser di bî. Baxçe di reng û reng vilikî akerdîbî. Ez peyê berî di bîya. Mi ber akerd. Ti û a pîya bî. Rîyê to se aşme sipî, çimê to bireqîyaynê. Ma ewnîya yewbîn ra. Mi to nêşinasnaynê, lê kê vano qey hinzar sarr a ez to şinasnena, ti dewa ma ra yî, ti keyê ma ra yî, ti merdimê min î. Ey ma da şinasnayîş. Ti hîrê-çar saetî ronîştî. Ma pêro pîya qîsey kerd. Çimê zerrîya mi to ra, ê to zî ewnîyayni mi ra, ez zana. To destê xo derg kerd, mi tepîşt. Zerrîyê ma her kesî ra dûr yewbîn di reqîsîyayni. Yew di, yew di...

A roje ra pey her şewî ez bayîkê to vinderta. Nobedara saeta amayîşê to bîya. Nobedara deyîrê lînganê to, reqşê to. Yew di, yew di...

A roje ra pey her serê sibayî ez lez wuriştênî û şîni geyrayîş. Geyrayîşê bajarê şima, bajarê to. Ez çind bajarê to bişinasî, to zî ind şinasnayni. Bajarê merdimî zerrîya merdimî ya, çimê merdimî yo, destê merdimî yo. Bajarê to behr û dar û daristan. Cînî û camêrdî boyêka nemra rindi hawa ra vila kenî. Boya parfumê înan û boya kew û keskî.

Ti ewnîyenî mi ra, ma geyrenî. Ma çiyêkê muhîmî ra qalî nêkenî. Bajarêko gird, cadedeyê hîrayî, sê bajarê mi nîyê. Bajarê mi sîya, zerd û qehwe, kuçeyê teng û kerrayinî. Qedîm û derdin. Nimate û vînbîyaye yo... Çew nêewnîyeno ma ra, her ca hîra yo. Şîra Yılmaz Odabaşî yena mi vîr:

"Biz yan yana yürümeyelim diye sokaklar dar yapılmıştı, insanlar dar yapılmıştı."

Her kes asan, cînî û camêrd pîya geyrenî, yewbîn virar û maç kenî. Werrikna bajarê mi zî... Ma geyrenî.

Hîrê hewteyî ra pey ti nêameyî, ez ageyraya bajarê xo.

Ti nêameyî.

Yew roce, di rocî, hîrê rocî, yew aşme, yew serre, ti nê ameyî, ti bajarê mi ra ter-sayî, bajarê ma ra. Ti nêameyî. To bajarê mi nêdî, to ez nêşinasnaya. Zerrîya mi he-lîya. Se naylonî adir girewt. Çilkî hêdî-hêdî ginayî canê mi ro. Dem û darû xo de sawit, zerrîya mi veşayni la rêçê veşayîşê to mendî. Zerrîya mi çal û çewt. Ti nêameyî...

Tena fotografê to ame. Peyê masa di şima ronîşte yî, yew taxima sîya û îşlîgo sîpî toradaye yê. Ez namê aye nêzana, la verê to di ronîştaya. Destê aye di yew çiçeka sipî. Ti nêwnîyenî aye ra...

EŞQ

Ey Eşq!

Ti senî yew çi yê hena?

Wext bedilîyeno

Cayî bedilîyenê

Merdimî bedilîyenê

Ez bîle bedilîyena

La ti!

Na zerrî de senî hena nêbedilîyenî?

Hacer PETEKKAYA

DERHEQÊ XASÎ Û ESERANÊ EY DE

| Roşan LEZGÎN |

Ehmedê Xasî nuştoxê tewr verên yê kirdkî yo; hem alim hem şair hem arif hem filozof o.

Xasî, 1867 de nehîyeya Licê Hezan (dewleta tirkan vana "Kayacık") de ameyo dinya, 18 sibate 1951 de 84 serrîya xo de dinya ra bar kerdo. Mezelê ey goristanê Hezanî de yo.

Metnê *Mewlidê Kirdî* ke Zeynelabidîn Amedî bi xetê destan amade kerdo de kalikanê Xasî wina hûmareno: "*Ehmed bîn Hesên bîn Usman bîn Usman îza bîn Umer bîn Ehmed Xan bîn Îsa Xan*".¹ Yanî "Ehmedo lajê Hesênê Usmanê ancîna Usmanê² Umerê Ehmed Xanê Îsa Xanî." Nameyê dadîya ey Medîna ya.

Qeydê nufusî yê demê Usmanîyan de zî melumatê cuzdanê ey wina yê:

İsmi ve şöhreti: Ehmed

Pederi ilmiyle mahall-i ikameti: Muteveffa Hasan-ı Molla Osman

Validesi ismiyle mahall-i ikameti: Mûveffîye Medine

Tarih ve mahall-i veladeti: 283 Lice Hezan karyesi iki yüz seksen üçtür

Milleti: İslam

Muteehhil ve zevcesi müteaddid olup olmadığı: Bir zevcesi olduğu

Boy: Orta

Göz: Ela

Sima: Buğday

Alamet-i Farika-i sabite: Tam

Vilayeti: Diyarbekır

Kazası: Lice

Mahalle veya karyesi: Hezan karyesi

Mesken numrosu: Hane 49

Nev-i mutemekkin: Hane³

¹Ehmedê Xasî, *Mewlidê Kirdî*, Xetê Zeynelabidîn Amedî, Qismê diyine, Dîyarbekır 1402 [1982], r. 2

²Mîyanê kurdan de edet o, gama ke babî bimro û yew laj ci rê bibo yan zî tena yew lajê xo estbo zafê reyan nameyê babî nanê lajî ra.

³Mela Ehmedê Xasî, *Mewlûdê Nebî*, Herfanê Erebkî ra tadox: Mihanî, Fırat Yayınları, İstanbul, 1994, r. 52-53

Eslê xo eşîra Ziktê dewa Şînî ra yo. "Kalikê ey Mela Usman ameyo Hezan de melatî kerda, êdf uca mendê. Di birayê eyê bînî zî estbîyê: Mehemed Emîn û Mistefa. Mistefayî qjkekîye de wefat kerdo."⁴ Hezan de mehlaya înan ra vanê "Mehlay Xasan." Derheqê leqebê "xasî" de, o bi xo wina vano: "*Verên a qebîleya ma ra vanê 'xassan', çunke nezerê înan de ê qûlê xasî yê Homayî bîyê, naye ra ez zî sey 'Xasî' yena namkerdiş.*"⁵

Xasî, miyanê şarî de bi nameyanê sey **Ehmedê Xasî, Mela Ehmedê Xasî, Seydayê Xasî, Xocewo Xasî û Xasî** namdar o.

Xasî hîrê rey zewijîyayo la tena cinîya eya peyêne ra yew kêna ey rê menda. Kênaya xo birazayê xo Mela Arifî reyde zewijnaya. Mela Arifî demeyêk Camî Kebîr ya Dîyarbekirî de melatî kerda.

Şevket Beysanoglu derheqê Xasî de "Diyarbakirî Fikir ve Sanat Adamları" de wina nuşto:
"AHMED EL-XASSÎ

Tarîxê r. nîsane 1282/m. nîsane 1866 de dewa Licê Hezan de ame dinya. Lajê yew zatê bi nameyê Mela Hesên Xanî yo. Medresaya Mesudîye ya Dîyarbekirî de wend. Alimanê namdaran ra dersê taybetî girewtî. Muftîyê Dîyarbekirî İbrahîm Efendî ke Medresaya Mesudîye de muderis bi ra îcaze girewt (r. 1320/m.1904). Demeyêk wezîfeyê muftîyîya Licê kerd. Hezîrane r. 1930/m. 1914 de seba ardimkarîya muderisîya merkezê Dîyarbekirî tayîn bi. Tarîxê r. temmuze 1331/m. 1915 seba muderisîya dewa Licê Hezanî tayîn bi. Mewlidê Zazakî yê ey r. 1316/m. 1901 de metbeaya Dîyarbekirî de çap bi. No kitab badê pey çend reyê bînî çap bi. Şîrê eyê tirkî estê. Ahmed El-Hassî 1950 de merd." (Çime: Şevket Beysanoğlu, Diyarbakirî Fikir ve Sanat Adamları, İkinci Cilt, Yeni Havelerle İkinci Basılış, San Matbaası, Ankara 1997, r. 299)

Kitabê Prof. Dr. Ali Sarkoyuncu, Milli Mücadelede Din Adamları II, (Fetvalar ve Fetvaları Tasdik eden Din Adamları), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2007, r. 210 de derheqê Xasî de wina nuşto:

"(EHMED XASÎ EFENDÎ)

(MUFTİYÊ LICÊ EHMED)

1867 (1283) de dewa Licê Hezan de ame dinya. Lajê Hesên Efendî yo. Badê ke wendişê xo yê verênî dewa xo de tamam kerd ame Dîyarbekir. Medresaya Mesudîye ya tîyayî de qeyd bi. Beşdarê helqeya derse ya muftîyê Dîyarbekirî Hecî İbrahîm Efendî bi û ey ra îcaze girewt.

Badê wendişê xo 1910[*] de Camî Kebîr (Camîya Girde) yê Dîyarbekirî de seba dersê amî tayîn bi. 15 teşrîne 1918 de seba muftîyîya Licê tayîn bi.

Gama ke nê wezîfeyî de bi Fetwaya Anqara[**] tesdîq kerde.

21 adare 1922 de îstîfa kerd û wezîfeyê muftîyîye ra abirîya."

[*] Ez vana qey tarîxê 1910î xelet o, gama ke tarîxê hîcrî tadayo tarîxê mîladî ser, yew şaşî virazîyaya. Çunke o wext, yanî hamnanê 1909î ra hetanî payîzê 1911î Xasî Rodos de surgunde yo.

[**] Meselaya na "Fetwaya Anqara" zî wina ya: Bi teşwîqê hukmatê Damad Ferîd Paşayî şexulîslam Durîzade Abdulah Efendî roja 11 nîsane 1920 de yew fetwa îlan kenê: Fetwa de yeno vatîş ke kam vera xîlafetê Usmanî de sere wedaro, qetlê înan helal o. Na rey vera na fetwa de bi teşwîqê M. Kemalî muftîyê Anqara Mehmed Rifat Efendî zî yew fetwa vila kenê ke, "xîlafet destê ecnebîyan de esîr o, na fetwa bi zorê ecnebîyan ameya vilakerdiş, hereketê miilî yê Anadolî meşrû yo.." û roja 19 nîsane 1920 de vila kenê. Vanê, 153 muftîyan na fetwa îmza kerda. İnan ra yew muftîyê Dîyarbekirî Hacı İbrahîm Efendî yew zî muftîyê Licê Ehmedê Xasî yo.

⁴Şefik Korkusuz, Tezkire-i Meşayihî Amid, Diyarbakır Velileri I-II, Kent Yayınları, İstanbul 2004, r. 63

⁵Ehmedê Xasî, Kitabu-t Tesdîd bî Şerhî Muxteserî-t Tewhîd, destnuşte

Ehmedê Xasî (1867-1951)

Mezelê Ehmedê Xasî (Hezan)

Xasî Hezan de verê Mela Mistefa Xetîbî de dest bi wendiş kerdo û dima dewa Licê Pêçar (dewlete tirkan vana "Güldiken") de wendişê xo dewam kerdo. Tehsilê xo Medresaya Mesudiye ya Dîyarbekirî de tamam kerdo û îcazeyê xo bi tarîxê hîcrî 1 re-bîulaxir 1320 (8 hezîrane 1902) de muderis muftî İbrahîm Efendî⁶ ra girewto.

Xasî, badê ke wendişê xo tamam keno bi tarîxê rûmî hezîrana 1330 (mîladî: hezîrane/temmuze 1914) de seba muderisîya merkezê Dîyarbekirî tayîn beno. Dima, ancî bi tarîxê rûmî temmuza 1331 (mîladî: temmuze/tebaxe 1915) de seba muderis-

⁶Malmîsanij hûmara çarîne ya kovara *Hêvî* (No: 4, Îlon-1985, Parîs, r. 75) de derheqê muftî İbrahîm Efendî de wina vano:

"... Ehmedê Xasî, medresan di wend. 'Erebkî, Fariskî û Tirkî zî zanaynî. İcazey xo, muftiyê Dîyarbekirî Hacî İbrahîm Efendî ra girewt. Xasî, peyniya Mewlid'î di yew ca di qalê Hacî İbrahîm'î keno:

Lede'l-Hacî İbrahîm ustazîh'l-'alî (Seydayo pîl Hacî İbrahîmî hetî.)

Derheqê nî Hacî İbrahîm Efendî di ma çîdo zaf nêzanîme. Labrê Salname-î Vilayet (Diyarbekir, 1901-1902) di, qismê Vilayetimiz Ahalisinden olan Ashab-i Meratib (riperr: 160) di namey yew hacî İbrahîm Efendî vêreno. Tîya ra fahm beno ki Hacî İbrahîm Efendî Diyarbekir di marda xo ra biyo û ay wextan mudderrisê Medresa Mesudiye (Mesudiye Medresesi muderrisi) biyo. Beno ki Hacî İbrahîmo ki Melayê Xasî tîra îcazey xo girewto no Hacî İbrahîm Efendî bo.

Namey Muftiyê Diyarbekir Elhac İbrahîm Efendî 5 Mayıs 1920 di rojname (gazete)y Hakimiyet-i Milliye di zî vêreno. Nî rojnamî di yew fetwa muftiyânê Anadolu û Kurdistanî esta. Binê fetwa di yew fetwa muftiyânê tesdîqkerdoxan miyan di namey Muftî Diyarbekir Elhac İbrahîm'î zî esto. Na fetwa destur dana ki bisilmaney Dewleta Osmanî, vera emperyalîstan lej bikerê (B'ewnî: Yalçın Küçük, Aydın Üzerine Tezler - 1, Tekin Yayinevi, İstanbul, 1984, r. 102). Hewna beno ki muftî bo."

Kitabê Prof. Dr. Ali Sarıkoyuncu, Milli Mücadelede Dîh Adamları II, (Fetvalar ve Fetvaları Tasdik eden Din Adamları), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2007, r. 151-153 de derheqê muftî İbrahîm Efendî de wina nuştö:

"HECÎ İBRAHİM EFENDİ (ULUĞ)

(MUFTİYÊ DİYARBEKİRİ HECÎ İBRAHİM EFENDİ)

1868 (1284) de Diyarbekir de ame dinya. Lajê Hecî Seyîd Abdulkazî Efendî yo ke bi serran muftiyîya Diyarbekirî kerdbî. Seba ke sulaleyê ey de hîrê zatan muftiyîya Diyarbekirî kerda bi nameyê "Muftîzadeyan" şinasiyênê. Badê wendişê xo yê verênî medresaya Diyarbekirî de wendişê xo dewam kerd. Tîya ra dîplomaya muderisîye girewte.

1 sibate 1893 de bi dersdarîya erebkî û dînî ya îdadîya Diyarbekirî dest bi cuya memurtî kerde. Hezîrana 1898î de neqlen seba Daru-ı Mu'elîmî ya Diyarbekirî tayîn bi. 13 nîsane 1903 de seba endamiya Mehkemaya Bîdayetî, 2 êlule 1909 de seba endamiya Mehkemaya İstînaî tayîn bi. No beyntar de ancî sey malimê erebkî seba Daru-ı Mu'elîmî ya Diyarbekirî tayîn bi. Roja 26 êlule 1912 de seba muftiyîya Diyarbekirî tayîn bi.

(...)

Hecî İbrahîm Efendîyo ke eynî wext de endamê awankar yê "Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" yo sey muftiyê Dîyabekirî Fetwaya Anqara bi nameyê "El-hac İbrahîm" îmza kerda.

(...)

Gama ke muftiyê Diyarbekirî biyo, muhtemelen verê serra 1925î wefat kerdo, aileyê Hecî İbrahîm Efendî peynameyê "Uluğ" girewto."

Yew ewraqê resmî yê bi tarîxê 27 adare 1921 de de Xasî behsê tercemeyê halê xo keno, vano "Mi îcazetnameyê xo, ke sûretê ey tîya de yo, badê ke mi tehsilê xo tamam kerd hezretî Hecî İbrahîm Efendîyo ke mudîrê Medreseya Mesudiye ya Diyarbekirî û nika muftiyê wîlayetî yo ra girewt."

şîya dewa xo Hezanî tayîn beno. teşrîna 1918î de zî seba muftîyîya Licê tayîn beno. Xasî, yew ewraqê resmî de vano “*Bi hewt sey qurîş meaşî ez 20 teşrîne 1918 de tayîn bîya û mi 10 kanûne 1918 de dest bi wezîfe kerd.*”

Prof. Dr. Alî Sarikoyuncu behs keno ke “Xasî 15 teşrîne 1918 de seba muftîyîya Licê tayîn bîyo. (...) 21 adare 1922 de îstîfa kerda û wezîfeyê muftîyîye ra abirîyayo”.⁷

Yew ewraqê Serekîya Karûbarê Dîyanetî (Diyanet İşleri Başkanlığı) yo bi tarîxê 29.03.1941 de wina behsê Xasî beno: “*Tetkîkkerdişê qeydê ma yê sicîlî de (...) yew muftîyo bi nameyê Ehmed Xasî ke 1283 de ameyo dinya, qeydê ey mewcud o. Ey 13 teşrîne 1918 de dest bi wezîfe kerdo, goreyê nuşteyê cewabî yê qaymeqamîya Licê yo bi tarîxê 31/5/930 numre 112/357, serra [1]924 de îstîfa kerda û wezîfe ra abirîyayo...*”

Gama ke muftîyîye ra îstîfa keno, ey ra sedemê naye persenê, Xasî vano, ‘*Meqamo ke ez tede bîya, hetanî nika Quran hakim bi. La nika ra pey Quran bi memur.*’⁸

Xasî erbabê ziwane erebkî, fariskî, tirkî û kurdkî (kirdkî, kurmanckî) yo. Mesela, yew mulemma de nê heme ziwani wina şuxulnayê:

*Fa’lemen fellahu xeyrun hafizen halen-newa (erebkî)
Xasî ya, ba sebr û şewta nûr şevêd narê hewa (fariskî)
Rehberındır bil, bu derdden, çunki O’dur dewa (tirkî)
Yawerê rindan, nebî Ehmed, çi insaf û wera (kurmanckî)
Dûriyey yîne hevalo, kufri ya, ey bêxeber (kirdkî)⁹*

Eserê eyê ke nika estê nê yê:

- 1) Mewlidê Kirdî (Mewlidu’n-Nebîyyî’l-Qureyşîyyî), Çapxaneyê Lîtoğrafya Dîyarbekir 1899, 29 rîpeli
- 2) Şiîra Kurmanckî
- 3) Mulemma
- 4) Xezela Tirkî
- 5) Menzumetun fî Esmâillahî’l-Husna (Neway û new hebî nameyanê Homayî ser o yew menzume ya.)
- 6) Reddîyetun ala Îsmâil el-Îs’irdî (Muftîyo meşhur Îsmâil Xetîb Erzenî rê derheqê meseleyanê tesewufî de yew reddîye ya. Erebkî û menzum a.)
- 7) Buşra’l-Îbad fî Îlmî’l-Îtîqad (Serra 1324 [1906-1907] de nuşta. Bawerîyê mezhebê Eşarîyan ser o ya. Menzum a.)
- 8) Kitab-ut Tedsîd bî Şerhî Muxteserî-t Tewhîd, 59 rîpeli (Şerhê rîsaleya Buşra’l-Îbad fî Îlmî’l-Îtîqadî yo. Serra 1351 [1933] de nuşto. Nesr o.)

⁷Prof. Dr. Ali Sarikoyuncu, Milli Mücadelede Din Adamları II, (Fetvalar ve Fetvaları Tasdik eden Din Adamları), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2007, r. 210

⁸Şefik Korkusuz, Tezkire-i Meşayihî Amid, Diyarbakır Vellileri I-II, Kent Yayınları, İstanbul 2004, r. 63

⁹Ehmedê Xasî, Mewlidê Kirdî, Xetê Zeynelabidîn Amedî, Qismê diyine, Dîyarbekir 1402 [1982], r. 10

Kitabê Xasî *Mewlidê Kirdî* (Mewlidu'n-Nebîyyî'l-Qureşîyyî) sey kitabê tewr verên yê kirdkî bi ruhsetê resmî 1899 de Dîyarbekir de Çapxaneyê Lîtoğrafya de 400 nusxeyê ey çap bîyê. *Mewlidê Kirdî* eynî wext de "temamê Kurdîstanî de kitabo tewr verên o ke metbea de çap bîyo."¹⁰ Mewlid 16 qismî, 756 misra yê. Sey qalibê nuştîşê mewlidan bi weznê "Faîlatun, Faîlatun, Faîlun" nusîyayo.¹¹

Peynîya *Mewlidê Kirdî* de Mela Fethulah Hesbîyê Sêrtî yew teqrîz nuştö. No Mela Fethulah, lajê Mela Umerê Mela Ebdulahê Mela Xelîlê Sêrtî yê menşurî yo. Mela Fethulah eynî wext de seydayê Bedîüzeman Seîdê Kurdî yo. Goreyo ke Abdulqadir Badillî vano, nê Mela Fethulahî leqebê "bedîüzeman"î nayo Seîdê Kurdî wa.¹²

Kitabê Xasî *Mewlidê Kirdî* seba ke pîyase de peyda nêbîyo tayê melayan xo rê verê metnê orîjînalî ra newe ra nuştö. La Zeynelabidîn Amedî 1982 de bi xetê destan newe ra nuştö, mulemma û xezela tirkî, ancî rîsaleyê ey Menzumetun fî Esmâillahî'l-Husna, Reddîyetun ala Îsmâil el-Îs'îrdî û Buşra'l-Îbad fî İlmi'l-Î'tîqad îlawe kerdê û sey kitabê destxetî çap kerdo.

Mewlidê Kirdî hetanî nika panc rey transkrîbeyê alfabeya latînî bîyo. Reya verêne Malmîsanijî transkrîbe kerdo û 1985 de Parîs de hûmara 4. ya kovara *Hêvî* de weşanayo. Reya diyine Mihanî transkrîbe kerdo, yew şîra Xasî ya kurmanckî û melumatê derheqê qeydê nufusî yê Xasî de zî îlawe kerdê û 1994 de İstanbul de Weşanxaneyê Firatî ra weşanayo. Reyke zî Mela Mehemedê Kavarî transkrîbe kerdo.

¹⁰Malmîsanij, Yirminci Yüzyılın Başında Diyarbēkir'de Kürt Ulusçuluğu (1900-1920), Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul 2010, r. 18

¹¹Adnan Oktay, Klasik Edebiyat Teknikleri ile Bir Değerlendirme: Melayê Ehmedê Xasî'nin Kirmancca (Zazaca) Mevlidi, International Conference on Zaza Studies, "The Zaza People: History, Language, Culture, Identity", 28-30 October, 2011, Yerevan, Armenia

¹²Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursi Mufasssal Tarihçe-i Hayatı, Cilt 1, Timaş Yayınları, İstanbul 1990, r. 76-77

Muftîyê Sêrtî yê zemanêk Umer Atalay derheqê Mela Fethulah Hesbî de wina nuştö:

"Bi tarîxê hîcrî 1253 (mîladî: 1837) de Sêrt de ameyo dinya, 1321 (mîladî: 1903) de Pasûr (bi tirkî: Kulp) de şîyo rehmet.

Badê ke babîyê xo Umer Amîrî ra îcazeyê xo gêno mektebê ruşdiye (mektebê mîyanên) ke muteserîfê tewr verênî yê Sêrtî bi tarîxê hîcrî 1282 (mîladî: 1867) de viraştbi de malîmiye, dima zî Sêrt, Mêrdîn, Dîyarbekir û Licê de muderîsiye kerda. Walîyê Dîyarbekirî Sîrrî Paşa ke fezîletê ey eşnaweno, hurmetêko pîl nîşan dano û ilmê ey ra îstîfade keno. Nê şexsiyetê mumtazî qezayanê Sêrtî ra Ridwan (bi tirkî: Başarı, nika dewa Qubînî (Beşîri) ya) û Misriç (Kurtalan) de, qezayanê Dîyarbekirî ra Pali, Licê û Pasur de qadîrî kerda. Senî ke her îlim de, her fen de îxtîsasêko xorîn kesb kerdbi, derheqê îlmanê xaricî yê sey kozmografya, hîkmet, hendese, rîyaziye û felekîyat de zî zanayîşê ey estbi. Mentîq de "İsaxucî" nehwa de "Şerhê Zurûfî" û derheqê îsqatê selatî de rîsale û sewbîna nuştayanê ey bi erebkî, fariskî û tirkî menzûmeyê ey estê." (Çime: Umer Atalay, Siirt Tarihi, Çaltut Matbaası, İstanbul 1947, 117)

Tornanê Mela Fethulahî ra Mela Sebgetulah Sevgili zî mi ra va, "Mela Fethulah Hesbî hamnanan şîyêne Dara Hênî de îcaze dayêne feqîyan, uca şîyo rehmet, mezelê ey Dara Hênî de yo."

تمام ب قراشفتی مَوْلِدِ كِرْدِي بيارو فی خانقاه قلیق و بركتة بیخبر ماصان
 الله علیهم و آله و سلم بدست اجلاس هزانی دهنزار و هریز و سنی
 صره و بناج عربی بعدله بزاین مافرق کور و بیجا کاندو
 و غیر عربی بهرینفلا یفن ماکا عربی سر نطق
 نود تا او غیر عربی سر ماصیر نطق
 روتاه کشت و کشت انی
 لایقی نایب فرقی
 شفا نایب زانا بیب السلام

۳

هذا النظم انا راجع لولد لاوله

لقد نعتنا فبظلم محمد ص	لقد نعتنا فبظلم محمد ص
لو لد من لولاه لم يخلق الوري	لو لد من لولاه لم يخلق الوري
لده المفاخر يسا هيم استاوه العام	لده المفاخر يسا هيم استاوه العام
بى سبت وعشر و نلت من ليات	بى سبت وعشر و نلت من ليات
فلا انا ذك كل امر شهيدت	فلا انا ذك كل امر شهيدت

مولد النبي المصطفى
 صلوات الله عليه في الكوفة
 والعشيرة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَرْتَبِعُ لَكَ اَبًا كُنَّا	اَرْتَبِعُ لَكَ اَبًا كُنَّا
رَبِّ مُحَمَّدٍ شَاوِلًا خُتْمِ	رَبِّ مُحَمَّدٍ شَاوِلًا خُتْمِ
جَنَّةٍ رَأَى فِي مَا سَوَّبَ جَدًّا	جَنَّةٍ رَأَى فِي مَا سَوَّبَ جَدًّا
مُحَمَّدًا وَشَكَرَ تَوَاقُطِ نَبِيٍّ	مُحَمَّدًا وَشَكَرَ تَوَاقُطِ نَبِيٍّ
حَالِ مَسْكِينٍ وَفَقِيرٍ نَاقِصَانِ	حَالِ مَسْكِينٍ وَفَقِيرٍ نَاقِصَانِ
هَرَبٍ نَشَدَ فَجَسَّ مُحَمَّدٌ وَشَكَرَ تَوَاقُطِ	هَرَبٍ نَشَدَ فَجَسَّ مُحَمَّدٌ وَشَكَرَ تَوَاقُطِ
مَا تَوَاقُطِ سِرِّهِ وَشَكَرَ تَوَاقُطِ	مَا تَوَاقُطِ سِرِّهِ وَشَكَرَ تَوَاقُطِ
كَيْ يَتَوَقَّعَ رَبِّ حَقِّ شُكْرِهِ	كَيْ يَتَوَقَّعَ رَبِّ حَقِّ شُكْرِهِ

Di rîpelê *Mewlidê Kirdî* ke 1899 de Dîyarbekir de Çapxaneyê Litografya ra çap biyo.

-۱۲-

خامساً في مشوار من مقالته اذ دون
 راجح خذ لانه سلوك جوق ابيدي ارباب دون
 بان يوصف هما يونا بتا وبل زبون
 اشكرنا فاديتش هما في محال و ينظر
 من عيب ديتنا اصل الوهي بنس المهدول
 حكمة اين راه ناند مرد شب راه و مجول
 مادة موسى ده اولان بيته ابار و هول
 دانا شيخ شقي كرتن بو را بوون خدول
 صوفيق بيته سبابو : يوم تسود الصور
 فاطم الخليلن تلا توج من سيف الملام
 خاتم خوي و عرب و انكلم عرض مرام
 رخصة خاتم بوراد ادوكدي دژردن نطق
 بارو اخباران كود دين افزين كوتن تمام
 يوسف و مايرن بزنا : بيتك نازي شكر
 زبير زين الصابدين الامدي

Mulemma ra rîpelêk

-۲-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سبحانك لاعلم لنا الا ما علمتنا انك انت العليم الحكيم سبحان
 الذي ولا ما خطر ببال العاشق المترجم ووراء وراه مادركه كل
 متعلم و الحمد لله الذي اشتق بذكر المتالم و الذي هدى سبيله
 من بشاء من كل معلم و متعلم اللهم صل على حبيبك و خير خلقك
 محمد المصطفى و عاهله و صحبه و سلم اما بعد فلما نظمت هجرة سيد
 في اصول الدين سنة اربع و عشرين بعد ثلثاء و الف من هجرة سيد
 الاولين و الآخرين اشار الى بعض اخواق و هو اعظم من علماء
 و علماء بالقيين ان اشرح بعض حروفه من المعاني و المعاني تسهيلاً
 للناظرين فابتدأت به معج اللطيف مؤرخاً بقدرتك و مستعيناً بما
 (قولك هذا بعد عبد المصطفى) الباء منقولة من الصاد التفتيف و
 لا تحط استقامه عن درجة معناه لان قيلت من قديم الزمان يقال
 لها خاصان لانها كانوا نظروا غيرهم من خواص الله تعالى (قوله تعالى)
 يجوز فيه الذوق و القصر لكن هنا ممدود للوزن
 (قوله بعد تصديق الحق) اي تصديق الخبر اي اعتقاده بالبيان و اقراره
 و تحسناً

Kitab-ut Tesdid bi Şerhi Muxteserî-t Tewhid ra rîpelêk

Dima Roşan Lezgînî metnê orjînal ke 1899 de çapxaneyê Litografya ra çap bîyo ver ra 2008 de transkrîbe kerd û keyepelê *www.zazaki.net* de weşana. Badê kitabê "Edebîyatê Kirmanckî ra Nimûneyî" ke Unîversîteya Artuklu 2012 de weşana de ca da ci. Badê pey zî hetê Weşanxaneyê Nûbiharî ra sey kitab weşaniya. Nê kitabî de hem metno orjînal hem zî transkrîbeyê alfabeya latînkî ca gêno. Ancî Roşan Lezgînî metnê mewlidî CD de wendo, CD zî kitabî reyde çap bîya.

Kitabu't-Tesdîd bî Şerhî Muxteserî't-Tewhîd zî bi erebkî û şerhê rîsaleya *Buşra'l-Îbad fî İlmî'l-Îtîqadî* yo. Kitab 59 rîpeli yo û derheqê felsefeyê bawerîye de, yanî dîne îslamî ser o yo. Kitab bi erebkî yo û tede babetê sey 1)Îman; ferhengê manaya termanê îmanî, tesdîq û heqîqetê îmanî, îman de zêdebîyayîş û kêmbîyayîş, têkilîya îman û emelî, guneyê pîlî 2)Estbîyayîş û Sifetê Homayî; sifetê zatî, sifetê subûtî 3)Însan û Kerdenê İnsanî; kerdene insanan û wesifkerdişê înan, îradeyê insanî 4)Nubuwet 5)Wehyî 6)Mîrac 7)Aqil û Tewirê Aqilî 8)Ru'yetulah 9)Heyatê Qebrî (Alemê Berzexî) 10)Newe ra Ganebîyayîş û Ehwale Axretî 11)Qîyamet û Elamatê Qîyametî 12)Efdeliya Îmaman estê.

Vanê, Xasî gelêk eserê xo dayê Kemal Badillî. Ancî vanê, qismêk eserê ey hetanî serra 1971 zî keyeyê zama û birazayê ey Mela Arifî de bîyê, la demeyê cuntaya 12 adare 1971 de tersanê tadaya dewleta tirkan ra veşnayê.

Xasî, wextê xo de vera îttîhad-teraqîstan de muxalefet kerdo, bitaybetî zafê reyan mîyanê ey û Zîya Gökalpê îttîhad-teraqîstî de munaqeseyê zaf sertî virazîyayê. Goreyo ke Şefîq Korkusuz neql keno, rojêk "Gamîya Girde ya Dîyarbekirî de waizê ke terefdarê îttîhad-teraqîstan o, gama ke wazan dano ayeta 'Wet-te'sîmû bîheblîllahî cemî'en' xelet tefsîr keno, yanî goreyê fikrê xo ra tehrîf keno. Seydayê Xasî tavilî werzeno xo ser û vano 'Ti îffîra ro Homayî kenî! Tefsîrê a ayete wina nîyo.' Naye ser o îttîhadperestî werzenê pay û wazenê gala seydayî bikerê, a esna de reysê beledîya Dîyarbekirî yê wextêk Hecî Nîyazî [Çıkıntaş] û tayê begê bînî dest erzenê çeka xo, dorê Xasî de kom benê û vanê 'Eke destê kesî bi muya Xasî bibo, cesedê ey keweno war!' Naye ser o îttîhad-teraqîstî apey ancîyenê.

Na mesela ra pey û tayê meselayê ke verê cû bîyê ser o, şurekaya Zîya Gökalpê ke serkêşîya îttîhadperestan keno, werzenê gerreyê înan İstanbulî rê kenê. Naye ser o hukmatê îttîhad-teraqîstan înan surgunê Girawa Rodosî keno. Gama ke şîne surgun, nînan ra Hecî Nîyazî Efendî remeno û demeyêko derg wina bi qaçaxî cuya xo dewam keno, heta ke surgunê înan darîyeno we, nêno welat.

Cuya Xasî ya surgunîye di serrî û di aşmî û çend rojî dewam kena. Xasî nê demî de hetê madî ra epey perîşan beno. O bi xo sedemê naye zî wina qal keno: 'Şewêk ez keye de bîya, mi dî berê mi gina piro. Mi ber kerd a, yew memur o. Va, efendim, wîlayet de ehlê ilmî derheqê yew mesela de kewto tengane. Seba helkerdişê mesela, walî efendî ti rica kerdî. Mi zî va, de ez do şêrî û agêrî, hema mi çakêtê xo eş

serê kiftanê xo û cixaraya mi destê mi de, ez kewta rayîr. La şîyayîş o şîyayîş bi! A şewe derhal ma şîrawitî surgun.'

Wina nişka ra tepişîyayîş ra bê ke tu pere bigîro xo het, ê şawenê surgun, coka perîşan beno. La seba ke zaf ehlê teqwa yo, şerman ra halê xo kesî ra zî qisey nêkeno. Rojanê verênan de bi pereyê embazanê xo îdare kenê la dima pêro pîya zehmetî ancenê û naye ser o zaf dejenê. Rojêk qelem û kaxide kewenê destê Xasî, padîşayî rê bi fariskî teqrîben wina nuseno: 'Eke seydvane seydek bikero, yan serebirneno, yan weye keno yan zî azad keno. Eke hertim seyde xo bixapêno û ezîyet pê bikero, na yewe ro şanê seydvani nêkewena!'

Embazê ey tersenê ke na mektube rewşa înan xirabêr bikero coka nêwazenê ke Xasî bişawo la ancî o şaweno. Padîşahê ê wextî sultan Reşad badê ke na mektube waneno, zano ke wayîrê nê vateyan merdimêko veng nîyo. Venga hemîne dano, ano bi Îstanbul. Seydayî benê huzurê padîşayî, a esna de şêxulîslam û erkanê dewlete zî amade yê. Sultan Reşad perseno vano:

- Ti mela yî?

Xasî vano:

- Mi ra vanê 'seyda'.

Padîşah emir dano şêxulîslamî û pêsero persan dano persayîş. Seyda wina bi hawayêko kamil cewab dano her persa înan. Padîşah û erkanê xo wina heyran û sekran ci ra vanê:

- Ti çî wazenî?

Êdî serdan ra bîyo yan zî quretîya şêxulîslamî ra bîyo, nişka ra şêxulîslamî îşaret keno û vano:

- Ez saqoyê ney wazena.

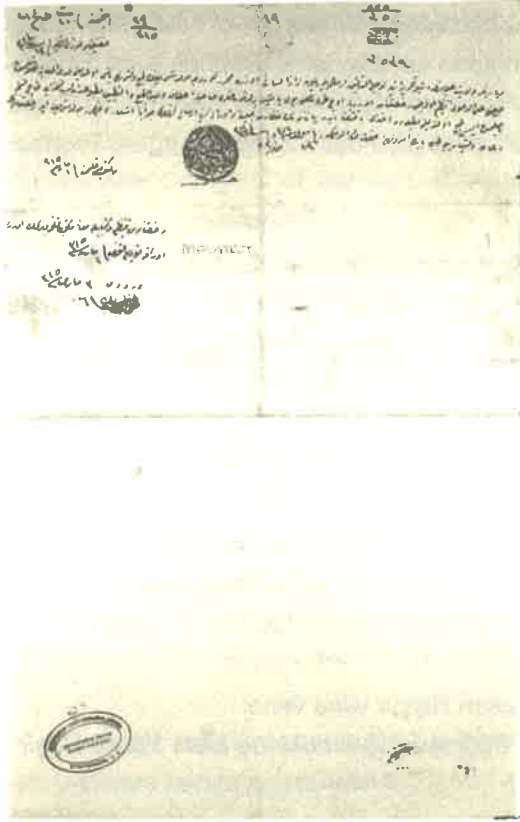
Tavilî waştîşê ey anê ca û heta ke bireso Dîyarbekir heqê rayîrê ey zî danê, bi îzet û îkram ey ray kenê."¹³

Derheqê nê surgunî de Şevket Beysanoglu wina nuştö:

"Goreyê qeydê hûmara rojnameyê *Peymani* yê bi tarîxê 22 hezîrane 1325 (5 temmuze 1909) û 6 temmuze 1325 (19 temmuze 1909) ra, kesê ke nê hedîseyê îrtîca ra eleqedar sewqê mehkema bîyê ra Seyfedîn Paşayo Hezroyij -hîna ke mehkemaya ey nêqediyaya merdo-, Hecî Niyazî [Çıkıntaş] fîrar kerdo, Ebdulezîz Xalis û Muharremzade Bekir begî her yew des serrî, qesab Mehemed û Xoce Abdurehman her yewî panc serrî, malim Reşîd, delal Mehemed, Xasî Ehmed, Şêx Nûrî, Salak Mecîd (Meco) û Fexrî zî her yew hîrê serrî bîyê mehkûmê cezaya qelebendîye."¹⁴

¹³Şefik Korkusuz, Tezkire-i Meşayihî Amid, Diyarbakır Velileri I-II, Kent Yay. İstanbuli 2004, r. 66

¹⁴Şevket Beysanoglu, Anıtları ve Kitabeleri İle Diyarbakır Tarihi, İkinci Cilt, Akkoyunlular'dan Cumhuriyet'e Kadar, Kahraman Ajans, Ankara 2003, r. 782

29/215 Encümen-e fi 10 Şubat 1314
Faziletli Nuri Efendi'ye fi 13 Şubat 1314
Diyarbakir vilayet-i aliyesinde işbu tahriratiyla li'eclî't-tedkik irsal buyrulan zaza lisanı üzerine muharrer Kürtçe mevlüd-i şerifin tab' ve neşrinde be's olmadığı lede'l-mu'ayene anlaşılmış olduğunu ale'l-usul tanzim olunacak ruhsatnâme üzerine üç gurusluk pul yapıştirıldıktan sonra sahibine i'tası ve ba'de't-tab've't-tatbîk matbu'atdan beş nusha ile kaç nusha basılmış ise tab' olunduğu mataba'adan ahzı iktiza eden beyannamenin nizaret-i celile-i dâverânelerine irsali lüzumunun cevaben iş'arı ve mezkur Mevlüd-i Şerif ile ruhsatnâmenin i'ade ve tesyar buyrulması babında emr-u ferman hazret-i men lehül-emrindir. 29 Şeval 1314 24 Şubat 1314

Mühür Maarif Heyeti Komisyonuna
Mektubi Kalemine fi 1 Mart 1315
Ruhsatnamesi tanzim ve kitabıyla maan mektubi kalemine verilmek üzere evraka tevdi kılındı 1 Mart 1315
Vurudu 3 Mart 1315
BOA. MF. MKT. 442/56-1

Diyanet İşleri Reisliği Zat İşleri Müdürlüğü

Tarih tebyiz 29/8/941

Başvekalet Yüksek Makamına

Varide Numarası: 2449

Umumi 2985

Yazı işleri dairesi müdürlüğü ifadesile gelen 29/8/941 tarih ve 6-1717/4185 sayılı tezkereyi aliyeleri cevabıdır.

Sicil kayıtlarımızın tetkikinde; Licede mahmut hasıhan isminde bir müftüye tesadüf edilmemiştir.

Ancak 1283 doğumlu ahmet hası isminde bir müftünün kaydı mevcut olup kendisinin 13/Kânunı evel/334 tarihinde vazifeye mübaşeret eylediğini ve lice kaymakamlığının 31/5/1930 tarih ve 112//357 sayılı cevabı yazısına nazaren 924 senesinde istifa suretile ayrılmış olduğu tazimlerle arz eylerim.

Diyanet İşleri Reis Vekili

Diyanet İşleri Reisliği				HULASA	
Yıl	Yazın	Yazın	Yazın		
Masrivi	Tarih tesvil	Tarih tabii	Müneyyin		
		29/8/1441		Münevvis: Kâmil Sabuncu	
Varide Numarası	Sade Numarası	Adedi Lâhî			
2449	2985				
Yazı işleri dairesi müdürlüğü ifadesile gelen 29/8/941 tarih ve 6-1717/4185 sayılı tezkereyi aliyeleri cevabıdır.					
Sicil kayıtlarımızın tetkikinde Licede mahmut hasıhan isminde bir müftüye tesadüf edilmemiştir.					
Ancak 1283 doğumlu ahmet hası isminde bir müftünün kaydı mevcut olup kendisinin 13/Kânunı evel/334 tarihinde vazifeye mübaşeret eylediğini ve lice kaymakamlığının 31/5/1930 tarih ve 112//357 sayılı cevabı yazısına nazaren 924 senesinde istifa suretile ayrılmış olduğu tazimlerle arz eylerim.					
				Diyanet İşleri Reis Vekili	
				Sicil	

Wina aseno ke no mehkemekerdîş û birnayîşê nê cezayan bi hawayêko forma-
lîte bîyo. Merdim nê melumatî ra texmîn keno ke hamnanê 1909î de Xasî, Ebdule-
zîz Xalis, Muharemzade Bekir, qesab Mehemed, Xoce Abdurehman, malim Reşîd,
delal Mehemed, Şêx Nûrî, Mecîd û Fexrî, pêro pîya des kesî şîyê surgun. Teqrîben
payîzê serra 1911î de surgun ra agêrayê.

Şefîq Korkusuz wina dewam keno:

"Mîyanê Zîya Gökalpî û Xasî de zaf rey munaqêşeyî biyê. Xasî derheqê fikrê Zîya
Gökalpî de tayê rojname û kovaranê ê wextî de redîyeyî nuştê. Goreyo ke Xasî behs
keno, Zîya Gökalpî binê yew meqaleya xo de bi kurmanckî cewab dayo Xasî û wina
nušto:

'Hikmeta vê dinyayê / Li eqle min û Xasî nayê'.

Munaqêşeyê mîyanê ey û Zîya Gökalpî ra merdim fehm keno ke Xasî tena çar-
çewaya îlmê dînî de nêendo, fikrê ê demî, hedîseyê sosyal û sîyasî zî teqîb kerdê.
Heta Malmîsanij, Hesên Hişyar Serdî ra neql keno ke Xasî ronayoxanê komela "Kür-
distan'ın Azm-i Kavi Cemiyeti" ra yew o. Goreyê melumatê ke Malmîsanij Qedrî Ce-
mîlpaşayî ra zî neql keno, na komele Dîyarbekir de serra 1900 de bi teşebusê Fikrî
Efendî awan bîya.¹⁵

Hawayo ke Malmîsanij neql keno, Hesên Hişyar wina vano:

*"1928 de [ez] hepîsxaneyê Nîgde ra agêraya, Dîyarbekir de Mela Yûsîfê Hoşînî,
derheqê na rêxistina Ezim'î Qewî de va:*

*'Ma telebeyê dîn û camî xo hemberê Ezhera Misrî diyêne, înanê ke a rêxistine vi-
raşte, Fikrî Efendî Dîyarbekir ra, Ahmed Ramêz, babîyê to Mistefa ê aci 'Emer, Me-
layê Xasê, Mela Se'îd Licî, ez û çendê binî biyî, badê Gonîg ra Xelîfê Selîm ê ke
şorişê Keyê Xwîs [Xews] de 1913 de bî pardar.'*¹⁶

Malmîsanij derheqê na rêxistine de vano "Wina fehm beno ke na cemîyete îlegal
a. Goreyê ke rîpelê verênî yê kitabê Emir Bedirxanî de 'Hâsîlatî Kürdistan'ın Azm-i
Kavi Cemiyeti'ne aiddir' nuşte yo coka merdim eşkeno bifikirîyo ke na cemîyete he-
tanî ê wextî zî estbîya labelê ma derheqê fealîyet yan zî yew xebata na cemîyete ra

¹⁵Malmîsanij, Yirminci Yüzyılın Başında Diyarbakir'de Kürt Ulusçuluğu (1900-1920), Weşanxaneyê
Vateyî, İstanbul 2010, r. 16

¹⁶Malmîsanij, Yirminci Yüzyılın Başında Diyarbakir'de Kürt Ulusçuluğu (1900-1920), Weşanxaneyê
Vateyî, İstanbul 2010, r. 16-17 de nê çimeyî ra neql bîyo: Silopî, Zinar, Doza Kurdistan, Mutercim: Hesên
Hişyar, yayımlanmamış metin: 25/Çevirenin notu

Kurmanckîya vatîşê Hesên Hişyar serdî wina ya:

"Di 1928 de ji Hepîsxana Nîgde vegeryam, li Diyarbakir Mela Yûsîfê Hoşînî, di behsa wê sazmana
Ezim'î Qewî de got:

'Me telebe-ên ol û camî xwe hember Ezhera Misrê didît, ên ew sazman çêkirin Fikrî Efendî ji Diyar-
bekir, Ahmed Ramêz, bavê te Mistefa ê aci 'Emer, Melayê Xasê, Mela Se'îd Licî, ez û çendên dîtir bûn,
dawî ji Gonîgê Xelîfe Selîm ê ku di şoreşa Mala Xwîs de 1913 de bû pardar.'

xeberdar nîyê." Malmîsanij dima vano "... nînan ra Ehmed Ramîz, Ehmedê Xasî û Mela Selîmê Gonîgî kirdan ra yê. (...) Îdarekerdîşê rêxistinane kurdan yê ke mîyanê serranê 1900-1920 de awan bîyê de exlebê xo tutê tebeqeya hakime yê sey beg, paşa, eşraf û şêxan wayîrê bandure yê la nê kesê ke vanê mensubê 'Kürdistan'ın Azm-i Kavi Cemiyetî' yê, balkêş o ke nê xususiyetî înan de çin ê. Ancî Fikrî Efendî xaric ê bîni şarê dewan ê."¹⁷

Xasî eynî wext de zaf nuktedan û zekî bîyo. Mesela yew şîra xo de bi kurmanckî merdimêk wina rexne keno:

*Dirêj ke Xasîya nezmek cedîde
Di piştî çend selam û çend tehiyat
Li ser karazîyê ku nav Seîd e
Dixwîne ew ji ber Încîl û Tewrat
(...)
Gelî qazî û miftiyê qeza me
Bizanin ev Seîdê sextename
Bi nîsbet me ji ewwel ve xulam e
Eger şahid dixwazin; Hewr û Şeqlat¹⁸*

Derheqê antişê cixara de Xasî ra persenê vanê:

- Cixara heram a yan helal a?

Xasî vano:

- Eger helal a, ma şimenî, eger heram a, ma veşnenî.¹⁹

"Rojêk hetê wisarî ra, o û çend dewijê xo kîştê dewe de setrenc kay kenê. A esna de azan wanîyeno, ê zî kayê xo nêmcet caverdanê şinê nimaj. Gama ke agêrenê, ew-nîyenê ke kerrayê înan heme deverdîyayê û qismêk zî nêasenê. Her kes hetêk ser şino ke kerrayan dima bigeyro la Xasî şino mîyanê birrî de gêreno. Dewijî vanê:

- Seyda, çi karê to mîyanê ê birrî de esto?

Xasî vano:

- Mi zîwanê xo sawit kerra ra, mi ewnîya ke solin a. Mi tey vet ke, ma demeyêko derg verê tîje de pê kay kerdo, gama ke destê ma areq dayo, areqê ma yo solin zî dusayo kerrayan ra. Bizê ke nê doran ra gêrayê, ameyê kerrayî liştê. Dima zî şîyê mî-

¹⁷Malmîsanij, Yirminci Yüzyılın Başında Diyarbekir'de Kürt Ulusçuluğu (1900-1920), Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul 2010, r. 17-21

¹⁸Mela Ehmedê Xasî, *Mewlûdê Nebî*, Bi Zîwanê Kurdî (Zazakî), Tadox Tîpanê Erebi ra: Mihanî, Fîrat Yayınları, İstanbul 1994, r. 44-47

¹⁹Şefik Korkusuz, Tezkire-i Meşayihî Amid, Diyarbakır Velileri I-II, Kent Yayınları, İstanbul 2004, r. 64

yanê birrî de çayîro teze werdo, coka ez ameya tîya.

Badê ke bineyke gêreno, kerrayan vînenê. Heme embazî seba nê mentiqê Xasî heyran manenê."²⁰

Mela Mehemedê Mela Evdîlxfurê Hezanî derheqê Xasî de wina vano:

"Xocê Xasî tenê camî de mendêne. Hewşê camîya ma zî gelêk pîl bî, hîra bî. Darêke tûwe bî, şîne ver de niştêne ro. Qutîyê xoyê cixara bî, a qutîyê yê zî sîm ra bî, gilovere bî. Zê qutîya boyaxî, feqet qapaxê aye zî sîmkerde, ser de bî. Çaqmaqê yê zî fitîllî bî. Kaş kerdêne û cixara antêne. Titûnê yê zî fereknaye bî. Yanî titûno mengene nêantê... (...)

Seydawo Xasî însanêkew zehf zanaye bî. Kalikê bay min Şêx Eshedîn bîyo. Seyday Xasî ey het wendo. Loma zî yê zehf qîmet deyne malbatê ma. Bay min melay dew bî. Xasî endêke alimêkew pîl bî, hameyne camî de vindertêne, heta ge bianîyê ezan hamew wendiş. Camî ra kewtêne teber. Xocew Xasî şîne qedêrêke teber a vindertê ge bay min yê nêdo vernîya xo, pê îmamî nêkero. Şîne, zaneyne ge yîne nîyetê xo ardo, hema hameyne tabî îmamî bîyne. Însanêkew nefsqçek bî.

Ez enaye zî vacî, Seydayê Xasî vatê 'Ez xo rê şîna dorey dewarî'. Dorey xoyê dewaran de zî şarî kerdê nêkerdê vatê 'Ez xo rê şîna dorey xo'. Wexta ge şîne ko zî derzê kolîyanê (îzimanê) xo xo dir ardê. Çi rey zî kolîyo tern nêbirneyne. Ê qoc-mocê wişkî vetê, xo rê ardê. Qetû'et ê ternî nêvetê. Tim ê wişkî.

Wexto ge şarî zekat deyne yê zî zêdeyê qûtê xoyê serrêke, çengêke zêde qebul nêkerdê. Tim bi zîwanê xo memleket idarekerdêne. Çi rey çik nêgirotê. Bay min behs kerdêne, vatê: 'Rocêke ma şîyî Safya.' Safya dewêkê Bismîlî ya, ha verê Kerxê de; nêzana şîma zanê ya nê? Hecî Elîke bîyo. Hecî Elî meşhûr bîyo. Bay min vatê: 'Yê Xocî, di herê yê bî, yê min zî yew her. Herêke yê barê xo bar kerdê û yew zî o xo rê bîne sipar (espar, aspar). Extîyar bî, nêşkeyne peyatî bigeyro. Ma şî, risay dew. Hecî Elî hame vernîyey ma; anî zey ge cenazey yewî erd o bo, hame û berma. Xocê Xasî va 'Ti qey bermenê Hecî Elî? Çi bîyo? Xêr o?' Hecî Elî va 'Xocewke zê to Hezan ra zehmet biko bêro bireso tîya! Eger methî bîyê dayîş, qarşî to de ez aşmê amnanî de bi selekêk sîmer nêkena. Ez nêbermî, go kam bibermo?' Badê va 'Ma to rê şîyes welçekî genimo weçînayewo pak abirawo. Ma go bidin to, ti bere, hendî ti qe meye. Hîrê-çar serrî to rê bes o, nêqedîyeno'. Xocê Xasî va 'Nê Hecî Elî'.

Ay merdimî dir kurmancî xeberî deyne, va:

'Kerê min yek sipî yek reş

Îhtîyacîya min ya pênc ya şeş.'

Yanî zêde nêbeno ha! Zêde nêbeno.

Bayê min va: 'Yê zî şeş welçekî ra zêde nêgirot. Ma herî bar kerdî. Di welçekî na

²⁰Şefik Korkusuz, Tezkire-i Meşayîhi Amid, Diyarbakır Velileri I-II, Kent Yayınları, İstanbul 2004, r. 64

herêk ser û çar zî herê bînî ser. Xoce bî siparê ay ge di welçekî ser nayo û ma hamey.'

Ez mesela herê yê zî şima rê vacî:

Xocê Xasî namê herê xo Kemal nabî pa. Qestê ewkî ra yanî! Yew muxtarê ma bî, merdimê yîne zî hameyne. Aray yîne weş nêbî. Eno şino Licê de gerrê Xocê Xasî keno. Vano 'Xocî namê herê xo Kemal nawo pa'. Sawcî cendirman şiraweno, Xocî benê. Xoce zano çîke esto la nêzano çî yo, şino Licê. Qeymeqam zî sawcî het beno. Sawcî û qeymeqam pêro hurmetkarî bîy, yanî zanaw memleket de însanêkew senîn o. Sawcî ca dano ci, vano:

- Xoce Efendî rûşe. Ti senî hamey?

Vano:

- Welle ez siparê herê xo bîya, hamîya.

Vano:

- Belkî enka namê herê to zî esto?

Xoce vano:

- Namê herî Kemal o.

Sawcî anêno qeymeqamî ra, vano 'Welle rast o, merdimê ge gerrê yê kerdo rast vato'. Xocê Xasî ra vano:

- Xoce, to qey eno name herê xo wa naw?

Vano:

- Ziwanê ereban de 'kemal' o çî yo ge tam hamew risaw qiwetê xo. Herê mi zî tam risaw qiwetê xo, min eno semed ra eno name naw herî wa.

Sawcî vano:

- Welle to enka rast nêvatê tam ma rê bîne xîlafêk. To va, hendî ma zanê ge ti rast merdim ê. To înkâr bikerdê, ma ga vacin 'Belkî rast a ge to nameyê Kemalî mexsus naw pa'. Yaxo nê, ma ti aciz kerdî. Ti qisûrê ma meanîyê. Yalniz o muxtarê şima, gere ma goşê yê biancin. O hame ma ra ana va.

(...) Xasî Zehf xişn nêbi la merdimî nêşkeyê banîyo te ra. Anî çimê yê tûjî bî, yanî çimê aliman bî. Wexta ge merdim banîyey çimanê yê ra, heybet kiçî rê virazî-yey. Ez nêşkey zehf het rûşî, çîyan pers kerî."²¹

Kitabê ey *Mewlidê Kirdî* badê ke çap beno, mîyanê miletî ra vila beno. Mela Mehmed Elîyê Hunî derheqê nê kitabî de yew xatiraya xo wina behs keno:

"Mi va 'Ez senî xwi rî yow mewlid tera bîrî (bigîrî)?' Ez şîya het. Şekil yi îna biney kirrek bi, yanî kilm bi, lakîn dekerdi bi. Yow xirxowo (hırka) pemeyin piradeyi bi. Milîf yi terefî Ellayî ra ina deverdeyi bî. Ez şîya mi zîyaret kerd.

Va:

²¹Yekta Lezgîn & Roşan Lezgîn "Vanê 'Şairî Sey Ecacê Pêlê Behran a...' Ê Mi, Ez Anî Nîya", Vate: Kovara Kulturî, Nr. 16, Stockholm Zimistan-2000, s. 33-53

-Lajê mi ti kotî ra yî?

Mi va:

-Ez Hun ra wa.

Va:

-Hunê Palî?

Mi va:

-E, Hunê Palî.

Va:

-Zilfî Axa esto?

Mi va:

-Estû.

Va:

-La, to xeyr o?

Mi va:

-Seyda, ez zaf mereqlî ya. Tu yow mewlid nuştû, ez geyrena yowî xwi dest finî.

Va:

-Şo na dewe. Mela Ehmed estû. Hîrê hebî mi day ci, wa yew to rî hedîye bikirû.

Ez şîya Mela Ehmedî het, eg' ho nûn wenû. Ez zaf zî bîya veyşûn. Zalimî Ellay, se benû ti vacî 'bê nûn biwerî'. Eg' renc ra, dewarî ver ra amo, ho nûn wenû. Çim mi o nûn di mend. Ez hema biney şenik bîya. Niva 'rûşî' zî.

Va:

-Tu xeyr a lajo?

Mi va:

-Seyday ez rey kerda.

Va:

-Seyda Mela Ehmedî?

Mi va:

-E.

Va:

-La xeyr a?

Mi va:

-Va 'Mi hîrê hebî mewlidî teslîmî yi kerdî, wa yowî bidû to'.

Va:

-Willay yow tek zî çin o. Mi hîrê hemî zî dey.

Mi va:

-Ayê tu çin o?

Va:

-Ayê mi estû.

Mi va:

-Ayê xwi bid mi. Ez Seyday ra vûna, wa yowna (yewnayî) bidû tu.

Va:

-Willay ez nêdûna.

Nêda mi. Ez ûmeya cay Seyday.

Va:

-Înşallah tu ard!

Mi va:

-Înşallah mi nêard!

Huya, va 'Ino lac tebîetî şairî tey eysenû'. Va 'Lawê mi, qey nêda?'

Mi va:

-Nêda.

Ûna pey destî xwi îşaret da mi, ez şîya verî yi. Wi zî pay ra bi. Destî xwi na serî sarey min. Çimî xwi ceney pîyor, ûna ci wend û mi ra pif kerd. Eh, ez ha binî çimûn ra ûnîyenû. Destî xwi da paştê mi r', hîrê rey va 'Ez Rebbî xwi ra wazen ti zî bibî yew şair, ti zazakî mewlid binusî'.

Yani ina keramatê mi nîya, ê ay zatî ya. O wext mi vatîn ini gurey şîrnûştîşî henzar û pûnc sey serr mi ra dûrî yê. Ellahû tealay nesîb kerd."²²

Amadekerdişê nê nuştayî de Wisif Zozanî ardimê mi kerd û mi rê tayê belgeyî şawitî, ancî Bîlal Zîlanî zî ardimê mi kerd. Ez înan rê zaf sipas kena.

Sey vateyê peyênî, rehma Homayî Seydayê Xasî û heme alimanê ma ser o bo, ma zî bido xatirê înan.

Diyarbakir, 18.02.2013

²²Mela Mehmed Elî Hunî: "Zûnî Ma Weş o Feqet Malesef Alimû Heta Înke Îhmal Kerdû" *Roportajkerdoxî*: W. K. Merdimîn & N. Celalî, Kovara Vateyî, Numre 22, r. 34-55

DINYA

| Necîbe KIRMIZIGUL |

*Ax dinyayê, dinyayê
Ti çerxa bêmêx a
Geyrena û geyrena
Mi xo ver bena
Derd û kulan têmîyan kena*

*Ax dinyayê, dinyayê
Ti behro xorîn û bêbin a
Mi ancena xo mîyan
Çend bêrehm a
Perpizîyayena mi nêvînena*

*Ax dinyayê, dinyayê
Ti mi rê mij û dûman a
Şarî rê şên û awan a
Mi rê bêbext û xayîn a
Şarî rê gul û gulîstan a*

*Ax dinyayê, dinyayê
Ti zerrîyan de miraz verdana
Rîyan de huyateyî qedînena
Halênan kena xan û xirabe
Cuyan nêmcet verdana*

*Ax dinyayê, dinyayê
Ti çi wina kena mi
Bê qehr û qotik çîyê nêdana mi
Şayeyî mi ra tirewena
Bê bermî û qaxu çi dana mi*

EŞQÊ MAY Û PÎYÊ MI

| Necîbe KIRMIZIGUL |

Di embazî şinê mektebdê werteyên. Mektebê înan yew o la sinifê înan yew nîyo. Nesîba şina sinifê dîyin, Guleri şina sinifê hîrêyin. Roje de di finî şinê mekteb. Finê şewdir ra şinê, dihîrê yenê keye. Nanê dihîr werd tepîya fina şinê mekteb. Keyeyê înan yew cadeyî ser o pê ra nêzdî yê. La keyeyê Nesîba, keyedê Guleri ra wet o. Qandê coy Nesîba yena veng dana Guleri û pê ya şinê mekteb. Nê her di embazî mekteb de yewbînan hend nêvînenê. Pîya tena raywaneyî kenê.

Nê her di kênekî dimilî yê la kok ra yewbînan nêmanenê. Guleri sûk de ameya dinya. Pîyê ci mamosta yo. Di birayê ci estê û kêna, a tena ya. Nazdar a, biqîmet a, yew tena ya. Çi biwazo hema gêriyeno. Hal û wextê malbata Guleri baş o. Keyedê ci de heme çî esto. Hebê dewlemend ê. Coy ra hewayê ci zî berz o. Maya Guleri keyeyî mîyan de serqot û qolviran gêyrena. Ma vajîme malbatênda forsin a û vanê ma sûkijki cuyenê. Labelê nê îmkanan mîyan de dersê Guleri rind nîyê. Aqilê ci nêsono dersan ser. Hend şena sinifê xo ravêrno. Pîyê ci tim ci ra vano "Gêje!" La Guleri winî nêfikirêna. A vana, "Ez, ez a! Kes hendê mi xasek nêbeno." Bol wînenê xo ra, lîlîki ver ra nêwerzena, tim xo xemilnena. Guleri, eslê ci dimilî yo la ti ci ra vana "Ti dimilî zana?" A vana, "Ez dimilî nêzana, ez qirtikê fehm kena. Ma keye de dimilî qisey nêkenê. May û pîye mi yew fin mabêndê xo de dimilî ya qalî kenê."

Nesîba, rebena mi! A dewe de maya xo ra bîya. Di-hîrêserriye bîya dewi ra vijîyayê û ameyê sûke. Malbata Nesîba teber ra zî zere de zî dimilî qisey kena. Nesîbayînan şeş qeç ê. Hurdîya qeçan Nesîba ya. Di birayanê Nesîba tena dibistan wendo. Wayanê ci, may û pîyê ci nêwendo. Xora kes tirkî zî nêzano. Ameyê sûke tepîya hîrêçar serrî dima Nesîba dest bi dibistan kerd. Malbata aye dewijki cuyena. Îmkanê ci rind nîyê. Keyeyê înan de hend çî çin o. Sey malbata Guleri nîyo. Dewlemend nîyê. Fina zî Nesîba bol jêhatî ya. Dersandê xo ser o vindena. Tirkîya ci zî bol weş a. Heme dersê ci bol rind ê. Nesîba mekteb ra teber çiyê nêfikirêna. Esto çin o, heme çiyê aye mekteb o. Hend nêzana biewnîyo xo ra. Xemilnayene nêzana çî yo. Vana, "Ez şina ke mekteb biwana, ez nêşina ke xo ramojna."

Rojên Nesîba û Guleri dihîrê mekteb ra ameyî keye. Guleri va:

- Nesîba hadê ma şîrê keyeyê ma. Maya mi pasta û boreke pewta.

Nesîba va:

- Ez sifte şîra keye, maya xo rê vaja, hewna bêra.

Guleri va:

-Temam, la rew bêri, ma mekteb ra ca nêmanê.

Nesîba şî keye, maya xo ra va û ameye keyeyê Gulerînan. Nesîba verê cu qet nê-sîbî keyeyê Gulerînan. Na fina sifî bî aye keyeyê Gulerînan dîyêne. Keyeyê Gulerînan qatê diyin de bî. Nesîba kewte dîyar, şîye cor, Guleri kêber akerd û dewet kerde zere. Nesîba, eywane de vinderde û wînîya çorşmedê xo ra. Mabêndê keyeyê înan û Gulerînan de koy û kemerî estbî. Keyeyê winasî dîbî la fina zî tayên şaş bî. Hendayê nêpawîtêne. Aye û Guleri ravêrdî odaya ronîştene. Maya Guleri ameye, bi tirkî ya va:

- Ti xeyr ameya kêna mi.

Nesîba va:

- Xeyrî mîyan de be.

Maya Guleri serweşî kerd tepîya, şîye mitbaxe û Guleri zî ci dima şîye. Nesîba tena mende. Çinayê maya Guleri bol bala ci antêne. Çîte ci sere ya çin a, qolê ci rut bî. Aye gore maya kesî winî çinayan xo ra nêdana. Çike may û wayê ci keye mîyan de fina winî nêgeyrenê. Yew tena mamostayê ci winî rut geyrenê la înan zî wendo, do hend zî bibo. Xo bi xo va, nika maya mi na cinîke bivîno, a do vaja "Wuş! Duman ma rê! Nê cinîyanê sûke heya-hîcab hewadayo. Eyb, guna, şerme nêzanê. Şilwalî çekerdê xo doşî û kuçan ra geyrenê."

Guleri, ci destan de sihanan de pasta ya kewte zere. Sihanî masa ser o ronayî û şîye sêpî arde Nesîba ver o rona û pasta zî arde ser o rona. Guleri dest bi pasta werdene kerd û va:

- Pastaya maya mi weş bîya?

Nesîba va:

- Ê, bol weş bîya, destê maya to weş û war bê. Tamê ci bol weş o.

Guleri va:

- Maya mi çîyê mîrî weş virazena. Her çeşît pasta, boreke, şîranî weş virazena.

Nesîba xo bi xo fikirîye, va, may û wayê mi ancî kotî de werdê zemanê verî estê, wa înan virazê. Nêzana tîrşê qalîkanê wuşkan, nêzana tîrşê pûneyî, nêzana tîrşê qîlorîkan, nêzana bîtimêne... Bê tîrşî çîyê çin o. Û wînîye Guleri ra huye û va:

- Winî ya, ti raşt vana, xora ciwanikeya maya to asena.

Werdê xo werd tepîya werîştî şîyî mektebê xo.

Rojê nê embazan wina ravêrdê. Nesîba bol xebitîyayê, dersê ci bol rind bî. Wextê qarne Guleri qayîl nêbîye ke malbata ci qarneya Nesîba bivîno. Eke qarneya Nesîba bidîyêne tepîya Guleri ra qehrîyayêne. Pîyê ci xora tim vatê, "Ti gêj a!" Mamostayan

zî Nesîba ra bol hes kerdêne. Guleri vera nê heskerdişî zî xo pîze de pexîlîye kerdêne. Nêşayê rindeya Nesîba qebul bikero. Fina zî xo bi xo fikirîyayê, vatê "Ez hîna rind a, kêmanîya mi çin a. Ê aye tayên dersê ci rind bîyê, se bîyo ke!..."

Rojên her di embazî mekteb ra ameyî keye. Guleri qalê may û pîyê xo kerd û va:

- Ti zana, may û pîyê mi yewbînan ra bol hes kerdo. Pîyê mi tim kêberdê maya mi ver a ravêreno. Çend finî pîyê mi şino, yeno. Maya mi haydar bena ke yew lajek ho keyedê ci ver a şino û yeno. Bala xo dana nê lacekî ser, vana çî semed ra no tîya ra ravêreno. Di-hîrê teqîb kena. Wînîyena ke hetanî keyedê înan ver a ravêreno, çîmanê xo aye ra tanêdano. Vana, "willayî no laj qandê mi tîya ra şino û yeno. Hend pîs zî nîyo û zerrîya ci zî kewta mi." Maya mi na rewşe ferq kerde tepîya aye zî hêdî-hêdî ci ra hes kerd û her ke pîyê mi uca ra ravêrdo, maya mi tim ber ra çop çekerdo. Pîyê mi fehm keno ke na kêna zî ey ra hes kena. Nêy ra cesaret gêno û ci rê mektube nuseno. Verî banî hema-hema heme bihewşî bî. Qutîyê çopan zî kêberdê hewşan ver o bîyê. Xora maya mi roj hîrê-çar finî çop çekena. Pîyê mi mektuba xo beno keno qutîya çopî bin û koşe de paweno ke maya mi bivijîyo teber. Maya mi ke vijîyena teber hema xo çorşme ra wînîyena û pîyê mi vînena. Pîyê mi ci rê qutîya çopî nîşan keno. Maya mi wînîyena çop ra ke binê qutî ra koşeyê kaxitê sipî aseno. Maya mi kaxitî qutî bin ra vejena ke mektub a. Gêna û remena zere. Sîneyê ci werzeno û ronîşeno. No şekl a yewbînan rê mektubî rişenê (şawenê). Dima zî hêdî-hêdî, nimitkî yewbînan vînenê û yareneyî kenê. Yanî benê waştîyê yewbînan.

Nesîba va:

- Pîyê to maya to kotî de dîya ke?

Guleri va:

- Kuçeyo ke pîyê mi uca ronîştê, cêrdê kuçeyê keyeyê maya mi de bîyo. Raya pîyê mi uca ra ravêrda. Coy ra maya mi ferq kerda.

Nesîba va:

- Hiii, mi fehm kerd.

Guleri va:

- To dî eşqê may û pîyê mi çend romantîk o. Rojên ez do zî wina hes bikera. Hele vaje Nesîba, eşqê may û pîyê to senîn bîyo? Raşt a, mi kerd xo vîr a, may û pîyê to dewe de ciwîyayê. Uca de eşq çî geyreno? Qey malbata pîyê to, maya to rê bîya xwazgînî. Winî maya to waşt a.

Guleri wina va tepîya, boya Nesîba bol bîye tenge. Xo bi xo va, to rê bes nîyo, ti vana qey bol gîyênda gird a. Çîya pîsênda heram a, mi ser o girdeyî kena. Şewdir ra hetanî şan pîyê ci, ci ra vano, gêjê ha gêjê! A zî vana qey dinya çorşmeyê aye ra geyrena. Bê aye kes çin o na dinya de. Tim û tim, "Ez xasek a, heme çîyê mi weş o." Se bî? Ti mi rê bîya kêneya padîşayî! Her ke fekê xo akero a do fortanê xo bido. Seke maya mi vatene, "Aşiqî fortanê xo danê." Eynî na zî sey aşiqan a.

Guleri dest kuwa Nesîba ra û va:

- Se bî to kêne, ti çî winî xo ya şîya? Qey ti bol tesîrdê eşqê may û pîyê mi de menda?

Nesîba pîs-pîs bin ra wînîya aye ra û dima huya û va:

- E, waya mi, ez tesîr de menda. La tesîrê eşqê may û pîyê to nê, ê may û pîyê xo de menda. Eşqê may û pîyê to ê may û pîyê mi ver de çî yo ke. Eşqê înan bol gird bîyo! Eşqê înan pak û zelal bîyo, eşqê înan zerrî ra bîyo... Ez senî vaja ke, çekuyî qîm nêkenê ke ez nê eşqî vaja.

Nê qalî weşdê Guleri nêşîyî. Rîyê xo kerd tirş û va:

- Nika ti ha raşt vana, yanî may û pîyê to yewbînan ra hes kerdo, winî zewicî-yayê?

Nesîba xo bi xo va, "Tirreka herami, ti wîna." Û sereyê xo kerd berz û wînîye Guleri ra va:

- Ti vana qey bê sûkijan kes eşq ra fehm nêkeno. Dewijî însanî nîyê qey? Raşt a! Eşqê dewijan dewijkî yo, ê sûkijan sûkijkî yo. Dewijî eşqê xo eşkera nêkenê. Eşqê înan nimitkî yo, safî yo, pak û zelal o, hesabkî nîyo. Coy ra şima sûkijî vanê qey ke dewijî eşq ra fehm nêkenê.

Guleri va:

- De heyra vaje, eşqê may û pîyê to çend gird o? Mi meraq kerd.

Nesîba va:

- Ez do vaja, hikayeya may û pîyê mi derg a. Ewro zî wextê ma tay o. Ez meşte vana.

Guleri va:

- No bî çiçî? Qey nêbî Leyl û Mecnûn! Wa winî bo. Ez do bi meraq a meştî bipawa.

Nê qalan a resayî keyedê Gulerînan. Guleri abirîye şîyî keyedê xo. Nesîba zî ray ra dewam kerd û fikirîye va "Raşt a, nê may û pîyê mi senî zewicîyayê, qet derheqdê ci de çîyê nêzana. Mi Guleri ra zî hezar çî humarîtî. Ez se bikera, wa aye zî xo gird nêgirewtayê. Hele ez keye resa, Ella gird o!"

Nesîba, nê fikiran a resê keye. Şî çinayê xo yê mektebî vurnayî û tayên derg bîye. Hetanî wextê şamî çimê xo nayî pêya. Edizîyena xo girewte. Dima waya ci a aya kerde ke şamî biwero. Aya bîye tepîya şîye dest û rîyê xo şutî û sifre de ronîşte. Maya ci wînîya pê ra û va:

- Mi to rê hewt sey finê va, eke roj şino awan, ramekewe. Bena xînte, şelpe şaneno to, hele biewnîyê nêşena çimanê xo akero.

Nesîba va:

- Temam dayê, fina ranêkewna. La ez ewro bol edizîye bîya.

Şamî werde tepîya televîzyonî ver o ronîşte û temaşeyê xeberan kerd. Xeberî qedîyayî tepîya pîyê ci vijîya teber. Wayanê ci zî kumandayê televîzyonî girewt û dest

bi temaşeyê yew filmî kerd. Kesî ra veng nêvijîyayê. Hemin çimî naybî televîzyonî ser. Maya ci zî kuncê de derg bîbî. Nesîba şîye maya xo kiştê ronîşte û va:

- Dayê! Ez to ra çîyê bipersa?

Dayê va:

- Biperse kêna mi.

Nesîba va:

- Eke ti nêqehrîyî, ez bipersa?

Dayê va:

- Çi biqehrîya nika. Vaje, tî ya se vana?

Nesîba va:

-Tî û pîyê mi şima senî zewicîyayî, şima yewbînan dî, yewbînan ra hes kerd?

Dayê hillo bî xo ser û va:

- No kotî ra vijîya! Tî ya ancîna qîseyê salmeyî kena. Na qîsa vatişî ya. Qeçê nikayênî nêşermayenê zî, senî yeno fek winî vanê. Qey mekteb de şima wina musnenê.

Nesîba va:

- Ti çî qehrêna nika, mi se va ke, na persa mi de çî eyb estbî, mi fehm nêkerd. Kesî çîyêndo xirab nêkerdo. Ti vajê se beno?

Dadîya ci çimî ser o berdî-ardî û va:

- Mi hendik hincikê to xo dest ro nêpiştê, mi ra dûrî kewe, rinêşitîye.

Nesîba va:

- Dayê ti winî vana, embaza mi hikayeya may û pîyê xo heme vatêne. Çi rê maya aye nêqehrîna. Kes nêwetano to ra çîyê biperso, ti hema qehrîna.

Dayê va:

- Ê xo rê sûkij ê, ê eyb û şerme nêzanê çî yo? Ma hete heyra heskerdiş-meskerdiş çin o. Pîyê ma bivatê şima kamî bigîre ma do o bigirewtê. Heme çî girdanê ma zanayê. Ma rê, hela kêna rê, qîsa nêkewtêne. Girdî se vajê winî beno. Kênayê nikayî sere ra vijîyayê, senî vajê winî kenê. Vanê "Nêzana ez ey gêna, ney nêgêna. Xo rê waştîyan weçînenê."

Nesîba va:

- Temam, maya mi, heyranê Ellay! Mi çîyê nêva, mi persa xo pey de girote.

Nê qalî kerdî tepîya weriştê û şîye odaya bîne. Uca de fikirîye, xo rê va "Mi xo rê bela akerd, ez do Gulerî rê çî vaja. Sucê Gulerî nîyo ke vana, "Dewijî eşq ra fehm nêkenê." Maya mi hewt qîsey finê ra va. Ufff uff! Ez do se bikera.

Fikirîye, fikirîye. Çîyê nêdî. Fina ameye odaya ronîştîşî. Tayên wîniya film ra, la aqilê xo şibi yewna ca. Fîlm qedîya tepîya wayê ci şîyî odaya xo ya rakewtene. Nesîba tayên xo xapêna tepîya maya ci va:

- Werze kênê! Şorî rakewe, şewra nêhesîna xo, mekteb ra berey manena.

La hewnê aye nîno ke, fina zî werişte şîye wayanê xo hete ke ê fis-fis xo rê qalî kenê. Fikirîye, xo rê va "Vindê ke ez nînan ra zî bipersa, do ci ra çi bivijîyo. Zaf zaf wa ê zî sey maya mi, mi ra biqehrîyê." Û şîye dîyarê cayê wayanê xo û va:

- Şima ra çîyê bipersa, şima do mi rê vajê?

Waya girdi va:

- Vaje heyra, ti ya se vana?

Nesîba va:

- Nê dayê û baba senî zewicyayê, şima çi zanenê?

Waya girdi va:

- Ma ez çi zana, qey dapîre şîya dayê waştâ û arda.

Nesîba va:

- Yanî yewbînan ra hes nêkerdo, yewbînî nêdîyo?

Waya girdi va:

- Gêjê! Verî heskerdiş çin bî. Eyb bî eyb! Heqet ti ya kena heskerdişê dayê û babayî se bikera, çi rê persena?

Nesîba xo rê va ez nînan rê se vaja ke û hema nê qalî ameyî vîrê ci û va:

- Mamostayî ma ra pers kerd va dersa şima ya keyeyî ewro na ya. Ez do meşte sinif de vaja.

Waya girdi va:

- Na çi babet ders a, wuşşş!

Nesîba va:

- Dersa ma ya tirkî esta, mamosta a derse de vano hîkaye vajê.

Waya girdi va:

- Ez ke zana verî heskerdiş çin bî. Ê ke zewicyayê zî pê nêdîyê. Labelê finê mi na qale aşnawite ke vatê, hewna hêr û bêrê zewicnayîşê dayê û babayî çin bîyo. Rojê dapîre, yanî maya dayê şina çaran arê kero, tena bena, nêşena barê çarandê xo bar bikero herî. Baba zî uca ra nêzdî de cite keno. Dapîre veng dana ci vana bêrî mi rê ardim bike. Baba şino dapîre rê ardim keno. Ti xora zana dewê dayê û babayî yewbînan ra bol nêzdî ye. Embrîyanê yewbînan ê. Sînordê pê de yê. Sewbîna zî ez çîyê nêzana.

Bî uff-uffa Nesîba, kewte cayî mîyan û orxan ant seredê xo ser ke rakewo. La hewn yeno! Xo a kişte ser tada na kişte ser tada, nêbî. Peynîya xo hewn nîno. Orxanî bin de fikirîye, fikirîye... Finê ra orxan xo ser a eşt û va:

- Mi dîîî!

Waya ci xo tada, wînîya ci ra û va:

- Se bî, to çi dî? Ameyê to ser, ti cinnî kewta?

Nesîba liq-liq huyaye û va:

- Çîyê nêbî, meterse! Çîyê ame mi vîrî, coy ra. Ti rakewe.

Waya ci kewte cadê xo bin û rakewte. Nesîba zî orxan ant pêydê serî, bi kêf û şayî ya şîye hewn a.

Nesîba şewra saete şeş de hesîye xo. Werîşte xo kerd hazir û arayîya xo zî nêkerde û şîye veng da Guleri û şîyî mekteb. Hîkayeya may û pîyê xo ne şewra ne zî dihîrê va. Şan de dersa înan qedîya tepîya ray ra hêdî-hêdî ameyê keye. Guleri va:

- Êê, de nê eşqê may û pîyê xo vaje. Mi bol meraq kerd.

Nesîba dest bi vatena hîkaye kerd:

- Dewê may û pîyê mi pê ra bol nêzdî yê. Merdim xo pay şeno yew dewe ra şiro a bîne. Bostan û rezanê nê dewan sî nordê yewbînan a yê. Fina terkey û çarweyî nînan zî pê ra nêzdî çerenê. Citêr û şîwaneyê nê dewan yewbînan vînenê.

Yew hêgayê pîyê mi înan û meşeyê maya mi înan sî nordê yewbînan a beno. Ma-bêndê nînan ra yew raya ke her û bergîrî ci ra raywan benê, a ray ra ravêrenê. Rojên pîyê mi şino ê hêgayî de cite bikero. Meşeyê maya mi înan zî verê coy tede kolî kerdê, la hewna çarê ci ha erd o. A roja ke pîyê mi şîyo cite bikero, maya min û yew embaza xo ya zî şinê çaran arê kerê. Maya mi înan çaran arê kenê, pîyê mi zî cite keno. Nê yewbînan ra asenê la nêşinasnenê. Maya min û embaza xo ya çaranê xo arê danê û bar kenê heran. Eke kewnê ray embaza maya mi vana: "Wayê, ez do şira biewnîya hêgayê ma yê bînî, coy ra ti raya xo derg meke, ti şorî keye. Ez do zî biewnîya hêgayî ra û dima bêra keye." Û embaza maya mi herê xo gêna, şina. Maya mi zî herê xo gêna hêdî-hêdî kewna ray. Raya ke do ci ra ravêro hêgayê pîyê mi hete ra ravêrana. Maya mi yena duşnê pîyê mi, tav de dûrî ra here zirrena. Weng yeno herdê maya mi, herê maya mi zî zirreno û zîrtikan çekeno. Barê çaranê ci gineno erd ro. Maya mi xo bi xo vaj-vajîna, vana "Wîî! Çor bi to kuwo hero! Ez do se bikera, nika nê barî senî bar bikera?" Maya mi xo çorşme wînîna, pîyê mi vînena. La nêşena veng bido ci, ardimkareyî biwazo. Çike nêşinasnena. Qe bişinasno zî eyb o, yew kêna camêrdê şarî ya qîsey nêkena. Qet sereyê xo hewanêdana nêewnêna pê ra, kotî ra ke qîsey bikero. Pîyê mi zî nê halî vînenê ke heran çî girwe kerd. O zî xo bi xo fikirîyeno, vano "Na eksugi do ê barî tena senî bar bikero." Nêzano qe cinî ya yan zî kêna ya. Xo çorşme ra wînenê ke bê her dinan kes çin o. Vano qe kêna bena qe cinî, ez do şira ci rê ardim bikerî. Xora çorşme ra kes zî çin o, kam do bivîno. Şino maya mi hete vano:

- Wayê, barê to ginayo erd ro. Ti tena ya, ez ameya to rê ardim bikerî.

Maya mi vana:

- Rind beno, Ella to ra razî bo.

Her di barî bar kenê herî. Labelê kesî ra veng nêvicîyeno. La pîyê mi wînîno karî ra maya mi wînîna ey ra, eke maya mi wînîna karî ra pîyê mi wînîno aye ra. Finê-di çimê nînan raştê yewbînan yenê. La hema çimanê xo remnenê. Bar bar kerd tapîya maya mi fina sipasî kena û nîyena ray ra, şina. Pîyê mi zî agêyreno cita xo dewam keno.

Maya mi ray ra fikirêna, vana "Ez zana o lajek kamcîn dewe ra yo, la ez nêzana lajê kamî yo. Wa qe, lajê kamî beno wa o bo. Yewêdo bol bimerhemet bî. Mi rê ardim kerd û fina zî xasek bî, hele çime ci..." Zerrîya ci bena sey perperike û şina keye.

Pîyê mi zî cite dewam keno la ge-ge vindeno, fikirîno vano "A kêneke, kêna kamî bî eceba? Uff ê kê bena wa ê înan bo, mi rê çi? La fina zî kênekênda şêrîne bî. Neh-letî şiro çimandê Şeytanî! Ez çi wina fikirêna?"

Roja bîne pîyê mi şino cita xo dewam keno. Senî ke şino hêgayê xo mîyan hema çimê ci cayo ke barê maya mi bar kerdbî, ginenê uca ro. Vano, "Ewro zî a do eceba bêro?" Cite dest pêkeno. La ge-ge vindeno û wîniyo ray ra.

A roje maya mi zî vana, "Hewna tayna çarî estbî. Ez nêzana şira înan zî arê da. Hewna cita ey estbî, vizêr nêqedîyaya, o ewro uca yo." Û şina pîrika mi ra vana:

- Dayê, hewna çarê ma estbî. Ez şira ma rê derzêna bîyara?

Pîrika mi vana:

- Şorî kêna mi, beno.

Maya mi werzena şina, la no fin herî xo de nêbena. Resenî xo de bena ke derzeyê çaranê xo wegîro. Hêgayo ke pîyê mi cite keno, resena duşnê ucayî wîniyo ke, e, pîyê min ho cite keno. Kêf kena feqet seke aye o nêdîyo winî hereket kena û ci hete ra ravêrena şina mêşe de dest pêkena çaran arê dana. Pîyê mi vindeno, tayen edizîyena xo gêno, hariqê xo bestereno û wîniyeno hete meşeyî ya ke çi bivîno, kêniya ke vizêr uca bî ha çaran arê kena. Dima her di dûrî ra wîniyê yewbînan ra.

A roje ra pey maya mi fina nêşena bîre uca. Çike uca de karê ci nêmaneno. La pîyê mi cita ci ya ke di rojan de biqedîyo aye keno çar rojî û paweno ke maya mi bêro. Qet maya mi nîna. Cite qedîna tepîya zî pîyê mi çend rojan ra şino wîniyo hêgayî ra. La maya mi nîna. Bexçeyê înanê sebzeyî û meyweyî yewbînan ra nêzdî nîyê. Maya mi ancîna şîya bexçeyan mîyan. Xora bexçeyê pîyê mi înan kiştê serî bî. Pîyê mi şivanîne zî nêkerdê ke terkeyî bero a dewe ra nêzdî biçirano. Labelê pîyê mi qet nêedizîno, mengê vêşêrî şino hêga û yeno. Maya mi dest ra çiyê nîno. Vana, "O çi zano ke ez kotî ra ya, kam a? Qet belkî ez ci vîrî zî nêkewna. Ney ra tepîya ez do ey nêfikirîya." Wina xo bi xo soz dana la zerrî soz-moz goştarey kena!

Mabên ra qasê di mengî ravêrenê. O wext de apê min o ke pîyê mi ra gird o, ey rê geyrenê kêna. Apê mi şino kamcîn dewe, kamcîn kêna vîneneno qet nêecibneno. A roje fina apê mi rê yew kêneke vînenê. Kêneke zî dewa maya mi ra ya. Uca de tayên dostê pîyê mi înan estbîyê, înan ci rê na kêneke dîya. Apê mi rê vanê:

- Hele şorî biewnî naye ra zî, beno ke na to rê bibo.

Apê mi vano:

- Qet hîna nêşina cayê. Ez nêzewicîna, kêna wîniyayîş ra ez edizîyayo. Qey qederê mi de zewicîyayîş çin o.

Dapîra mi vana:

- Ney oxil, şorî belkî qederê to na ya.

Apê vano:

- Ez nêşina yaw, şima belayê seredê min ê!

O tav de çîyê yeno vîrê pîyê mi. Xo bi xo vano: "Na kêneke dewa kênaka ke mi dîbî ê aye ya. Eke ez şira na kêneke bivîna belkî ez kêneka xo zî vînena, nêvîna zî persena." Wina fikirîyeno tepîya apê mi rê vano:

- Birayê mi ti nêzewicîyenî la ez zewicîyena. Ti dora xo danî mi?

Apê mi vano:

- Beno birayê mi, ti şorî a kêneke bivîne.

Dapîra mi qehrîna û vana:

- Çîyo winî beno, şima kotî de dîyo ke gird vinderdo, hurdî zewicîyayo? Hewna to eskereyî zî nêkerda.

Apê mi vano:

- Beno, çî nêbeno. Ez dora xo dana birayê xo.

Dapîra mi se kena zî nêşana nînan ca verdo. Xora kalikê mi zî rew şîyo rehmet.

Dapîra mi nêşena çîyê bikero, bêçare vana:

- De şorî, eke ti nêecibnî, sewbîna to rê kêna wînîyayîş çin o.

Nê qalî bî tepîya di rojî dima pîyê mi şino a dewe. Xora xebera dostanê ci esta pîyê mi do bêro. Kêneke zî embrîyana înan a. Hewş û ortmeyê înan wînîne yewbînan ra. Kam bêro keyeyê kamî, vînenê. Pîyê mi kewno dewe mîyan, hema nêşino keyeyê dostanê xo. Raya xo keno derg û çorşmedê dewe ra geyreno, hîna şino keyeyê dostan. Mêrdekê keyî ortmî ser o raya ci paweno. Pîyê mi yeno selam û kelam, serweşî dima mêrdek vano:

- Ma ortmî ser o ronîşim. Kêneka ke ma va ê embrîyanandê ma ya. Gama verên şîye hînî ra awe bîyaro. Nika yena. Ma tîya de ronîşim ke ti kêneke weş bivîne.

Pîyê mi vano:

- Temam, wa winî bo.

Îskemle ser o roşenê tepîya cinîka keyeyî înan rê çay ana. Çaya xo hêdî-hêdî şîmenê. Tayên wext ravêreno tepîya mêrdek vano:

- Biewnî kêneka ma ha yena.

Pîyê mi bala xo dano a hete ra. Kêneke kuyî ci doşan ser o yê, ha yena. Rayşî-yayîşê kêneke ci rê xerîb nîno la rîyê ci nêşinasîno. Tayên a yena nêzdî la hewna rîyê ci nêaseno, sere kerdo ver, qet hewanêdana. La pîyê mi beqê ci mendo. Çike senî ke na kêneke vîneno xo bi xo fikirîyeno, vano "Na kêneke, kêneka ke ez geyrena ci bol aye manena. La fina zî ez o belkî xeyal vînena. Nê, nê a nîya." Û vano:

- Keko! Tî rind zanî na kênek a, winî nê?

Mêrdek vano:

- Ez rind zana, a ya, ma ez emrîyana xo nêşinasnena.

No mabên de kêneke resena keye, hewş ra kewna zere û dîyar kewna ortmî ser. Pîyê mi winî aye teqîb keno. Kuyanê xo ronana erd û sereyê xo hewadana, solixê vinda. Senî ke sereyê xo kena raşt, pîyê mi fek akerde maneno, beqê ci maneno. Qirrika ci bena ziwa, vano: "Mi rê tasê awe bidê." Ci rê awe anê, şimeno û fikirêno, vano "Hella, Hella! Senî wina beno? Qey qeder çîyêndo wina yo. Na kêneke aya ke ez geprayê ci, a ya." Herinda xo de pilozêno. Mabêndê huyayîş û bermî de şino, yeno.

Mêrdek vano:

- Se bî to, to reng eşt. Qey to kêneke nêecibna? Teba nîyo, ma to rê yewna vî-nenê.

Pîyê mi vano:

- Ey ra nîyo. Mi na kêneke verê coy dîbî. Labelê mi nêzanayê kam a, çi kes a? Mi va ez do persan a bivînî. La kêneka ke şima mote mi, a ke mi do bipersayê a bi xo ya. Coy ra ez şaş menda.

Mêrdek vano:

- Willayî ez zî şaş bîya, la ez bol zî kêfweş bîya. Ma bîyê semedê girweyêndê xeyrî. Boka bixeyr bo!

Maya mi vînena ke ortmedê embrîyanan ser o yew camêrd û emrîyanê înan a ronîşte yê. Bala xo nêdana înan. Çike eyb o, eke bala xo bida, do vajê na kêneke şenik a, wîna camêrdan ra. Coy ra maya mi pîyê mi ferq nêkena.

Pîyê mi werzeno şino keye, la kêf û şayîtra keno bipero. Yeno keye tepîya dapîra mi vana:

- To kêneke dî, senîne bî?

Pîyê mi vano:

- Bol xaseke bî, mi bol ecibna. Hema şîrê mi rê biwazê.

Dapîra mi vana:

- Ez do zî bivîna hewna. Fina zî ma malbata ci tayên şinasnenê. Ma bipersê çi yê, çi nîyê.

Pîyê mi vano:

- Çi benê wa ê bê, qereçî bê zî fina mi rê benê. Qe ti nêvîne zî beno dayê, şorî mi rê biwazê bes o!

Dapîra mi bena hêrs û vana:

- Mi gî de kok û binyate to kerdayê! Qet ti nêşermayenê! Bênamus û çimsal...

Pîyê mi werzeno dapîra mi keno xo virar û ci maç keno û vano:

- Meqehrî dayika mi, ti zî şorî bivîne, emel bike ti do zî bol bicibnê. Veyva to hem xasek a hem zî ciwanek a.

Dapîra mi vana:

- Mi ra dûrî kewe, dolê kutikî!

Dapîra mi sifte qayîl nêbo zî, vana: "Lajo gird ho xora nêşeno bizewicîyo. Ez qenê nê wurdî bizewicna. Qey qederê Îlahî wina yo." Û şina sozê maya mi gêna.

Maya mi wazenê tepîya zî nêzana daya lajeko ke barê ci bar kerd, o yo. Hetanî zewicina fehm nêkena. Zewicîna tepîya xora fehm kena.

Îşte Guler, waya mi, eşqê may û pîyê wina bîyo.

Guleri va:

- Wayyy! Eşqêndo gird bîyo.

Nesîba va:

- E, xorîn û gird bîyo. Tena zerrî de cuyayo. Pak û safî bîyo.

Guleri va:

- Raşt a, winî bîyo. La hendê ê may û pîyê mi romantîk nîyo.

Nesîba xo zerrî de va: "Herê gêjê! Qey ti zana romantîk çi yo." Û va:

- Xora eşqo xorîn û gird romantîk o zî. Romantîkîya ci xorîney ra yena.

Guleri va:

- Ti raşt vana.

Nesîba seke doşandê xo ser a barêndo giran rono. Winî bîye şenike ke bîye sey pemeyî. Guleri rê zî dersênda weşe daye. Xora hêdî-hêdî ray ra ameyê. Hend winî-yay ke resaye keyeyê Gulerînan. Guleri abirîye şîye keyeyê xo. Nesîba zî dewam kerd û xo bi xo va, "Eşqê may û pîyê mi bol romantîk o, gird o, xorîn o. La maya mi bieşnawo ke mi çiyêndo wina xo hete ra dûş kerdo, a do mi bikişo. Mergê mi zî do bol romantîk bo."

MEHZUNÎYE

Persenî: "Ti çira wina mehzun a?"

Ez vana: "Bîlasebeb!"

La ti zî zanî bîlasebeb nîyo

Bê to mendiş ra gêna cesaret

Çinbîyayîşê to ra.

Ti biameyne

Na mehzunîye fek mi ra verabidayne

Bişîyne

Anêgeyrayne reyna...

Şermîn KANHAN

GAZINC

| Hesên ŞÊR |

-Şopa Cegerxwîni de-

Rind bikerê goşdarîya nê gulperestî
Ta fehm kerê halê ci bibê seremestî

Timûtim binalo û biwano no ziwan
Bes nêkeno fehm nêbeno no halê m' caran

Seba ke fehm bibo mîsalêk bida şima
Mi a dî, roj şî awan aşmî zî ey dima

Çimê mi biy roşnî û mi va: Lê delalê
Mi fehm nêkerd çirê remê zeydê xezalê

Nêkişîyaya bi xencer û şûr û çekan
La bi awiranê di çimanê belekan

Hinî nika ez o kena gazinan ci ra
Gêrena û veyndana bi nalîn û qîra

De bê ti persê nê kalê nêweşî bike
Bi soz û dil û delalî serweşî bike

Vaje reyêk bi zerrîya xo: hevalê mi
Bike dilşad û roşe ser textê dilê mi

Maçêk her di lewanê şekeran ra bide
Bes niyo yew la çehar û panc û şeş bide

Biskanê dergan verade her di hetan ra
Xo bixemilne delal a ti heminan ra

Bê tîya mi het roşê rojêna pîroze
Wa na raye min û to rê bibo yew doze

KEVOKA SIPÎ

| Firat CEWERÎ |

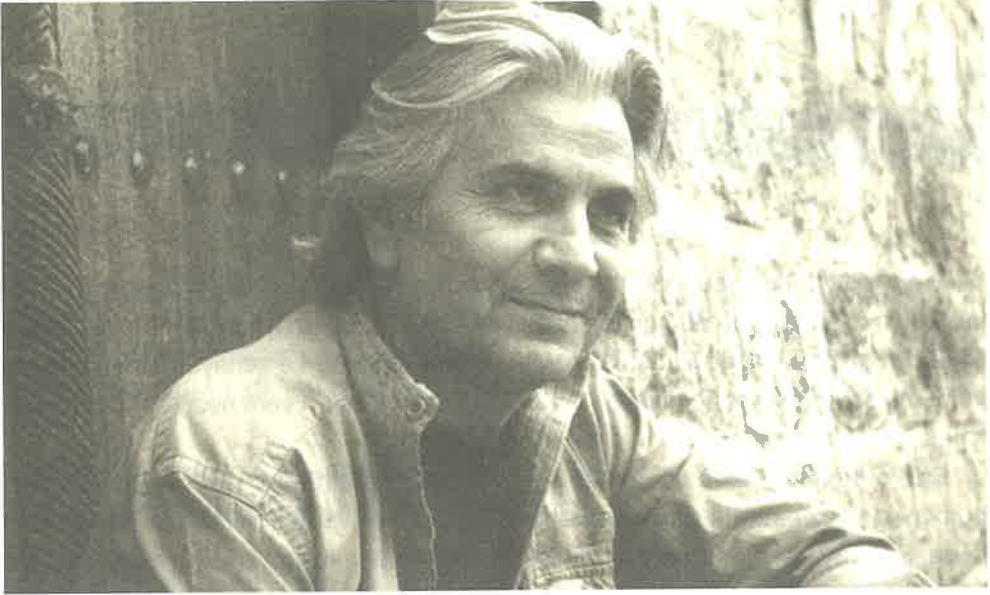
Panc rojî verê cû hepîsxane ra veradîyabi. Hema emrê ey hîris û panc bi la vîya-yêka sîyaye porê ey de nêmendbî. Alişkê ey bîbî kort, çiqrê rîyê ey bibî sey yê kalan. Rîyê eyo gewr û gewz nika bibi zerd. Bejna eya derge, a ke kênananê mehla rê bî-yêne meraq ke bivînê, namîyaybî. O êdî xortê pancês serrî verê nikayî nêbî, bibi sey kalêk.

Erê, o panc rojî verê cû veradîyabi... Û nika, qatê hîrêyin de, verê penceraya odaya xo ya xebate de ronîşti û teber ra temaşeyê vartîya verêne ya payîzî ker-dêne. Rey-rey nişka ra huyayne, bi pistînî çîyêk vatêne û ancî bêveng mendêne. Na rewşe eserê serranê eyê hepîsxaneyî bî. Verê panc rojan gama ke o hepîsxane ra veradîyabi, babîyê ey û merdimanê eyê nêzdîyan nê halê ey ferq kerdbi. Loma înan leze o nîşanê doktorêkê şinasî dabi. Doktorî çîyêk ci ra fehm nêkerdbi, tena vatbi "Ganî şima ey biberê Anqara." La ne ey waştêne şiro Anqara ne zî halê keyeyî naye rê musaft bi. Rojêk zî înan dewanê hetê koyî ra pîrikêk ardbî ke ci rê tayê dermanan virazo û ser o biwano. La o bi pîre huyabi, dima xo eştbi aye ser, destê xo kerdbî qirika aye û eke şarê keyeyî ra nêbîyêne, ey do uca a bixeniqnayne. Pîra ke bi zor xo mîyanê lepanê ey ra felitnabî, ber ra vejîyaybî û bi xurtîya xortêk vazdaybî.

Varita ke varayne ge xurt bîyêne ge merdimî vatêne qey do vîndero, wina kê mîyanê bîyêne, la dima ancî bixurtî varayne. Ey zî her di herçeneyê xo daybî serê masa, se-reyê xo dekerdbi mîyanê kefê her di destanê xo û bê ke çimanê xo biqirpno ewnî-yayne varita verêne ya payîzî ra. Rey-rey waştêne yew çilka varite ke asmîn ra heta yena war teqîb bikero la hew dîyêne ke çilkê bînî kewenê ey ver û ancî dîqetê ey vîla bîyêne. Demeyêk zî o estbîyena varite ser o fikirîya. Ey ê telpeyê hewrê sîyayî teş-

Na hîkaye reya verêne çapa yewine ya kitabê bi nameyê *Kevoka Spî* ke 1992 de Anqara de Weşanxaneyê Beybûn ra weşaniya de ca girewte. Dima eynî kitab Stockholm de Weşanxaneyê Nûdemî ra sey çapa diyine weşaniya. Badê, kitabê bi nameyê *Dilê Şikestî* de ke sey keşkulê heme hikayeyanê nuştoxî yo, weşaniyaye. Eynî kitab reyke zî sey çapa dijîtale keyepelê *Nefel* de weşaniya. Bi vengê Mehmûd Lewendî sey kitabê biveng yê dijîtal internet de weşaniya. Bi vengê Simon Northonî bi swêdkî sey kayê tîyatroyî Radyoyê Swêdî de ameya wendiş. Serra 2000î de Kurdîstanê Başûrî de hetê Vîyan Mayî ra bîye film. Na hîkaye seba ke behsê cînayetanê namusî kena bala şarê teberê kurdan anta û hetanî nika tercumeyê swêdkî, almankî, erebkî, fariskî û tirkî bîya.

Roşan Lezgînî seba wendoxanê kirdkî "Firat Cewerî, *Kevoka Sipî*, Weşanên Nûdem, Stockholm 1992, r. 7-17" tercume kerde.

bîhê yew deryayê sey muxila qule kerdî. O mîyan de ancî a pîrika ê rojan ameye ey vîr. Ancî sey a roje bi pirqînî û bi vengo berz huya. Badê nişka ra huyayîşê xo birna. Çimê ey biloq bîbî. Ey ê çimê xo yê biloqî verdaybî hewran ser. Erê, rast bî, mîyanê hewrê sîyayî de kevokêka sipîye asayne. A kevoka sipîye çiqas bîyêne nêzdî hende mendêne waya ey. Belê, a waya ey bî. Ey bi çimanê xo a dîyêne.

Na rey herçeneyê xo masa ser ra dartî we, bi her di destanê xo masa de pêt gi-rewt û ziq ewnîya waya xo ra. Pirênêko tenik waya ey ra daye bi, gileyêk ke dimê estoran ra mûnîyabi çareyê xo de girê dabi, verê penceraya ey ra perrayne û waştêne pencera ra bikewo zere. Gama ke mêrikî naye ferq kerde hema cayê xo ra werîşt û pencera akerde. Abîyayîşê pencera de waya ey perraye zere. Teber ra varite zaf xurt varayne la ancî zî keyneke hît nêbîbî. Çimê keyneke sey di murayanê keweyan beriqîyayne, lewê aye yê goştinî rengê sûrîya alişkanê aye de bî. Bejna aye derge, mîyaneyê aye barî û hêtê aye dekerde bî. A bi nê hawayî kuncêkê oda de payanî ra vindertbî, baskê xo veradaybî war, vileyê xo çewt kerdbi û halê birayê xo rê bermayne. Aye vatêne:

- Keko, no çi halê to yo? Birayê mi, ka xortanîya to? To çira waya xo kiştê? Senî destê to ro mi berz bî û to ez kiştê? Senî destê to ro waya to ke to hende ci ra hes kerdêne bî berz? Axx... Mi çiqas bêrîya to kerda. Ax... Ez çiqas wazena to verar bikî. Ez çiqas wazena birayê xo, leyeko tena verar bikî. Ez çiqas wazena roşnîya çimanê xo verar bikî. Kekê mi, pîyê mi, birayê mi... La ez nêşkena. Eke nika destê mi biginê to ro ez do vîndî bibî. Çunke ez merde ya û to ez kiştê... Axxx... Kekê mi, mi çiqas to ra hes kerdêne. Ma nêno vîrê to gama ke ma veyveyê to ser o qîsey kerdêne? To mi ra vatêne gereka ti sergovendîye bikî. Ma yeno vîrê to kekê mi? Yeno vîrê to ke veyveyê to rê çiqas tay mendbî? Badê ke to ez kiştê waştîya to zî xo eşt verê trêne

Firat Cewerî 1959 de qezaya Mêrdînî Dêrike de ameyo dinya. Destpêkê seranê hewtayan de keyeyê înan bar kerdî şîyê Nisêbîn. Heta lîse wendo la gama ke vejîyayo Ewropa lîse nêmcet verdaya. 1980 de şîyo Swêd. Verî ke şîro, hema welat de dest bi nuştîşê kurdkî (kurmançî) kerdî. Swêd de 1992 de dest bi weşanayîşê kovara *Nûdem* kerd û heta çewres hûmarî weşanayî. Dima bi eynî nameyî yew zî weşanxane awan kerd û nêzdîyê se kitabê kurmanckî weşanayî.

Eserê eyê ke weşanîyayê nê yê:

- 1- Êrîş Dikin (helbest), Upsala 1980
- 2- Mezin Dibim, (helbest), Upsala 1981
- 3- Dê Şêrîn e (helbest ji bo zarokan), Upsala 1983
- 4- Girtî (çîrok), Stockholm 1986
- 5- Kevoka Spî (çîrok), Weşanên Beybûn, Anqara 1992
- 6- Kultur, Huner û Edebiyat (gotar û hevpeyvîn) Weşanên Nûdem, Stockholm 1996
- 7- Gotinên Navdaran (aforîzma), Weşanên Nûdem, Stockholm 1995
- 8- Çîroka Malbata Evdo (çîrokek bi kêşan), Weşanên Nûdem, Stockholm 1999
- 9- Li Mala Mîr Celadet Alî Bedir-Xan (diyalog), Weşanên Nûdem, Stockholm 1998
- 10- Pêlên Derya Reş (gername), Weşanên Nûdem, Stockholm 1997
- 11- Romanseke Çilmisî (çîrok), Weşanên Nûdem, Stockholm 2002
- 12- Antolojîya Çîrokên Kurdî (çîrok), Weşanên Nûdem, Stockholm 2003
- 13- Payiza Dereng (roman), Weşanên Nûdem, Stockholm 2005
- 14- Ez ê Yekî Bikujim (roman), Weşanên Avesta, İstanbul 2008
- 15- Lehî (roman), Weşanên Nûdem, Stockholm 2011
- 16- Marîa Melekek bû (roman), Weşanên Ava, Diyarbekir 2013

Tercumeyê eyê ke weşanîyayê nê yê: —

- 1- Dostojevsky, Sevên Spî (çîrok), Weşanên Nûdem, Stockholm 1993
- 2- John Steinbeck, Mişk û Mirov (roman), Weşanên Nûdem, Stockholm 1993
- 3- Anton Çexov, Bexçeyê Vîşne (çîrok), Weşanên Nûdem, Stockholm 1995
- 4- Samuel Beckett, Li Benda Godot (çîrok), Weşanên Nûdem, Stockholm 1995
- 5- Yaşar Kemal, Dara Hinarê (çîrok), Weşanên Nûdem, Stockholm 1998
- 6- Jean Paul Sartre, Dîwar (çîrok), Weşanên Nûdem, Stockholm 1998
- 7- Astrid Lindgren, Emîl li Lönnebergayê (çîroka zarokan), Weşanên Nûdem, Stockholm 2000
- 8- Astrid Lindgren, Şûmiyên Emîl Yên Nû (çîroka zarokan), Weşanên Nûdem, Stockholm 2000
- 9- Astrid Lindgren, Emîl Hê jî li Lönnebergayê Dijî (çîroka zarokan), Weşanên Nûdem, Stockholm 2000
- 10- Barbro Lindgren, Çîroka Apoyê Hûrik (çîroka zarokan), Weşanên Nûdem, Stockholm 2000
- 11- Henning Mankell, Hingura Êvarê (roman), Weşanên Nûdem, Stockholm 2002
- 12- Gunilla Bergström, Birek Bive ye Alfons Oberg (çîroka zarokan), Weşanên Nûdem, Stockholm 2002
- 13- Gunilla Bergström, Alfonsê Şûm (çîroka zarokan), Weşanên Nûdem, Stockholm 2002
- 14- Gunilla Bergström, Alfonsê Diz (çîroka zarokan), Weşanên Nûdem, Stockholm 2005
- 15- Gunnar Ekelöf, Bi Heft Zimanan (çîroka zarokan), Weşanên Enstîtuya Swêdî, Îskenderya 2002

û xo kişt. Tam şima do a roje bizewicîyayne û mi do a roje sergovendîye veyveyê birayê xo yê leyekê tenayê de kay bikerdêne. Tam a roje waştîya to bibî mêmama mi. Aye mi rê behsê rewşa to kerdbî û aye vatbî, badê ke to ez kişt, ti tepişîyayê. A zî nêeşkaybî xo ver bido. Dêrdê sewdaya to ra xo eştbî verê trêne û merdbî. Rewna ra yo xebera mi aye ra çin a. A şewa ke ma pîya hepîxane de ameybî hewnê to, o west ra nat mi a nêdîya. Eke a pêbîhesîyo ti veradîyayê, kamca bo a do bêro. Ma çend rey waşt pîya bêrin verê to la qardîyanan ma tersnayne, ma înan ra nêeftarayne bêrin. Waştîya to tim to fikirîna. Roja ke a ameybî mêmamîya min, mi ra va, bi çî hawayî beno wa bibo, ez do xo biresnî ey. Şima her di dinyayan de zî zewac ro xo heram kerdo. A to ser o gêj bibî kekê mi, tena seba ke to ez kiştîya bineyke to ra qehirîyabî. La roja ke mêmama mi bî, mi aye ra rica kerdbî ke kekê mi efû bikero. Aye zî soz dabi mi ke a do to efû bikero. Mi ci ra vatbî, se beno, birayê mi leyeko tena yo, ey efû bike. Mi vatbî birayê mi gune yo, zaf zerrtenik o. Mi vatbî birayê mi heta ewro morcelayêk nêdejnayo, la ez kişt, xem nîyo, o zî sucê ey nêbî ke... Şarfî bi ey wina kerd. Eke şarfî bi to wina nêkerdêne ti do kotî ra waka xo bikiştêne? Do ça ra destê to bişîyêne mi? Mi waştîya to ra va, gama ke to guleyî verday mi, to çimê xo girewtbî. Mi va destê ey nêşîyêne mi. Mi va, ey zaf însanan ra hes kerdêne. Ê mi va, to mi ra zaf hes kerdêne. Ma wina nîyo? Qey to mi ra hes nêkerdêne? Ma to mi ra hes nêkerdêne keko?

Gilorikê hesiran çimanê mêrikî ra riyê ey ser o herikîyane mîyanê herdîşa eya nê-taşîye, resayne çeneyê ey û dima çilkayne erd. Êdî o sey tutêk bi hişqînî bermayne. Ey waştêne sereyê xo serê milê waya xo de rono û bi vengêko berz bibermo. Waştêne ke uzrê xo ci ra biwazo. Waştêne ke ci ra vajo ey çiqas bêrîya aye kerda. Waştêne ke poşmanîya xo îfade bikero.

Xo vîndî kerdbi. Ver bi waya xo şî ke aye verar bikero la waye ey ver o gêraye û ci ra va, eke destê ey pê bibo, a do vîndî bibo. La mêrik nêeşka xo de bigêro, xo eş; eştişê ey de keyneke vîndî bîye. Mêrik oda de fekrû ser gina erd ro û kewtiş de sereyê ey gina goşeyê masa ro, seke sereyê ey parçe bibo, gonî da teber. O bi şikîya-yîşê sereyê xo nêhesîyabi.

Heta ke dadîya ey kewte zere, bi qîrayîş vengê cîranan da, hema hêdî-hêdî, seke hewnêko xorîn ra aya bibo, ame hişê xo ser û tey vet ke ha erd de yo.

A vartîya ke pencera ra ameynê zere, kaxid û kitabê ke serê masa de bî, hît kerdbî û awe herikîyaybî şîbî serê palas û xalîyanê ravisteyan.

Bi ardimê cîranan înan o berd xestexane, doktoran ra yew embazê eyê qijekîye bi, înan sereyê ey pansuman kerd, bi bandaj girê da û babîyê ey ra va, ey biberê Anqara, yan zî eke îmkanê şima estê ey biberê Ewropa. Babîyê ey bêîmkanîya xo ra gerizîya û seba ke bieşko cayêk ra ardimêk peyda bikero, doktorê embazê lajê xo ra waşt ke tay aqil bido ci. Doktorî qaso ke dest ra yeno sozê tayê çîyan da û bi halê embazê xo yê qicekîye ke zaf zekî û jêhatî bi, xemgîn bi.

Zekî û jêhatîya ey hetê her kesî ra ameyne zanayîş.

Pancês serrî verê cû îmfîhanê tibî de o mîyanê se û pancas hezar kesî de yê şeş-

tîyin bi û no embazê ey ke nika xestexaneyê bajarê înan de doktorîye keno bi zor bibî yê hezarin. Ey hema demê lîse de heme klasîkê fransîz û rûsan wendbî û musabeqaya hîkayeyan ya rojnameyê bajarî de bi hîkayeya xo ya bi nameyê “Mêriko serxoş” bibi yewin û badêna, a hîkaye hetê embazêkê ey ke Ewropa de maneno ra seba al-mankî ameybî açarnayene û nika a hîkaye antolojîyêk bi nameyê “Edebîyatê Rojhelatî” de Almanya de hetê weşnaxaneyêkê namdarî ra weşanîyaybî. Her kesî bi na zekîyîya ey zanayne. Heta ke apê ey ke reysê beledîyeya bajarî bi û zaf ey ra heskerdêne soz dabi ke do seba stajî ey bişawo Înglîstan. La gama ke mîyanê bajarî de vila bibî ke ey binê tesîrê apê xo de waya xo kişta, zafê kesan bawer nêkerdbi û seba ke yeqîn bibê înan tayê karkeranê beledîye ra mesele persabi. Karkeranê beledîye zî nêwaştêne eşkera bibo ke serekê înan bîyo sedemê na trajedyaya, înan xo naybî ro bêvengîye.

Goreyo ke ameyne vatene û bajar de vila bibi, hîkaye wina dest pêkerdbi: Waya ey ke bi weşîkîya xo bajar de veng daybî, waştîya datizayê xo bîya. Hema ke pêçeke de bîyê derheqê nê waştîşî de hetê her di birayan ra qerar gêrîyayo. La her di tutê ke hetê karakterî ra zaf dîrê yewbînan bî û o datizayo ke hetê keyneke ra qet nêameyne heskerdiş û hebênayîş, kewtbi rayîrê aye ser. Keyneke zî zerrîya xo dekerdbî xortêkê cîranê keyeyê xo û rojêk gama ke fehm kenê ke tu rayîrêko bîn çin o, pîya remenê. Seba ke rêça xo vîndî bikerê û nêtepişîyê, hertim cayê xo vurnenê, caran şewêk ra zêdeyêr cayêk de nêmanenê. La badê hîrê aşman Îzmîr de rastê hemalêkê şinasî yenê û hemalo ke tesadufen bi remayîşê înan hesîyayo û bi xelata ke apê keyneke seba tepişîyayîşê înan soz dayo hesîyabi. Tema zorê wijdanî berdbî û xebere şawitbî keyeyê keyneke rê. Hetêk ra zî bi dek û dolab û hîle û dostanî kewtbi peyê her di dildaran. Gama ke rojan ra rojêka hamnanî ya zaf germe de o bi apê keyneke, babî û di datizayanê aye dekwetbi zere. Her di ciwanî xo rê şaş mendîbî, lajekî hema dest eştbi destê waştîya xo û waştbi ke biremo la apê keyneke ke reysê beledîye bi û bi laş û gewde bi, hema şatikê vileyê lacekî de girewtbi, o hetê xo ser antbi, dima heta ke ci ra amebi lajek dabi qina dêsî ro, paştîya ey daybî dêsê betonî ro. Lajekî bi ulqî viritbi, la verî ke o bireso ey lajekî bi piştîya destê xo fekê xo kerdbi pak. Na rey lajê reysî ke keye de zaf delalî bi, la zaf tersinik û laş û gewde ra zî qet pêkewte nêbi, weriştbi heta ke ci ra amebi, kulmêk daybî ser û çimê lajekî ro. Keyneke tehemul nêkerdbî, gala înan kerdbî. Gama ke apê aye waştbi ke pirodo, destê ey gaz kerdbî. A vîstike de barîniya ke apî aye ra vejîyaybî eynî sey borayîşê gayêk bî. La her di waştîyan herçiqas xo ver dabi zî ancî nêşaybî xo mîyanê lepê înan ra bixelisnê. Dest û lingê înan girê daybî, badê ke bibi tari, ê eştbi peyê mînîbuse û hezar û di sey kîlometreyî şîbî ke rayîr ra tena hîrê rey vindertbî. Vindertişê reya çarine de lajekî bi hawayêk xo akêrdbi, sey guleyê fekê tîfingî xo ber ra eştbi teber, xo eştbi peyê pîqabêk ke newe benzînxane ra hereket kerdêne û şibi. Herçiqas înan ra tayêne pîqabe dima vazdabi zî pere nêkerdbi. Pîqabe leze vejîyaybî serê rayîrî û bi suretêko pêt uca ra kewtbi dûr. Apê keyneke plaqeyê pîqaba xo het nuştbi û mêrikê

extîyarî yê verê benzînxaneyî ra persê a pîqabe kerdbi. Mêrikî heqê benzînê xo ey ra girewtbi û bi îşaretê “ney” sereyê xo leqnabi ke o pîqabe nêşinasneno, persa ey bêcewab verdaybî. Ê weniştbi mînîbusa xo, benzînxane ra vejîyaybî û badê hîrê saetan, saete duwês û nîmê şewe resaybî şaristan. Dekewtişê bajarî de gama ke dewrîye rayîr ra rastê înan ameybî û dîybî ke reysê beledîye yo, silam daybî û bê ke mînîbusa înan bisehnê, ê veradaybî. Înan zî rast ramitbi verê berê babîyê keyneke. Datizayanê aye porê keyneke de girewtbi û hewş de xo dima kirişnaybî berdbî eştbî zere. Gama ke dadîya aye hewn ra aya bibî û keynaya xo ya sey gulêka bêteli o hal de dîbî, nêşaybî xo, xo eştbî aye ser, la babîyê keyneke çend paskulî daybî piro, ci ra nengê zaf xirabî çînaybî û a zî bi remayîşê keyneke succar kerdbî. Badê camêrdan keyneke eştbî mîyanê xo, a berdebî odaya xewle de newe ra girê daybî, ber ser de kilît kerdbi û hîrê rojî û hîrê şewî ne awe ne zî piranêk nan dabi ci. Roja bîne keyeyê apê ey birayê aye ke Îstanbul de wendêne rê telefon akerdbi. Lajek bi teyare amebi, nê halî de şaş mendbi. Verî bawer nêkerdbi, dima ra gama ke apanê ey dekerdbi sere û waştbi o namusê xo pak bikero, mîyanê şarî de ancî sey verî bi sereberzî biciwîyê, ey rê demançeyêko Çek ke qevdê ey bi sîmê asurîyan amebi neqîşnayîş peyda kerdbî û înan waştbi ke o bi destê xo a delika waya xo bikişo. Verî lacekî qebul nêkerdbi, herçiqaş waştêne ke waya xo bipawo la tayê sedeman ra nêaftarayne. O meseleyo ke mîyanê bajarî de vila bibi, keyeyê înanê namdarî rê kemanîyêka pîle bî. Seba ke ancî rîyê keyeyê înan sipî bibo, şeref û namusê înan leke ra bêro şutiş, kiştişê keyneke lazim bi. Lajekî zî bi nê çîyan zanayne coka kiştişê waya xo qebul kerdbi. Apê xo ra demançe girewtbi, di rey dekerdbi odaya waya xo, nîşan ro ci girewtbi la ancî zî destê ey nêşîbi ser, nênabi pa. Tena payanî ra vindertbi û ziq ewnîyabi waya xo ra. Waya ey zî vileyê xo çewt kerdbi, bi porê xo yê tîmîyan-kewteyî ke sey pîrika sanikan bîye, ewnîyaybî rîyê birayê xo ra. Ne aye ne zî birayê aye yewbînan ra çîyêk nêvatbi. Roja hîrêyine gama ke birayê aye nêmeyê şewe bi guzm ber akerdbi, waya xo kuncikê oda de payanî ra dîbî. Gama ke waya ey çim ginaybî piro, seke bizano do na rey bêro kiştiş, birayê xo rê peşmirîyaybî. A game verê çîmê birayî de a bibî sey pîrecinêk. Lajek nê halê aye ra zaf tersabi, seke satilêk awe birijîyo ey ser de wina areq dabi. Guleyo verên ke nabi pa, mezgê aye parçe kerdbi û seba ke nabi eynî ca ra, guleyê verênî de çokan ser ameybî war û kewtbî erd. Her hewt guleyê ke naybî pa, heme ginaybî eynî ca ro.

Şan de, gama ke ey bi sereyê xo yê girêdayeyî xo nivîne ser o derg kerdbi û ziq ewnîyayne venganeyê oda ra, o nê çîyan fikirîyayne. Serranê xo yê hepîsxaneyî fikirîyayne. Zaf serebutê ey estbî. O gelêk merdiman de weriştbi û rûniştbi. Zaf kesê şinasî dîybî. Seba vîyarnayîşê wextî û seba ke xo vîr ra bikero, zaf kitabî wendbî. Badê rewşa ey xeripîyabî, wendişê kitabana ra serd bibi, ey zîyaretvanê xo apey açarnaybî. Demeyêko derg embaz û dostanê xo yê hepîsxaneyî reyde zî qisey nêkerdbi.

O nê çîyan zî fikirîyayne.

Badê, nişka ra werişt û nişt ro. Badê vîstikêk şî odaya xo ya xebate. Pancês serrî verê cû, gama ke hema na bobelate nêameybî înan ser de, halê keyeyê înan hetê

îdareyî ra zaf baş bi. Banê înanê hîrêqatî ra teber hîrê dikanê înanê kincan zî sûke de estbî. A odaya xebate tena aîdê ey bî. Şî, ancî verê masaya xo de ronîşt, her di herçeneyê xo nay bi masa ser, sereyê xo kerd mîyanê her di kefê destanê xo û pencera ra temaşeyê teberî kerd. Roja ke veradîyabi û nat, no çî ey rê bibî demîn. Nişka ra çimê ey biloq bîyî û ewnîya dûran ra. Erê, o xelet nêbi, a ke dûrî ra asayne û ver bi ey perrayne ameyne, waya ey bîye. O hema cayê xo ra perra û pencera akerde. Waya ey pencera ra dekewte zere û ancî şîye kuncikê xo ye verênî.

Va, mi to ra vatbi kekê mi. Mi to ra vatbi eke destê to bi min bibê ez do vîndî bibî. Nika ganî ti destê xo nêdê mi. Eke ti destê xo bisawê mi ra, ez do ancî vîndî bibî.

Reyke seke vîndî bibo la ancî asaye. Yan zî mêrikî wina hîs kerd. Na rey ziq ewnîyayne hetê waya xo ra. Dî ke, erê, rast a, a ke xo kuncikê oda de nayo pêser û vileyê xo çewt kerdo, waya ey a. Waya eya ke çend deqayî ra ver bi pirênêko sipî û tenik bî û rîyê aye gewr û alişkê aye sûrik bî, nika verê çimê mêrikî de sey pancês serrî verê cû, porê aye têmîyankewte, kincê aye dirateyî, zeif û bêqewete bî. Coka mêrik nişka ra qîra û qîrayîşî reyde çend rey pêsero va "Ney ney!"

Bi vengê qîrayîşê ey dadî û babî û wayê eyê qijî aya bîyî, gama ke dî ke çîyê çin o, ancî şî cayê xo. La dadîya ey penceraya odaya ey girewte, o mînderî ser o derg kerd, verê sereyê ey de ronîşte û sereyê ey ke rengê vewre de bi, vilêna. Ey zî eynî sey domanêkê qijekî sereyê xo na çokê dadîya xo ser û her di çokê xo antî pîzeyê xo. Dadîya ey guneyê xo bi nê halê lajê xo ard û lajê aye ke sey koyêk bi, la nika kewtbi nê halê xirabî, zere û cîgerê aye sotêne. A demeyêk domanî û xortanîya lajê xo fikirîya, ê keynayê mehla ke seba lajê aye yê çelengî çiqas xatir û qîymetê aye zanayne, ardî vîrê xo. Her ke dadîya ey sereyê ey vilênayne, ey zî hîna vêşêr xo sey tutêk hîs kerdêne û çilkê hesiranê ey sey awe herikîyayne war. Seba ke hesirê aye nêherikîyê rîyê lajê aye ser dadîya ey bi mendîla sereyê xo hesirê xo pak kerdêne û zewtê dinya ro keyeyê apê ey varnayne. Keyeyê apanê ey ke demeyêk tedayêka pîle ro aye kerdbî û o apê înan ke bibi sebebê kiştîşê keynaya ey û bibi sebeb ke lajê aye bikewo nê halî.

Aye zewtî dayne ê apî ro. Aye xo zere de zewtî dayne xo ro. Vatêne to warê mi kor kerd, Homa warê to zî kor bikero. Vatêne, to keyeyê mi xeripna, Homa keyeyê to zî bixeripno. Vatêne, Homa awa sîya çimanê to ra bîyaro. Aye vatêne û vatêne.

Mêrik qederêk badê cû çokê dadîya xo ser o şî hewn ra. La semedo ke dadîya ci ey aya nêkero, hetanî hîrêyê şewe bê ke xo têwbido, çokê aye binê sereyê lajî de, nişte ro. Heta ke êdî tevizîyayîşê linge ra nieşka xo ver bido, mecbur mende ke lajê xo aya bikero ke şiro serê nivîna xo de rakewo. Lajek zî nişka ra hewn ra perra xo ser, areqo ke tersê hewnê kabusinî ke dîbi ra bi destê xo esterit. Dadîya ey bi destê ey girewt, o berd odaya eya rakewtişî, o nivîne ser o derg kerd, lew na rîyê ey a, lamba kerde hewn a, hêdîka berê ey girewt û kewte teber. La hewnê mêrikî nêame, badê ke dadîya ey şîye bi qasê nêm saetêk, werişt û ancî şî odaya xo ya xebate. Senî ke kewt zere, penceraya xo akerde, la reyna girewte, badê ancî akerde. Na rey nişka ra sereyê oda ra vengêk ame. Mêrik ceniqîya. Agêra xo ra pey, dî ke waya ey kuncikê

oda de vileyê xo çewt kerdo û wazena ke birayê xo ra çîyêk vajo. Birayê aye bineyke apew şî, kuncikê bînî yê oda de kursîyêk ser o ronîşt û vileçewt ewnîya waya xo ra. Reyke, seke binuqîfîyo zerrîya ey ke a waya ey nîya, tena verê çimê ey de wina bena, la seke waya ey bizano o çî fikirîno, coka leze ey ra va:

- Ez waya to ya, pîyê mi! Ez Sorgul a. Ez nika verê waştîya to ra yena.

Mêrikî ancî baş ewnîya aye ra, ey waya xo ya pancês serrî û çar-panc aşmî verêne arde vîrê xo, dî ke tu vurîyayîşêk waya de nêvirazîyayo, aye weşikîya xo ya pancês serî û çend aşmî verê cû pawitbî.

- Aewro mi waştîya to dîye. Aye va, eke ti şîya, ey rê silamî bike, ci ra vaje, ez pa-weyê ey a, ez bê ey kesî nêgêna, wa o zî kesî nêgêro. Aye waştêne ke mi reyde bêro la nêameye. Va, ci ra vaje, wa o bêro. Aye va, ma heq nîyo ke o bêro mi bivîno. Mi ci ra va, belê wilay, heq o, ez do şîrî kekê xo bîyarî û bêrî. A nika hazîrîya ma kena, a nika paweyê ma ya, çimê aye rayîrê ma de qerimîyayê. De haydê kekê mi, haydê ma şîrin.

Nika waya ey şîbî verê pencera, her di destê xo eştbî pencera û birayê xo ra, o ke ancî hesirê ey herikîyayne rîyê eyê herdîşînî ser, ci ra va "De haydê ma şîrin."

Keyneke pencera ra vejîya û şîye. Vengê aye dûrî ra goşanê mêrikî de zingayne: "Ti zî bide mi dima keko, ez paweyê to ya!..."

Mêrikî zî her di destê xo eştî pencera, vejîya pencera ser û waya xo dima xo eşt.

*

Serê sibayî rew, gama ke mela camî ra agêrayne keye, dûrî ra dî ke yew ha kuçe de erd de dergbîyaye. Kutik û bocîyêk dorê ey de şînê û yenê û linganê ey boy kenê.

Mela ke ame nêzdî, fehm kerd ke o lajê cîranê înan o. Gama ke ey xo eştbi, pîzeyî ser ginabi erd ro, dima paştî ser qelibîyabi. Nîmeyê rîyê ey hetê çepî ra nêmendbi, mezgê ey rijîyabi erdî ser. Melayî ê çend mêsê keskî ke ey ser o vingayne gewirnayî û bi desmala xo rîyê ey temirna.

1989

DEWRAN

| Newzat VALÊRÎ |

Îbrahîm, nalçixê xo pirode û bişikne
Seba mezluman
Çar hetê ma de putanê Azerî
Sere berz kerdê
Îbrahîm, de putan bişikne hîn sebr nêmando!..

*

Mûsa çuwayê xo bişeqitne
Seba mezluman
Der û dorê ma de sihirbazanê Fîr'ewnî
Sere darto we
Mûsa, de çuwayê xo bişeqtine hîn sebr nêmando!..

*

Ey Muhamedul Emîn, kerem bike û aşme di cay bike
Qey xatirê Huseynan
Nika her ca bîyo Kerbela, her ca gon-rewan o
Têşan û veyşanê umetê to
Hîmet bike ya Nebî aşme di cay bike êdî sebr nêmando.

*

Selahedîn ti ça de yê, şemşîrê xo berz bike
Seba tornanê xo
Ewro her ca bîyo Qudis, her ca de hesirî
Nika gola gonî ya welat
Selahedîn, de kalmeyê xo biveje êdî sebr nêmando

Ey şaîr ti çira vindenê rêz bi rêz şîran vaje
Seba zerrîşikîteyan
Çi wextêko lêl o, ma nêzana çi yo no dewran
Çend bîya tarî dinya
Bes o ey şaîr, de şîran vaje wa hîn roştî bo dinya.

BERDEL

| Şeyda ASMÎN |

Teber ra hewayode zaf serdin estbî. Serd kewtêne zereyê astikanê mordemî. Mordemî kerdêne nêkerdêne ke nêşkiyêne germ bibo. Zere kî teber ra cîya nêbî. Cengî dest pêkerdîbî dest pênerdîbî mazot nêamêne herêneyene. Naye ra kî çeyê Hamedî de soba çine bîye. Di domanê Hamedî serdî ver xo kerdîbî sey gilandike kewtîbî binê lihêfî. Zehe mabênê kulinde û odaya ke domanî tede bî, ameyêne şiyêne. Şamî hadir kerdêne. Zehe hona şamî nêpewtîbî Hamed kewt zere. Hêrsin bî. Kewtişê ey bi zereyî ra Zehe fam kerd ke çiyê bîyo. Zehe kerd ke pers bikero vajo "se bîyo", Hamed erzîya ci:

- Wurze ra şo çeyê pîyê xo. Ê min û to îndî nêbeno.

Zehe mat bîye mende. Nêzanit ke se vajo. Demêk vêrd ra, peyê cû çimê xo domananê xo de, şîkîya vajo:

- Ti vana çi? Se bîyo?

- Ez to ra vana wurze şo çeyê pîyê xo. Ê min û to îndî nêbeno. Heta îta.

Zehe erzîye ci ke reyna persan pers bikero, Sediqa dest de tewreyê cilan, kewte zere.

Hamed çimê xo waya xo de:

- To fam kerd seba çî ez to ra vana şo çeyê pîyê xo. Ê birayê to yê eawatî waya mi verda ra, aye ra kî gereke ez kî to verdî ra.

Sediqa çimî kerdîbî sûr. Şiye tayê cor serê minderî de nîşte ro, pîştîya xo înan de:

- Na gereke deqayêk kî nê çeyî de memano. Eke bimano ez qiyamet rakerî.

Hamedî ca de perna waya xo ser:

- Hela ti bêveng be.

Sediqa xo nêguret:

- Qey ma birayê aye ez verda ra! Ti nêwazena aye bi verdê ra nê? De rind o, şar waya to bierzto verê çêverê to, ti kî hona wayîrê çêna şarî vecîye.

Hamed tayê bîn hêrsin:

- Erê ez to ra vana hiş be. Ê fekê xo bicê. Ma eke to bişikîyêne o fekê xo biguretêne, eke ti cinîye bîyêne şarî ti nêverdêne ra, va û çerexîya Zehe:

-Ti kî wurze ra, xo arê de, şo çeyê pîyê xo.

Zehe dî ke çare çin o. Dest bi berbayîşî kerd. Hem berbêne hem kî qisey kerdêne:

- Ma domanî, domanê mi se bibê? Ê waya to domanê xo çin ê. Aye rê xem nîyo. Meşte jüyêde bîn bîyo aye biwazo.

Hamed bî bêveng. Seke newe ame vîra ey ke di domanê ey estê. Demêk nêzana ke se vajo. Bêveng mend. Hurdmîn domanê ke serd ra binê lihêfî de amaybî pêser, tayê bîn amay pêser, înan de nîyadêne. Çimê Hamedî şî serê domanan de vînetî. Tawo ke bi domanan ra ame têçim, zereyê xo ra çiyêk visiya. Kerd ke vajo, "Wa qanûnê înan bikuyê binê hardî. Ez cinîya xo nêverdan ra." la nêşkîya vajo. Çerexîya Zehe û va:

- De wurze derg meke.

Zehe dî ke çare çin o. Bi hêvîyêk:

- Qet mebo, ez Azadî bi xo ra berî. Azad hona zaf qic o. O bê mi se bikero? va û şiyê Azado ke bînê lihêfî de amaybî pêser kerd virana xo. Hermê xo kîpa ey ser de gurefî. Azadî dest bi berbayîşî kerd. Zehe bêhemdê xo hende şidinaybî ke canê domanî deja. Bi berbayîşê domanî ra Zehe kewte ferqe û hermeyê xo tayê kerdî sist. Berbayîşê domanî ra dest û payê Hamedî kî kewtî têmîyan. Tayê dormeyê xo de ame şî, peyê cû bi vengode zaf biqerar:

- Hew ma ti wazena şar pê mi bihuyo. Nê nê, ma ez domananê xo dana ê birayê to yê qewatî? O domananê mi kî sey xo bikero. Ez şikîna domananê xo weyî kerî. Ti wurze ra şo.

Sedîqa kî no fersend vîndî nêkerd, erzîye ci:

- Ti wurze ra şo, ez înan weye kerî. Ma ez merda ti domananê birayê mi berê çeyê piyê xo. Kotî ameyo vînitene ke cinîke domanî bi xo ra berdê çeyê piyê xo.

Hamed reyna qarîya, kewtena mîyanê qiseyî yê waye hêrsê Hamedî zîyade kerdêne. Na rey vengê xo tayê bîn kerd berz:

- Errik çênê ma ti çik a? Ti çi teba wa? Ti nêşkîna di deqa fekê xo bicêrê. Çerexîya Zehe:

- Ti kî ecele bike, va û vecîya teber.

Zehe veng û varit lew na domananê xo ra, ê kîpa virar kerdî, çeye ra vecîye şîye.

Çeyê piyê Zehe de hukmê bêvengîye estbî. Sey bêvengîya mezelan bî. Senî ke Zehe çêver ra kewte zere, birayê Zehe bi hewayode heta a roje qet Zehe nêdîbî a pêşwazî kerde:

- Waya mi ti xeyr ameya. Rind o ke ti ameya. Ez kî tersaya mi va qey beno ke ti bikerê rike meyerê. O mêrdeyê to yo sey cinîya kî beno ke to meverdo ra. Demek mêrdeyê to camêrd vecîya ha, ey kî ti verdaya ra.

No halê birayî Zehe rê zaf temaşe ame la aye nêzana ke çi mana bidero ci. A vîsta de maya Zehe veng fîşt xo ra:

- Erê ma ti nêvana no kutik qey bi ameyîşê to ra nîya keyfweş bî. Seba ke heyranê çim û burîyanê to yo? No kutik to bidêro jüyê bînî bi qalîndê to reyna bizewicîyo.

Zehe seke helbêk awa serdine ser de bikerê, cayê xo de cemedîye mende. Virindîye her çî dormeyê Zehe de çerexîya. Her çî hende bi lez çerexîyêne ke çî çik o, îndî nêşkîyê cîya bikero. Çimê xo bî tarî û îndî aye çiyê nêdî. Xereqîye û ginaye hard ro. A şewe Zehe heta şodir nê m hewn de nê m hêşar heta şodir xo ver de qisey kerd, leşa xo ge bîye serdin ge bîye germin, ge araqo germ da ge araqo serdin.

Tawo ke hevalê xo Ahmed ame lewe, Hamed verê çeyê xo yê yewqatê di çimeyî û şaqotî de sereyê xo mabênê destan de nîştî ro. Ahmed pê hesiyaybî ke Hamedî berdela waya xo ruşnaya çeyê pîyî. Amaybî ke sereyêk Hamedî bido, eke bişikîyo te-selîyêk bidêro ci. Hêdîka nêzdîyê Hamedî bî, bi vengode tayê zîz:

- Ma bi xeyr bira.

Hamed, sere ver de:

- Xeyr bi silamet.

- Ti senên a, bi-bira?

- Ma ti vînena ez senên bî. Ez nîya neçar, dest û payî giredaye nîştî ro. Ez senên bî?

- Bira Hamed çî beno wa bibo omîdê xo vîndî meke. Çêverêk êno guretene çê-verêk beno ya.

Halê hevalê ey zereyê ey vêşnêne. Aqilê Ahmedî de fikrêk estbî la dudil bî ke Hamedî ra vajo ya nê. Tam tey nêvetêne ke Hamed senî refleks bidero. Çunke reyêk bo kî nêheşnaybî ke berdelîyan ra hetêk jûmînî nêverdo ra. Komel na het de zaf huşk bî. Ahmedî demêk no fikr sereyê xo de ard berd, set, peymawit, qerar da ke hevalê xo ra vajêro:

- Hamed ti zanena, va rîyê Hamedî de nîyada û vateyê xo domna: Kanê ti kî zanena yan nika Çeyê Cinîyan esto. Ê persanê cinîyan ra mujil benê. Zafêrî kî çareser kenê. Çîyanê sey berdelî kî qebul nêkenê. Eke ti û Zehe şima mewazê jûmînî bi-verdê, ê şikînê şima rê çareyêk bivînê.

Ahmedî ke vateyê xo qedênay zere ra vengê berbayîşê Azadî ame. Bibî qîrî û vî-rîya Azadî. Sedîqa, maya Hamedî kerdêne nêkerdêne ke nêşkîyêne Azadî bêveng bikero.

Hamedî sereyê xo kerd berz, çimê xo duşt de:

- Ahmed ez zaf neçar menda. Nêzanena ke se bikerî. Xebera mi kî ci ra esta. La şar se vajo. Ê mevajê "Ero ma ti çî camêrd a, ê waya to eşta verê çêverî, ti kî kewta peyê cinîye." O taw ez çî vajî.

Neçarîya ke kewtbî ci, o kerdîbî hêrsin. Bi berbayîşê Azadî ra hêrsê xo hînî zîyade bî. Zereyê xo de Sedîqa sucdar dîyêne. Naye ra kî hêrsê xo zîyade Sedîqa de kerdêne tal. Cayê xo ra wuşt ra bi vengode berz û hêrsin:

- Erê ti qey ê domanî dana berbişî. Kanê to vatêne ez weye kerî. Ma ti nîya kena weye?

Kerd ke şoro zere, Ahmedî hermeyê ey ra o guret:

- Hela ti cayê xo de ronîşe. Doman tayê biberbo, peyê cû o bi xo bêveng bo.

Qedrê Ahmedî lewê Hamedî de giran bî. Hînî rew-rew o nêşiknêne. Cayê xo de nîşt ro.

- Hi ka ti se vana? Ez vana bê îndî fek vateyanê komelî ra verde. Wa ê şonê se vanê vajê. Ti domananê xo bifikire. Hem ti cinîya xo ra hes kena. A bîne kî îndî nê adetê ke ma fatasnayme gereke bivurîyê. Ha se vana?

Hamed kî verê Çeyê Cinîyan heşnabî la nêtawrêne ke çiyode henên bikero. Tersêne. Zaf tersêne. Vateyanê şarî ra tersêne. Xururê xo dest nêdayêne ke çiyode nîyanên bikero. La Ahmedî seke fikrê ey vurnaybî. Poştî dayîna Ahmedî ra qerarê xo da û cayê xo ra wuşt ra, dest eşt hermeyê Ahmedî:

- Ti bi mi ra bê? Ti poştîya mi bicêrê?

Ahmedî çimê xo verday zereyê çimanê ey:

- Heta peynîye. Heta peynîye ez bi to ra wa. Ti qet meterse, ti bivîne ma ser kewîme, va û verê xo da çeyê xo.

A şewe heta şodir hewn nêkewt çimanê Hamedî. Mîyanê cilan de ame şî. Xo çarna nê hetî nêbî, xo çarna o hetî nêbî, piştî ser kewt ra, verî ser xo kerd derg, bi çî tore hewn nêkewt çimanê ey. Şodir rew wuşt ra, xo hadir kerd. Virindîye şî lewê Zehe. Eke fikrê xo Zehe ra va, Zehe hem heyecanêk guret hem kî qisawetê Zehe zîyade bî:

- O se bibo Hamed? Şar ma ra se vajo? Hem o bîn kî birayê mi? Birayê mi çî rey nêverdano ma çiyode henên bikerîme. O zereyê qom û qebîla de ma kî xo kî şerpeze bikero.

Nê vateyanê Zehe omîdê Hamedî şikna. A bêomîdîya sîyaya ke zereyê mordemî bi xo ra kena sîya reyna ameye zereyê Hamedî de nîşte ro. La na rey Hamedî nêvarda ke a ser bikewo. Destê Zehe kîpa pêgurefî:

- Zehê Zehê, kam se vano wa vajo. Cuye cuya ma ya. Ez nêverdano kes cuya ma bikişo. Birayê to kî adir bo şîkîno qasê curmê xo ca biveşno. O nêşkîno çiyêk bikero. Ez derdê ey rind zanena. Derdê ey ne ti ya ne kî adetê komelî yê. Derdê ey pere yê.

- Ez zanena, o wazeno mi bidero mêrde, bi qalindê mi reyna bizewicîyo. La ti ey nas nêkena. O teyna xo vînenno. Teberê ey ra dinya ey de kesî rê ca çin o. O ezpe-restêde henên o ke ti nêzanena.

Hamedî reyna:

- Zehê Zehê, ti bi mi bawer be, tamam. Hem ma bicerebîme çî keme vîndî ha?

Duştê israrê Hamedî de Zehe îndî nêşkîyê çiyê vajo. Peynîye de tayê bi dudil va:

- Temam. Ma bicerebnîme la zaf omîdê mi çin o.

Fekê Zehe ra çekuya "temam" heşnayîşî ra Hamed kerd ke bifiro. Çend rojan ra tepîya peşmeriyayîşkê rûyê Hamedî ra derbazê rûyê Zehe bî.

Hamedî bi heyecanêko girs:

-Temam, o taw ez şorî motorî bîyarî ma şîme.

Bi vazdayîşî verê xo da çeyê xo.

Hamed ver de Zehe peyê ey ra kaleke ser nîşte motorsîklete. Verê xo da Çeyê Cinîyan. Nêm saete de reştî Çeyê Cinîyan. Çeyê Cinîyan bano ke verê cayê "Qeymaqamî" de bî. Ci ra vanê "Saray". Seredemê fransizan de ameyo viraştene. Bi kemeran virazîyayo. Bajar de sey ey banode bîn çin o. Banê binî pêro beton ra yê. Taybetî kî banê dewlete yew-di banan ra teber, pêroyê înan banê şaqotî yê. Yanî çîyê rê nêbenê. Saray diqat a, qatê diyin de Bêrîvane ê pêşwazî kerdî, hurdmîn pîya tayê bêray çêverî ra kewtî zere:

- Ma bi xeyr!

- Xeyr bi silamet. Şima bi xeyr ameyê.

Hurdmîna:

Xeyr mîyan de bîme.

Peyê ke halê jûmînî pers kerd, Hamedî pêroyê hîkayeya xo vate.

Bêrîvane bi baldarî goş da înan. Tawo ke Hamedî vateyê xo qedênayî Bêrîvane vate guret:

- Ez bawer kena şima kî ferqe der ê. Persa şima persade tenik a. Gereke ma baldar têwbigerîme. Kobanê de meseleyê nîyanênî beno ke bibê sedemê dişmenîye. Beno ke keyeyî jûmînî bikişê. Naye ra kî verê ke ma mesele berîme mahkeme, ma cad bikerîme bi raya komîteya haştîye çareser bikerîme, va û vînete.

Zehe seke lavay bîkero:

- Ma xo eşto bertengê şima. Şima gereke ma rê halêk bivînê.

Bêomîdiya Zehe çimê Bêrîvane ra nêremê. Waşt bêomîdiya aye bivîyarno:

- Şima qet meraq mekerê. Ma bi tesîl çareyêk ci rê bivînîme. La gereke şima tayê sebir bikerê. Meseleyê komelî hînî rehet-rehet çareser nêbenê. Ci rê waxt û zeman gerek o.

Hamedî nêwaşt zîyade waxtê Bêrîvane bicêro, kilm birna:

- Sebrê ma esto. Seba ma, çîyo muhîm na persa ma çareser bibo.

Hamed û Zehe çerexîyayî. Tawo ke reştî taxê, Hamedî Zehe çeyê pîyê aye de kerde peya, o bi xo kî şî çeyê xo. Bî roja bîne, komîteya haştîye şîye taxê. Hurdmîn hetî goşdarî kerdî. Birayê Zehe ra teber, kes hemberê înan nêvacîya. Naye ra kî neçar mendî ke mesele berê mahkeme. Mahkemeyê Kobanê reya yewine bî ke meseleyêka nîyanêne ra ameyne têrî û reya yewine bî kî qerarêko dijê adet û toreyanê komelî de da...

Kobanê, 9 Heziran 2013

MERGÊ MAYA MI

| Adir DÊRSIMIJ |

Cayê aye verê pencera de rakerde bî. Dezê aye zaf girs bî. Sey kermî heto jû ra leşa aye werdêne.

Destê xo yo bêqewet kinarê qoltixe ra pêguret û girka-girka ameye ra xo ser. Çimê xo çarnay ra dûrî. Merdim kî aye de nîyadayêne vatêne qey ewnîyena dûrî ra hama raştîye hen nêbî. Aye zereyê xo ser nîyadêne. Qet teber nêdîyêne. Çike derdê aye hen zaf bî ke zerrîya aye ra dest kerdêne ci û lîlikê çimanê aye ra amêne teber. Aye ke dezê xo ra firsend bidîyêne her sodir wustêne ra heta son derdê xo mordêne. Aye hen zonêne ke her morayîs de derdê xo jêdînê. Ge-gane aye kî na raştîye qeub nêkerdêne. Ge-gane kî xo de vatêne, hen zonêna ke derdê na dinya têde mi rê nusnayo. Ecêba mi Heqî rê se kerd? Xo ser xeylê wext nêmendêne, çi ke desin de qefelîyêne.

Gama ke peyser cayê xo de meredîya, a sira de lazê xo ame leye. A kî no qerarê xo ra vaz bîye. Lajî balisna arde, peyê paştîya maya xo de ca kerde û ci ra va:

- Nîya rehet ronise, ala tenê ez û ti qesey bikîm.

Maye çîta xo kerde raste, porê xo yo ke kemo-terapî ra bîyo senik, tahn da, rind binê çîte de kerd vîndî û bi destê xo leyê xo misna ra lazê xo, ci ra va:

- Ala tîya ronise, cîgera mi. Çi wazena, ma çi qesey kerîme?

Lazê xo çewres û çar serre bî. Hema çimanê aye de hona domano vijêrên bî. Eke nîst ro, maye destê xo girka wertê porê ey de fetelna. Lazî qayîtê çimanê maya xo bî ke sey awe bereqînê. Xo xo de va, ez maya xo tena qesey fînî. Çike maya ey ke vîrenîya xo ra qale arde ra, bîyêne mesûd. Eke derdê xo qesey kerdêne, bîyêne mesûd. Lajî belka no hal çewres rey gos dabî. Hama mesûdîya maya xo ke dîyêne oncîya kî aye ra pers kerdêne. Aye kî to hen zonêne ke na perse newe hesnena, qet bêzar nêbîyêne û dest kerdêne qesan. Laz qayîtê zereyê çimanê maya xo bî. Roştîya înan tenê bîbî kêmi. Zereyê xo ont û va:

- Maya mi, ala vase to û pîyê min çitur jûbînî nas kerd?

Wast ke zereyê xo xorîn bionco hama nêşikîya. Çike helm zereyî ser şîyêne ke zereyê aye ra çîyê bî teber. Dez tede bîbî zemq, meleqîyabî aye ra. Xezebê dinya lîlikê çimanê aye de asayêne. Oncîya kî qewetê xo top kerd, qayîtê lazê xo bîye û dest bi

qesey kerd:

- Cîgerê mi, ez o wext hewtêsserre bîya. Dêka to rozê mi ra va de haydê şîme Duzgin Baba. Tabî ez sas bîne. Maya mi ke na sasbîyena mi dîye, mi ra va, çêna mi, some uza. Ti hîrê rojî roze bijê. O ra dima şewe wuza kunîme ra. Ti kamî de zewe-jîna, a şewe hewnê xo de ey vînena.

Laz huya. Maye no huyayîş dî, pê destê lazê xo guret û qeseyê xo dewam kerdî:

- Ez kî înam nêbîne, nîya sey to huyêne. Mi hîrê rojî roze guret û hîrê rojî ra dime kutene raye, ez û maya xo pîya şîme Duzgin Baba. Eke bî sond, koyê Duzgin Babayî zaf serd benê. Ko de saetanê verênan de merdim cemidîyayêne. Hama xeylê wext ke vêrd ra, ez pa şîne. Mi hewn de jû xort dî. Zereyê tose de do esto. Tose ey dest der a. Mi rê keno ra derg. Ez ey dest ra cêna û simena.

Lajî desteê maye tenêna qeyîm pê guret. Sankî nînan têdine newe hesneno. Hen vinet û maya xo ra pers kerd:

- Raşt vana?

Na perse ser o maye ebe şabîyene qeseykerdisê xo dewam kerd:

- Sodir cayê xo ra xil bîne û xafil de mi maya xo kerde têra. Mi hewnê xo ci rê qesey kerd. Maya mi şaşbîyena xo ke xo ser a este, verê xo tîje ser çarna. Tîje hona newe vecîyaybî. Destê xo kerd ra û va:

-Ya Xizir

Ya Xizirê Tuzike

Tenga ma de birese

Ya Tîja homete

Ravê can û roy de

Wa û biray de

Ded û derezay de

Xal û warezay de

Dar û kemerî de

Vergê yavanî de

Dima kî ma neçarû de...

Çêverê şerî cade

Çêverê xêrî rake

Ma rastê qusiri meke

Şerî wertê ma ra tever ke!

Duaya maya mi ke qedîya, virare fîşte mi ra. Çimê maya min a kokime hesirin bî û ebe vengode nerm va:

- Cîgera mi hewnê to xêr bo.

Tenê wext vengê maye birîya. Çimê xo cadaybî. Lajî qet vengê xo nêvet. Hen

kerd ke maya xo virenîya xo ra têdust vindero. Peyê coy maye çimê xo giran-giran kerdî ra. Destê xo yo jû berd şêneyê xo. Rind na ro mîyanê cizikanê xo. Ti hen zo-nêne ke wastêne dezanê xo era pukî kero. Hama qet qewetê xo nêmendibî. Bi destê xo yo bîn kî destê lazê xo yo bîn kî qeyîm pê guretîbî. Perde tenêna ont kinar. Roştîya tîjîe hebêna ameye zere. Hama amêne leyê aye de qedîyêne. Ti vana ke roştî kî nêweşîya aye zonena û o riwal ra ci ra dûrî vindena. Nîyada ke se kena bikero qet zereyê xo ferah nêbeno. Zereyê xo de qet roşt ranêbeno, qeseykerdişê xo dewam kerd:

- Min û maya xo ya kokime ra her çiyê xo top kerd, ameyme dewa xo. O ra dime serrê yan kî serr û nême ke vêrd ra, lazeko ke mi hewn de dibî vecîya ame. Leyê la-zekî de may û pîyê xo bî. Ez wastûne. Ses asmî ra dima kî veyveyê ma bî. New asmî dima ra kî ti bîya, cîgera mi.

Qeseyê xo yê peyênî ke vatî, destê lazê xo verdayîbî ra û aliskê lazê xo guretîbî mîyanê her di destanê xo. A deqa de her di kî qayîtê jûbînî bî û şa bî. Aliskanê maye de hen xetê xorînî ameybî meydan ke ti vana her jû ro çem şîyo. Hama raştîye hen nêbîye. Ê xetî ebe hestirê çimanê aye ameybî meydan. Lajî destê maya xo rind qeyîm pê guret, lew kerd û zonîyê xo ser na ro, ci ra va:

- Baş o, dakila mi se bî, şima çayê nîya jûbîn ra dûr mendî? Ala mi rê tenêna qesey bike.

Verê pencera ra jû cenike û mêrdeyê xo vêrdî ra. Destê jûbînî pê guretîbî. Wuza ra ke vêrdî ra, sey tîje dormeyê xo kerdêne-roşt. Maye ke no hal dî, cencênîya xo verê çimê xo ra vêrde ra. Zerrîya xo tenêna pê este. Ebe nê heyecanî çimê xo sanitî bi lazê xo û qeseyî giran-giran wertê lewan ra verdîyayî teber:

- Cîgera mi, mi kî nêzona, ma çayê ameyme no hal. Serrê virênî, yanî des serrî zewecîyayîsê ma zaf rind bî. Ma jûbîn ra hes kerdêne. Nîyade panc domanê ma bî. Waya to ya qize ke bîye, o ra dime ma qet jûbînî nêdî û vengê jûbînî nêhesna. Çew-res serrî yê ke no hal nîya dewam keno. Êdî ez kewta ra rayîrê merdene. Nîyade belka meşte yan bêro ez mirena, oncîya kî qet pers nêkeno.

Lajî dest est ra mîyaneyê maya xo û tenê mîşt da, ci ra va:

- Dakila mi, fek ci ra verade. Ti her wext mesûd bîya, leyê domananê xo de bîya. Kam çi zoneno ey çi onto.

Xezebê dinya çimanê maye de amebî pêser. Lîlikê çimanê xo hetê lazê xo ser çarna û va:

- Lazê mi, ez xo rê nêberbena. Belka mi ra has nêkeno, o semed ra mi ra vaz bîyo. Towa nêbeno. Ez nê halî re nêqarîna. Şima ra yanî domananê xo ra çayê vaz bî? Ez nê halî fam nêkon û no hal zereyê mi sey kermî weno. Mi ra hes kerd yan kî nêkerd, qet muhîm nîyo. Esqê ma xeylê serrî na ra ver merd û bî wele şî. Bezna ey êdî era mi vîr nîna.

Maye bîye bêvenge, çimê xo tenê cadayî. Belf bî ke zereyê xo ser nîyadêne. Çiqa ke fekê xo hen vazo, zerrîya aye hen nêvatêne. Hîsanê aye xo daybî ra lîlikanê çimanê aye. Aye çimê xo cadaybî ke lazê xo nê halî ferq nêkerd.

Cayê lazê aye çetin bî. Qînesteyê xo tenêna hetê aye ser berd, cayê xo kerd rehet û bêvengîye kerde vila:

- Maya mi, ala ez to ra se vana?

- Vaze cîgera mi, ez to goş dana.

- Pîyê mi ke nika vecîyo bêro, vazo, mi efû bike, mi zaf xeta kerda. Ti o wext se kena?

Maya kokime oncîya bi dezêde girs zereyê xo ont. Pakîya lîlika çimanê aye a deqa de bîye qolînce. Qet towa tede belkî nêbîyêne. Sankî dinyaya aye de her çî kewtibî têwerte. Pencera ra jû vizîke kewtibî zere. Maye bi destê xo di-hîrê rey xo ra fişte ra dûrî. Laz xil bî ke bikiso. Maye destê ey qeyîm pê guret û va:

- Mekise cîgera mi, guna wa.

Laz huya û va:

- Dakila mi a qefçilîye ra zobîna toway nîya.

- Hen mevaze lazê mi, na dinya hîra wa, ma têdine rê bes a. Na dinya de rolê her keşî esto. Qet towa fuzulî nîyo. Her çî muhîm o. Nîyade maya mi dua de vatêne:

Dar û kemerî de

Vergê yabanî de

Dima kî ma neçarû de

Eke nîya dua kerdêne ez kî huyêne. Rozê mi ci ra pers kerd va, dakila mî Heqî ra ma rê û neçarû rê çî wazena, tamam mi no hal fam kerd. Ti nê dar û berî rê yan kî vergê yabanî rê çayê wazena, mi nao hal qet fam nêkerd. Persa mi ser, maya mi destê mi pê guret, mi ra va:

- Cîgera mi ala bê tîya ronise. Ez to rê nê halî mana bikerî.

Mi maya xo ra va, de ala vaze, rindenîya nê vergê yabanî çik o? Hadî dar û ber ma rê lazim o. Hama verg çinay rê beno.

Maya min a kokime mi ra va, çêna mi, her çî lazim o, muhîm o. Qet toway fuzulî nîyo. Na dinya de werdena vergê yabanî ke esta, yê her çî esta. No hal sey zincîrî yo. Werdena dey ke qedîya, sira ra yê îyê bînû kî qedîna. No riwal ra werdena her çî bibo ke ma kî mesud bîme. Coka a vizike tale nîya. A vizike ma rê qe towa nêkerd, ti kî qarişê daye mebe.

Laz qayîte maya xo bî û va:

- Coka vanê îsûn her serre çîyê miseno. Nîyade ez amûne çewres û çor serrî, qesekerdisê to ra zonayîsê newû musen.

Maye dest est ra çareyê laze xo, ti hen zonena ke araç kerd pak. Hama aye destê

xo ra çare lazê xo nerm-nerm mîşt da. Lajî a deqa de xo xo de fikirîyêne. Xo xo de vatêne ke ez se vajî ke maya mi tenê bixerzeliyo. Desin de çibenokî amey ra ey vîr, va:

-Dayê mi ra çibenokê pers ke.

Maye verî sas bîye, dima huyaye. Destê xo ard têare, bêçikê xo yê girşî dormeyê jûbîn de ardî û berdî. Sey mordemê ke fikirîyeno, hevêke wext bêveng vinete. Peyê coy ame ra xo û va:

- Cîgera mi, qet era mi vîr nîno.

- Hen mevaze, ez ke qiz bîne to mi ra zaf pers kerdêne. Ala înan ra jû mi ra pers bike?

- Eke yeno ra to vîr, ti pers bike.

- De temam, ti na çibenoke pers kerdêne:

Kelê min o henar

Vozda ra ha dîyar

Wanon nêwanon ke

Qet nîno war

Maya xo ser çimê xo çarnay û vengode mermin ra persa xo va:

- Ala vaze, cewabê ney çik o, yeno ra to vîr?

May ze tenê huyaye, destê xoyo jû ra fekê xo qapat kerd:

- Cewabê ney qolay o. Pîyê to yo. O kî şîyo ra ha dîyar, wanon nêwanon ke nîno.

Laz tenê bêsebr bî:

- Dayê mi de kay meke. Raştîye vaze. Cewabê ney çik bî. Maye huyayîşê xo dewam kerdêne.

-Towa mi vîr nîno, kay nêkon, jû pîye to yeno ra mi vîr. Meheredîye lazê mi.

- Nê nê, ez to ra nêherdîna. Cewabê na çibenoke tîj a tîje.

Cewab ame ra maye vîr hama aye xo rê yarenîye kerdîbi. Oncîya kî no hal lazê xo rê belî nêkerd. Oda de lafa tîje roşt kerdîbî ra. Her di bêveng vinetî. Ti vana roştî oncenê zereyê xo. Çimanê her diyan ra hen şabîyene asêne ke sey teyran bî. Pencera ke rind rakerde bo, perêne ra şîyêne, rûyê asmênî de vîndî bîyêne, viloşîne ro şîyêne. Her di kî hewno de rindek de bî. Qet nêwastêne ke rawurzê, çike înan zonêne ke peynîya nê hewnî merden a. Halê maye hal nêbî. Sey mordemê ke ke teber ra mendê hen cemidîyaybî. Cêra ra lazê xo ser û qewetê xo top kerd, virare fişte lazê xo ra, va:

- Cîgera mi, ez zaf qefelîna. Ala na balişnaya mi bere hurendîya xo, dest ra mi de, ez tenê rameredîne. Jû bardaxe awe bîya mi rê, ez bisimîne.

Laz xafil de wust ra, bardaxê awe arde daye ra maya xo. Awe heta nême şimite, tenê vinete û oroşîye ra. O ra dime nêmeyo bîn şimit. Lajî bardaxo tal ci ra guret, ma-

saya ke nêjdî der a, aye ser o na ro. Dima dest est ra mîyaneyê maya xo, girka merednê ra. Maye çîta xo top kerde, peyê gosanê xo ra berde û peyê vileyê xo de girê daye. Sereyê xo hetê pencera ser çarna, asmênî ser seyr kerd û va:

- Nîyade asmên her ke şono beno şîya. Hewrê şîyay mi ser yenê.

Zereyê lajî ra çîyê qirfîya, oncîya kî maya xo rê towayî belî nêkerd. Zeke tenê hêrsin -hama hêrsin nêbî, wastêne ke a hen bizono- ci ra va:

- Hen qesey meke dakila mi, merdene çik a? Mezgê xo ra xirabîye, xezeb ram-evîyarne. Her daîm rinkekîye bifikirnê. Ti bêna wes û ma pîya no hamnan şome dewe, tamam.

Burîyê maye verdîyaybî çîmanê aye ser, nêşikîyêne çîmanê xo rakerde bîcêro. Helmode girs ont û qeweta xo top kerde. Lewê xo ebe lerzayîs giran-giran lewnayî û qesey mîyanê lewanê aye ra hetê gosanê lajî ser verdîyay de:

- Cîgera mi ez doman nîya. Nê lafûnê nîyanênan caverde. Ez to ra toway nêwazon. Heq to ra rajî bo. Cendegê mi berê Dêrsim, mi rê bes o.

- Hen mevaze dayê. To ke nîya qesey kerd, derdî zerrîya mi de ruwînê. Se beno, weşîye ser qesey kerîme...

- Lazê mi, soz bide, ez êdî qesey nêkon. Zatî tenê hewna şon ke raoroşî. Ez zaf gefelîyaya. Hem cendegê mi bere ke milete ma kî bimiso, ê kî merdûnê xo bîyare. Nîya nîya Dêrsim bêkes nêmaneno, beno jêde. Têkilîya ma û hardê ma nêbirîna. Domanê ma verênanê xo xo vîr ra nêkenê. Soz bide mi.

- Temam dakila mi, soz, ez to bena dewe.

Lazê xo ra ke no cewab guret, bîye rehetê hama çîyêna wast û va:

- Nêbo ti mi berê dewa pîyê xo. Mi bere dewa pîyê mi.

- Temam, dakila mi, wastena to jû be jû ana ca. Ti êdî rakuye.

Qeseyê xo yo peyên ke va, lihêf girka ont maya xo ser û şî odaya xo. Şîyena ey ra dima ke tenê wext vêrd ra, maye pa şîye. No hewn ke dest kerd ci, lesa aye de kî vurnayîsî dest kerd ci. Çîmanê aye êdî tever ser nîyanêdayêne. Lîlikanê çîmanê aye de tarî ra qeder toway çine bî. Lîlikê çîmanê aye zereyê aye ser cêraybî ra. Rayîra aye êdî zereyî ser bîye. Heqî ser rayîr guretêne. Dest-payê xo, royê xo ca û wextê lazê xo ra vurnaybî ra, hama xebera keşî çine bîye. Na bêvengîye çend saetî dewam kerd. Çar saetî ra dima xebera kamî bîye, yan kî kamî çitur hesna keşî fam nêkerd. A deqa ra dime her ca hayleme, zelemele û jivayîs bî. Kamî se vatêne qet areze nêbî. Wertê qerabalixî ra vengê jû mordemî amêne hesnayene:

- Ma Dêrsim de ameyme dinya, koyê ma riznayî. Kemer û kuçî vornay ma ser. Ma dinya ro axme kerdîme. Dinya ma rê kerde tenge, Heq înan rê roştî meverdo. Peynî de her kes şono binê wele. Hama ma kî yan sey na rehmetîye yan kî wes muheqeq cêreme ra hardê Dêrsimî.

“TARÎYÎYA ADIRÎ DE”

| Uzlem AKAN |

Kitabê hîkayeyan yê Roşan Lezgînî *Tarîyîya Adirî de* Dîyarbekir de 2003 de Weşanxaneyê Roşna ra weşanîyayo û 80 rîpelî yo. Kitab di qismî yo û tede nê duwês hîkayeyî estê: *Tarîyîya Adirî de, Buhran, Sifre, Reqemî, Kek Dewrîm, Şala Sîya, Nêweşîya Dîyarbekirî, Nêweşîya Maseyan, Nêweşîya Nêweşan, Nêweşîya Leblebîyan, Nêweşîya Sîyalateyî, Nêweşîya Gijikinî*

Mi waşt ke ez kitabê eyê hîkayeyan *Tarîyîya Adirî de* ser o binusî. Roşan Lezgîn Licê ra yo, semedo ke ez zî Licê ra ya û ziwane ey ra baş fehm kena, min waşt ez bi nê kitabî dest bi nuştîş bikerî.

Ez wazena sere de qalê nuşttoxê nê kitabî Roşan Lezgînî bikerî. Roşan Lezgîn serra 1964 de dewa Licê Dingilhewa de ameyo dinya. Serra 1996 ra nat kovar û rojnameyan de bi kurdî (kirdkî û kurmanckî) û tirkî nuştayê ey weşanîyayê. Bi kitabê xo “Binê Dara Valêre de” xelata edebîyatî ya Apec Förlag AB-2002 girewte. Nika edîtorîya rojnameyê Newepelî, kovara edebî-hunerî Şewçila û keyepelê Zazakî.netî keno.

Hîkayeyan de qehremanî di kesî yan zî kesêk o. Nameyê qehremanan çin yo. Qehremanê ke estê yan di waştî yê yan cinî û camêrd yan zî tenya yew kesî ser o vîyarenê.

Zafê hîkayeyan bi zemîrê şexsê yewhûmarê diyinî “ti/to” yenê qiseykerdiş. Nuşttoxî qismê “Defterê Nêweşîyan” de qehremananê xo beno demo verên û uca de behs keno ke çi sereyê înan ser de vîyarto. Înan dano qiseykerdiş û dima ra hewna înan ano demê nikayinî. Mi dîyo ke edebîyatê tirkî de şairanê serwetî funûnî teswîrkerdişê qehremananê xo de no teknîk şuxulnayo. Nuşttox zî bi no teknîk şino demê verênî û hewna yeno demê nikayênî. Bitaybetî Xalit Zîya Uşakligîl no teknîk şuxulnayo. Wexto ke min kitabê Roşan Lezgînî wend, Uşakligîl ame mi vîr.

Ziwanê nuşttoxî zaf pak û zelal o. Ziwanêko standard şuxulnayo. Edat, bestox, sifet, zemîr û zerfî goreyê formê ziwane nuşteki şuxulnayê. Kitab de dîyalogî tay ê la teswîrî weş kerdê. Nuşttoxî ziwaneko edebî xebitanayo.

Tayê hîkayeyan de dorûver dîyar nîyo, tayê hîkayeyî zî Amed de vîyarenê. Yanî dorûver, bi giranî Amed o. Ge-ge merkezê Amedî de ge-ge zî dorûverê Amedî de derbas benê.

Hîkayeya *Tarîyîya Adirî de* ez bineyke postmodernîst vînena. Pênusa nuşttoxî her çiqas dewlemend bo zî goreyê formatê hîkaye ra dorûver zaf nêmojnayo wendoxan. Zafê mekanê hîkayeyan keye yan zî salon a.

Merdîm wexto ke nê kitabî waneno, çekuye, rista û pelanê nê kitabî de çîyanê

raştikênan vînen. Hîkayeyan de babetî realîst ê. Ca bi ca xeyal, hêvî, eşq ûsn zî estê la hîna zaf çiyê raştikênî estê.

Ma eşkenê nê kitabî dekere qalibêk yan zî qalibê cereyanê realîzmî de bihesibnê. Çiyêko bîn zî, wexto ke merdim nê kitabî waneno, tehmê meqaleyên zî dano merdimî. Mesela, hîkayeya **Şala Sîya** Hêni de vîyarena. Çîyanê raştikênan ana çîmanê merdimî ver. Cinîya ke pê şala sîya xo piştî, camêrdêk keweno aye dima. Çunkî cinîke nas nêkeno, bi nîyetê pîyabîyayîşî nêzdîyê aye beno la wexto ke şale aye ser ra kewena, camêrd vînen ke cinîya ey a.

Tîya de çiyêko raştikên, Hêni ano çîmanê merdimî ver. Eslê xo de mi dî ke şala sîya yan zî girêdayîşê cinîyan ser o hîkayeyêka weşe ameya nuştîş û ez sey rexne vînen.

Roşan Lezgîn kitabê xo de hunerê mubalexeyî zî xebitnayo. Ez naye ra nimûneyêk bidî: *“Destê cinîke zaf qijkek o. Engîştê aye barî sey qeleman ê. Hende barîkek hende zarîf û narîf ê ke merdim vano çiyê bigino piro belkî bişikîyê.”* (r. 9) Yan zî *“Tî hewnê xo de kewtbî mîyanê gerîneka royî. Awa royî lêle bî. Lêlê gonî de herikîya-yêne. Gerîneke pencê xo eştbî sîneyê to û sey yew dasî to dorê xo de çarnayêne. Hende to çarna ke hema zî hişê to şiyêne. Coka na saeta sibayî ra reyayê to sey têlê tembûrî şidîyabî.”* (r. 11) Merdim wexto ke nê cumleyan waneno tede mubalexê vînen.

Roşan Lezgîn wexto ke dest bi hîkayeyanê xo keno wendoxan meraq de verdano. Merdim vano ez lez bi lez rîpelo bîn biwanî ke çî nusneno. Nê çiyî kitab hîna zêde dewlemend kenê.

Roşan Lezgîn mundişê hîkayeyanê xo de teswîrêko dewlemend xebitneno. Edebîyatê kirdkî de keso ke teswîrêko baş xebitneno înan ra yew o. Wexto ke behsê yew merdimî, keye, ca, mekan, bajar yan zî cinîyêk keno bi hawayêko dewlemend û weşik xemilneno, teswîr keno.

Roşan Lezgîn hunerê husnê talîl zî kitabê xo de helênayo. Ez ci ra nimûneyêk bidî: *“Dinya verara şewe de, şewe bi heme bêvengîya xo verara serdêkê bêqusurî de.”* (r. 5) Roşan Lezgîn tîya de şewa tarî û bêvenge mîyanê serdêkê bêqusurî de helênaya. Şewe tîya de herçiqas tarî bo zî nuştîxî husnê talîl viraştî û no serd kerdo sey çiyêkê weşik û rindî. Û merdim wexto ke waneno, eşqêko beşerî mîyanê zerrîya ci de sey tîja hamnanî veşeno. Merdim xo ra şîno û beno sey mecnunêk.

Nuştîxî nê kitabê xo de vateyê verênan û îdyomî zî zaf bi kar ardê. Nê vateyê verênan û îdyoman vatişê ey rengîn kerdo. Hetê kurdewarî ra zî no kitab yew nimûneyo, çunkî kultur, exlaq, cuyayîş, ziwan, cinî û meseleyanê kurdan ser o zî vinderto.

Min bi keyf, bi heyecan û bi zerweşî no kitab wend. Ez bawer kena ke şîma zî biwanî. Wexto ke şîma kitab wend şîma do poşman nêbê. Ez wazena tîya de Roşan Lezgînî rê zî spas bikerî, no kitabê xo yo bêhempa nuştî û ma tira fayde vînenê. Wa qelema nuştîxî her daîm zergune bo.

ŞEWÇILA

FORMÊ ABONE YÎYE

Seba 4 hûmaran 30 TL

Hesabê TL:

T.C. ZİRAAT BANKASI

OFİS/DİYARBAKIR ŞUBESİ

ROŞAN LEZGİN OKÇU

ŞUBE KODU: 1150

HESAB: 57301917-500

IBAN: TR 31 0001 0011 5057 3019 1750 01

Elazığ Cad. Diyar Galeriya C Blok, No: 9 Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 0 412 223 03 69

E-mail: rlezgin@hotmail.com

Resim: Artı Sevire

ŞEWÇILA